

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

Студентські наукові читання: 2021

*матеріали конференції
першого туру Всеукраїнського конкурсу
студентських наукових робіт
Поліського національного університету*

23 листопада 2021 року

Житомир – 2021

Редакційна колегія:

- Мороз Ю.Ю.** – зав. кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, д. е. н., професор;
- Дема Д. І.** – зав. кафедри фінансів і кредиту, к. е. н., професор;
- Недільська Л.В.** – доцент кафедри фінансів і кредиту, к. е. н.;
- Сус Л. В.** – доцент кафедри фінансів і кредиту, к. е. н.
(відповідальний секретар).

Рецензенти:

Чугаєвська Світлана Володимирівна – к.е.н., доцент кафедри математичного аналізу, бізнес-аналізу та статистики Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Бродський Юрій Борисович – к. техн. наук доцент кафедри КТіМС Поліського національного університету.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Поліського національного університету
протокол № 7 від 25 січня 2022 року.

Студентські наукові читання: 2021. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 23 листопада 2021 р. Житомир : Поліський національний університет. 2021. 150 с.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Відповідальність за науковий рівень публікацій, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, наявність плагіату несуть автори.

ЗМІСТ

<i>НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА</i>	
Аврамчук С. В., Шахрай О. О.	5
<i>ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДОВГОСТРОКОВИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ</i>	
Блещька Н. Ю.	9
<i>ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК МАЙНОВИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ</i>	
Бойко А. С.	12
<i>ЗНАЧЕННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ</i>	
Василенко Т.М.	15
<i>ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ПАРФУМЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ТОВАРІВ</i>	
Гінчук В.О.	18
<i>ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ</i>	
Головач Т.В.	21
<i>ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ</i>	
Гуменюк Б. О.	25
<i>УДОСКОНАЛЕННЯ СПОЖИВЧОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ</i>	
Гусар М.	28
<i>ТЕОРЕТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЗМІСТУ ТА ЗНАЧЕННЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	
Грибан В. М.	31
<i>АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ "ПРИВАТБАНК"</i>	
Добжанська А. Л.	34
<i>СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОТГ НА БАЗІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	
Дурова Н. В.	37
<i>ІНТЕГРАЦІЯ РОЗМІТКИ SCHEMA.ORG ДЛЯ КАСТОМІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИДАЧІ ПОШУКОВИХ РОБОТІВ</i>	
Ільчук Р. Ю.	40
<i>ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ГАЛУЗІ</i>	
Ковальчук Д.	42
<i>ПОДАТКОВА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ</i>	
Купріяничук Н.В.	45
<i>СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ</i>	
Ліневич К. Ю.	48
<i>МОЖЛИВОСТІ ЗМЕНШЕННЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ</i>	
Лутай Д.М.	50
<i>МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ</i>	
Макарук О.	53
<i>ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ</i>	
Мельничук В.	56
<i>АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ ДАНИХ КОРИСТУВАЧІВ ТЕЛЕГРАМ КАНАЛУ</i>	
Миронюк В.О.	60
<i>ТРЕНДИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ</i>	
Мельник В.	62
<i>СУТЬ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ ТА РОЗВИТОК МЕТОДІВ ЙОГО ОЦІНКИ</i>	
Наумчук Н.В.	64
<i>ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ</i>	
Нікітін Д. І.	67
<i>АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ОБЛІКУ ВІДВІДУВАННЯ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТАМИ</i>	
Острогляд Є.А.	71
<i>ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ МІКРОПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ</i>	
Онищук О., Петраківська М.	73
<i>АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ АКТИВІВ ТОВ «БЕРДИЧІВСЬКИЙ ПИВОВАРНИЙ ЗАВОД»</i>	
Пашун Н.	76
<i>ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ ТА НАПРЯМИ ЙОГО АДАПТАЦІЇ ДО ВІТЧИЗНЯНИХ РЕАЛІЙ</i>	
Підгурська В.	80

<i>АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ МІКРОКЛІМАТОМ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ ГЛИВИ</i>	
Попелюх А. О.	83
<i>СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	
Савицька А. С.	85
<i>ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕФІЦИТОМ БЮДЖЕТУ</i>	
Сидоренко С. В.	88
<i>ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ КЛІЄНТСЬКОЇ ПІДТРИМКИ БАНКІВ</i>	
Старжинський В. О.	93
<i>ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ДЕРЖАВНИХ ОБЛІГАЦІЙ УКРАЇНИ</i>	
Сінько Р. Р.	95
<i>ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ</i>	
Сус. В. Ю.	98
<i>ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ</i>	
Токарчук В.Р.	100
<i>ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМИ ПЕРЕВАГАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ</i>	
Федорова О.С.	103
<i>ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМ ДЕФІЦИТОМ</i>	
Цицилюк А.	106
<i>АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ДП «ЖИТОМИРСЬКИЙ ОБЛАВТОДОР»</i>	
Шевчук К.О.	111
<i>ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПРАТ «ЖИТОМИРПРОМСПЕЦБУД»</i>	
Штик Ю. І.	114
<i>ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ</i>	
Шишал О.	117
<i>ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ КІБЕРСПОРТИВНОЇ КОУЧІНГ ОРГАНІЗАЦІЇ</i>	
Шевченко М. О.	120
<i>ПОРТРЕТ ПОДАТКІВЦЯ: ФАХОВІСТЬ, КУЛЬТУРА, ЕТИЧНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ</i>	
Шуневич А. В.	122
<i>АВТОМАТИЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ</i>	
Яковенко В. Б.	125
<i>ПОДАТКОВІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА БІЗНЕС ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ</i>	
Яценко І.М.	128
<i>ПЕРЕД ПОДАТКАМИ ВСІ РІВНІ – ЧИ ПОВИННІ БАГАТІ ПЛАТИТИ БІЛЬШЕ, А БІДНІ - МЕНШЕ</i>	
Демидюк І. І.	132
<i>МОДЕЛЮВАННЯ РОБОТИ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ МІСТА</i>	
Макеєв Д. С.	135
<i>ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ</i>	
Мошківська І.С.	138
<i>ESG-ПРИНЦИПИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ</i>	
Назарівська В. О.	141
<i>ЗЕМЛЯ – ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ</i>	
Савчук Р.	144

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Аврамчук С. В., Шахрай О. О.

магістранти спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н., доцент Куровська Н. О

Постановка проблеми. Одними із необхідних та важливих чинників збільшення обсягу та поліпшення якості виробленої продукції є забезпеченість підприємств різних форм власності активами та ефективність їх використання. Розширення, підтримання належного функціонального стану, оновлення, модернізація та раціональне використання активів сприятимуть стабільному функціонуванню та розвитку підприємств, а отже, підвищуватимуть рівень їх конкурентоспроможності [1]. Проте внаслідок погіршення фінансового становища суб'єктів господарювання спостерігається погіршення рівня забезпеченості, якісного складу активів підприємств. Відповідно, важливим елементом підвищення ефективності діяльності підприємства, забезпечення його стійкості, інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності є механізм управління його активами. За таких умов виникає потреба у визначенні та впровадженні напрямів удосконалення управління активами підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні основи формування, використання та управління активами підприємства досліджували І. Бланк, Л. Коваленко, Б. Коллас, О. Крамаренко, Л. Ліпич, Т. Манесс, А. Поддєрьогін, А. Рибіцька, Є. Рясних, А. Ткаченко, О. Чорна, Г. Швиданенко, Н. Шевчук, Н. Шпак та ін. Однак, незважаючи на численні теоретичні розробки, проблема дослідження механізму управління активами підприємства потребує подальшого наукового обґрунтування.

Мета дослідження – запропонувати напрями удосконалення управління активами АТ «Укрпошта». Для досягнення мети дослідження використано: загальнонаукові методи – для пізнання основних елементів політики управління активами АТ «Укрпошта»; критичний аналіз і системний підхід – для розкриття напрямів управління активами підприємства; абстрактно-логічний метод – для формулювання висновків дослідження.

Основний матеріал. Механізм управління активами суб'єктів господарювання різних форм власності являє собою складну систему, у якій відбувається формування й використання активів за їх структурою, складом, обсягом з обов'язковим врахуванням при цьому впливу на них чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. Механізм управління активами підприємствами – це сукупність елементів (суб'єктів та об'єктів управління; сукупності методів і результатів ефективного управління ними), які його утворюють й відповідних зав'язків, які утворюються між ними [1].

Налагоджений механізм управління активами підприємства передбачає: чітко встановлену мету і завдань управління активами, контроль за їх виконанням; удосконалення методики визначення та економічного аналізу

ефективності використання активів підприємства; розробку загальної стратегії управління активами підприємства; використання у процесі аналізу і планування активів підприємства відповідних економічних методів і моделей; розробка методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами підприємства; розробка шляхів оптимізації процесу управління активами підприємства; орієнтація на використання внутрішніх важелів впливу на процес управління активами [1].

Комплексний аналіз діяльності АТ «Укрпошта», а також управління активами засвідчило, що підприємство впродовж 2018-2020 рр. зробило певні успіхи в управлінні активами, постійно розвивається, підвищує свою прибутковість. Однак, для того, щоб АТ «Укрпошта» і надалі зростало та розвивалося, потрібно постійно удосконалювати бізнес-процеси, стратегію, розробляти відповідні організаційно-економічні напрями удосконалення управління активами підприємства. Такі напрями, на нашу думку, дозволять вчасно виявити негативні тенденції, що запобігають ефективному відтворенню активів, сформувати їх оптимальну структуру, здійснити своєчасне оновлення та ефективне використання активів та підвищить потенціал АТ «Укрпошта».

Слід зазначити, що у процесі дослідження політики управління необоротними активами АТ «Укрпошта» було визначено, що вона ефективна й не має ніяких критичних відхилень. Щороку у розвиток необоротних активів, переобладнання, ремонт надходить значна сума коштів. АТ «Укрпошта» активно працює над програмою технічного переозброєння і розвитку підприємства. У підприємства існує потреба в прирості необоротних активів. У більшій мірі, цього потребує складова основних засобів «Транспортні засоби». Джерелами фінансування необоротних активів більшою мірою є власний капітал, і в меншій – довгострокові позикові та лізингові кошти.

Відповідно, серед напрямів удосконалення управління необоротними активами у 2021 р. АТ «Укрпошта» запропоновано здійснити за рахунок залучення власних, кредитних та лізингових коштів:

1) для оновлення моделі роботи поштових відділень у селах – впровадити пересувних відділень поштового зв'язку в 17 областях (інвестиції становлять 1162,0 млн грн);

2) з метою автоматизації всіх функцій точок продажу для забезпечення їх обліку, контролю, швидкої адаптації персоналу, якості обслуговування клієнтів, організації єдиної системи обліку – впровадження нового фронту та ERP системи (280,4 млн грн);

3) для забезпечення відповідності рівня сервісу сортувальних центрів вимогам ринку – здійснення капітального будівництва сортувальних центрів та придбання необхідного обладнання для них (224,2 млн грн);

4) для збільшення мережі об'єктів поштового зв'язку та створення мов для підвищення якості та ефективності роботи – придбати обладнання для відкриття нових відділень поштового зв'язку, для проведення рефрешингу існуючих та доавтоматизація (140,1 млн грн);

5) з метою заміни застарілого автотранспорту, створення умов для

підвищення якості та ефективності поштових перевезень, збільшення обсягів поштових відправлень, зменшення експлуатаційних витрат – придбання автотранспорту (41,7 млн грн);

б) з метою мінімізації простоїв ІТ обладнання та збитків, скорочення часу операцій (в т.ч. час на обслуговування клієнтів), підвищення рівня обслуговування сервісів ІТ, забезпечення інформаційної безпеки ПК, можливість використання сучасного програмного забезпечення, стандартизування робочих місць, підвищення іміджу компанії – заміна застарілої ІТ техніки (35,9 млн грн);

7) для забезпечення максимального скорочення часу на сортування поштових відправлень та зменшення трудовитрат – придбання поштового та поштооброблювального обладнання (30,0 млн грн);

8) для зменшення експлуатаційних витрат, покращення якості та доступності надання послуг поштового зв'язку, збільшення доходів підприємства та покращення умов праці – здійснення капітального ремонту об'єктів поштового зв'язку (6,7 млн грн) [2].

До напрямів ефективного управління оборотними засобами АТ «Укрпошта» віднесено всебічну оцінку умов їх формування й використання, а також підтримування пропорційності, що характеризує плановірність забезпечення всіх стадій операційного циклу матеріальними та фінансовими ресурсами, прогнозуванням і реалізацією стратегії розширеного відтворення. З огляду на це, першочерговим завданням для формування ефективного механізму управління оборотними засобами АТ «Укрпошта» є забезпечення безперебійного здійснення операційного циклу, стійка присутність даного суб'єкта на перспективних і стабільних ринках з конкурентоспроможними послугами за ціною і якістю в умовах економіки України, яка безперервно змінюється.

Загалом, на сучасному етапі економічного розвитку можна виділити два напрями стратегії управління оборотними засобами підприємства: стратегічне планування та вирішення цільових установок. Відповідно, реалізація стратегії управління оборотними засобами АТ «Укрпошта», на нашу думку, має базуватися на комплексі взаємопов'язаних інструментів:

1) системному аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища, що сприятиме оцінці динамічності, складу й структури оборотних засобів у межах бізнес-процесів операційного циклу, впливу чинників на ефективність їх використання, а також умов і особливостей підприємств поштового зв'язку;

2) механізмі реалізації стратегії відтворення оборотних засобів, що забезпечуватиме безперебійне функціонування операційного циклу підприємства у взаємозв'язку всіх стадій кругообігу оборотних засобів з урахуванням потреб в матеріальних ресурсах, обсягу надання послуг, ліквідності коштів в розрахунках, авансування вільних грошових коштів;

3) контролі виконання внутрішньофірмових планів і бюджетів, що сприятиме оптимізації оборотних засобів в обігу, збільшенні обсягів надання послуг, зниженні матеріальних витрат, підвищенні ефективності використання

оборотних засобів, забезпеченні фінансової стійкості й платоспроможності підприємства;

4) розробці управлінських рішень щодо коригування політики ефективного кругообігу оборотних засобів за результатами аналізу та моніторингу операційного циклу підприємства.

В свою чергу, вирішення стратегічних цільових установок, що виникають у процесі управління оборотними засобами АТ «Укрпошта», визначається не тільки встановленням перспективних цілей і завдань, а й забезпеченням умов їх виконання, способів коригування цільових індикаторів у постійно змінних умовах операційного циклу, моніторингу результатів, необхідних для розробки заходів щодо розвитку прийнятої стратегії.

Висновки. Роль оборотних і необоротних активів у виробничому процесі має величезне значення, тому вони вимагають постійного контролю й управління ними. АТ «Укрпошта» займає значні позиції серед підприємств з надання послуг поштового зв'язку. Підприємство у повній мірі забезпечене активами та підтримує програму технічного переозброєння й розвитку підприємства. Політика управління активами розвинена та ефективна. Серед напрямів удосконалення управління необоротними активами АТ «Укрпошта» запропоновано здійснити за рахунок залучення власних, кредитних та лізингових коштів: оновлення моделі роботи поштових відділень у селах; впровадження нового фронту та ERP системи; здійснення капітального будівництва сортувальних центрів та придбання необхідного обладнання для них; придбання обладнання для відкриття нових відділень поштового зв'язку; придбання автотранспорту; заміну застарілої ІТ техніки; придбання поштового та поштооброблювального обладнання; здійснення капітального ремонту об'єктів поштового зв'язку. В свою чергу, запропонована стратегія управління оборотними активами АТ «Укрпошта» повинна бути ефективною й добре продуманою щодо стратегічного планування та вирішення цільових установок. В іншому випадку, робота тільки в одному напрямі може виявитися контрпродуктивною для фінансового стану підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Аврамчук С. В., Шамрай О. О. Механізм управління активами підприємства. *Фінансове забезпечення економіки: матер. наук.-практ. студ. конф.*, 1 черв. 2021 р. Житомир: Поліський національний університет, 2021.
2. Укрпошта: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrposhta.ua/ua>.
3. Федорова Г.П. Механізми управління активами підприємств на основі їх капіталізації. *Збірник наукових праць ЛДТУ*. Луцьк, 2008. Вип. 5(18). С. 261-269.

ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДОВГОСТРОКОВИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Білецька Н. Ю.

магістрантка спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – д.е.н., доцент Віленчук О. М.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Актуальність проблеми реалізації потенціалу розвитку довгострокових видів страхування в Україні, пов'язано з необхідністю посилення та урізноманітнення соціального захисту громадян різних верств населення. Досвід провідних країн світу (США, Канади, Німеччини, Франції, Японії та ін.) засвідчує, що саме завдяки страхуванню формуються та використовуються відповідні фонди за фактом настання страхових подій. Фінансово-економічний ефект від функціонування таких фондів полягає у їх спроможності акумулювати значні фінансові ресурси та їх інвестувати у високо ліквідні активи національної економіки.

Вагомий вклад у розвиток теорії та методології страхування загалом та його невід'ємного сегмента, особистого страхування зробили такі вчені, як: В. Базилевич, В. Борисова, О. Віленчук, О. Залетов, О. Козьменко, С. Осадець, В. Фурман та ін. Проте, окреслені проблеми потребують подальшого дослідження, особливо у контексті подальшого розвитку довгострокових видів страхування в Україні.

Основний матеріал. Реалізація наявного потенціалу довгострокових видів страхування полягає у функціонуванні механізму акумулювання фінансових ресурсів у вигляді страхових премій, формування математичних резервів зі страхування, а також забезпечення процесу інвестування тимчасово вільних фінансових ресурсів у високоліквідні активи національної економіки. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів № 121 від 17 серпня 2002 р. визначено напрями інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів:

- «розробка та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, енергозберігаючих технологій;
- розвиток інфраструктури туризму;
- добування корисних копалин;
- перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;
- будівництва житла;
- розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;
- розвиток сектора зв'язку та телекомунікацій;
- розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів імітованих Державною іпотечною установою» [3].

Функціонування системи довгострокових видів страхування створює потенційні можливості для нагромадження капіталу, його інвестування в різні галузі та сфери національної економіки. Проте, існують певні соціально-економічні, демографічні, міграційні, політичні, фінансові та ін. ризики, які можуть впливати (позитивно або негативно) на динаміку розвитку страхування

життя та супутніх видів страхування. У даному контексті доцільним є застосування методу SWOT - аналізу виявлення переваги, встановлення недоліків, обґрунтування можливостей та ідентифікації загроз щодо подальшого розвитку довгострокових видів страхування (табл.1).

Таблиця 1

Матриця SWOT – аналізу на ринку довгострокових видів страхування

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> - Здійснення замкнутого розподілу ризиків й відповідальності. - Формування попиту й пропозицій на страхові послуги. - Урегулювання фінансово-економічних інтересів учасників страхового процесу 	<ul style="list-style-type: none"> - Недосконалість правового забезпечення у сфері надання послуг з довгострокових видів страхування. - Недостатній рівень платоспроможності потенційних страхувальників. - Неналагоджена система комунікацій між потенційними учасниками страхового ринку
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Розширення страхового покриття ризиків, пов'язаних з життям, працездатністю та медичним обслуговуванням громадян. - Використання сучасної інфраструктури страхового ринку; - Зростання платоспроможного попиту на страхові послуги; - Диверсифікація асортименту страхових послуг 	<ul style="list-style-type: none"> - Висока ймовірність епідеміологічних захворювань серед населення; - Неприятлива демографічна ситуація в країні; - Неналежний рівень довіри до страхування, як інструменту захисту соціальних інтересів громадян

Джерело: власні дослідження.

Реалізація інвестиційного потенціалу довгострокових видів страхування це комплексні поняття, які потребують вжиття послідовних рішень щодо розширення страхового покриття ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю громадян та спроможністю капіталізації їх страхових сум. Взагалі в науковій літературі сутність потенціалу страхового ринку розглядається, як сукупність взаємодоповнюючих організаційно-технологічних, освітньо-комунікаційних, морально-етичних і фінансово-економічних передумов для забезпечення еквівалентності страхових інтересів учасників страхового процесу у короткостроковій та середньостроковій перспективах» [1, с.205]. Системне розв'язання окресленого завдання потребує вжиття наступних заходів:

По-перше, вагомим драйвером подальшого розвитку довгострокових видів страхування в Україні є формування потужного середнього класу громадян. Звісно, що страхування не належить до першочергових потреб людини (харчові продукти, одяг, ліки тощо), натомість за наявності необхідних доходів, страхування розглядається, як незамінний інструмент захисту страхових інтересів громадян, пов'язаних з їх життєдіяльністю та соціальним забезпеченням. Крім цього актуальними постають питання підвищення фінансової культури споживання страхових послуг та удосконалення комунікаційних зв'язків між стейкхолдерами страхового ринку.

По-друге, страхові компанії для розширення страхового покриття у сфері довгострокових видів страхування мають постійно дбати про розширення асортименту страхових послуг та підвищення якості й сервісу страхового обслуговування. Вважаємо за необхідне суттєве підвищення капіталізації страховиків, як необхідної умови забезпечення їх платоспроможності та ліквідності на середньо та довгострокову перспективу.

По-третє, необхідна координація дій між страховими компаніями, страхувальниками та державою щодо створення сприятливих умов щодо забезпечення прозорого процесу, нагромадження, інвестування та розподілу доходів між усіма стейкхолдерами страхового процесу. У даному контексті йдеться про удосконалення правового забезпечення у сфері страхування, захисті прав споживачів страхових послуг, оптимізації механізму оподаткування власників полюсів з довгострокових видів страхування.

Висновки та пропозиції. Ключовими умовами подальшої реалізації потенціалу довгострокових видів страхування, підвищення довіри потенційних страхувальників до страхування, загалом та страхових компаній зокрема, підвищення страхової культури всіх стейкхолдерів страхового процесу, зростання добробуту громадян з метою інвестування коштів у страховий захист. Безумовно, що страхування є універсальним інструментом, спрямованого на убезпечення інтересів власників страхових полюсів з одночасною можливістю капіталізації доходів на середньо та довгострокову перспективу.

Список використаних джерел

1. Віленчук О. М. Аграрне страхування в Україні: парадигма становлення та стратегія розвитку : монографія. Житомир О. О. Євенок. 2019. 380 с.
2. Приступа Л.А., Смалюк Т.І., Сояк І.Е. Страхування життя: сучасні тенденції та перспективи розвитку в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 7. С.230-234.
3. Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 1211 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-%D0%BF#Text>.
4. Романовська Ю.А., Снітко І.В. Соціальна роль особистого страхування у соціальному захисті населення України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління* : електронне наукове фахове видання. 2021. Вип. 1(28). С. 83-90.
5. Федоренко М. С. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні. *Інвестиції: практика та досвід* 2013. № 9 С. 21-23.

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК МАЙНОВИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Бойко А. С.

магістрант спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – д.е.н., доцент Віленчук О. М.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Цифровізація національної економіки це об'єктивний процес розвитку інноваційних технологій та додаткові можливості для соціально-економічних перетворень. Для страхової галузі, зазначені процеси відкривають перспективи щодо розширення страхового покриття найрізноманітніших ризиків, збільшення кількості укладених договорів майнового страхування, удосконалення комунікаційних зв'язків між суб'єктами страхування тощо.

Вагомий вклад у становлення сучасної теорії й методології страхування загалом та його окремих видів зробили такі вчені, як: А. Алексєрова В. Базилевич, О. Віленчук, О. Залєтов, О. Козьменко, С. Осадець, Т. Яворська та ін. Проте, діджиталізація страхової діяльності досить новий напрям, який потребує здійснення подальших наукових досліджень.

Основний матеріал. Розвиток цифрових технологій в страхуванні пов'язаний з впровадженням *InsurTech*. Наукова інтерпретація даного поняття визначається як «сфера *FinTech*, в якій інноваційні технології використовуються для задоволення потреб споживачів страхових послуг на основі оптимізації своєї діяльності» [1, с. 125]. Взагалі варто відзначити, що за прогнозними оцінками, інвестиції у штучний інтелект у 2021 р. становитимуть 57,6 млрд доларів. Водночас, прибутки від застосування штучного інтелекту у деяких галузях економіки за даними McKinsey Global Institute analysis становитимуть від 3,5 до 5,8 трлн доларів [2].

Представлені дані засвідчують, що світовий бізнес активно інвестує фінансові ресурси в інноваційні страхові технології. Найбільш помітними успіхами діджиталізації у сфері майнових видів страхування є обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності. Частка укладених договорів ОСЦПВ, з використанням страховки SUS – платформи EVA становила понад 20 % [3, с. 7]. Позиціонування послуг з ОСЦПВ супроводжується з доступністю певних серверів, а саме: електронний євро протокол, інструменти перевірки полісів через сайт МТСБУ і через мобільний додаток держпослуг “Дія”, особистий кабінет одержувача регламентних виплат, автоматизований контроль за наявністю міжнародних полісів “Зелена картка” [3, с. 7].

Роль та значення діджиталізації страхового ринку полягає в синхронізації та оптимізації операційної й фінансової діяльності страховика. Йдеться насамперед про управління різноманітними бізнес-процесами (андерайтинг ризиків, формування тарифної політики на страхові послуги, управління доходами та витратами страховика тощо) зростання якості та сервісу страхового обслуговування, підвищення стандартів страхового захисту. Крім цього, використання цифрових технологій має сприяти підвищенню фінансової безпеки страховиків у процесі надання послуг з майнових видів страхування.

Діджиталізацію страхового ринку варто розглядати як цифрову трансформацію, орієнтовану передусім на широке застосування сучасних технологій страхового бізнесу, здатних максимально зрівноважити фінансово-економічні інтереси учасників страхового процесу. Інноваційний вектор страхової діяльності має базуватися на трьох взаємозалежних складових, інтелектуальності, клієнтоорієнтованості та доступності (рис.1).

Рис.1. Сучасні технології цифрової трансформації на страховому ринку

Джерело: побудовано на основі [4].

Перша складова цифрової трансформації передбачає розробку та використання стратегій обробки великих масивів даних, пов'язаних з формуванням клієнтської бази. Йдеться про ідентифікацію, аналіз й оцінювання ймовірних ризиків та прийняття рішення щодо доцільності прийняття їх на страхування. Крім цього, передбачено можливість автоматизації, зокрема здійснення розрахунків страхових тарифів в режимі реального часу, автоматичної фіксації факту настання страхової події (наприклад, використання гаджетів відео спостереження при автострахованні), а також забезпечення програмного забезпечення для розрахунку величини страхового відшкодування тощо. Важливо наголосити, що зростання інтелектуальності страхової діяльності сприяє протидії шахрайству та підвищенню довіри між стейкхолдерами страхового ринку.

Вагомою складовою формування конкурентних позицій страхової компанії на ринку є забезпечення її клієнтоорієнтованості. Зміст даного поняття полягає в орієнтації на забезпечення максимального страхового захисту страхувальників (та/або вигодонабувачів) з позиціонуванням послуг високої якості та належним сервісним обслуговуванням. У даному контексті для страхових компаній, актуальними постають завдання щодо удосконалення організаційних, маркетингових, фінансово-економічних та інших бізнес-

процесів, спрямованих на їх оптимізацію та синхронізацію, розрахованих на середньо страхову та довгострокову перспективу.

Клієнтоорієнтованість страхової компанії досягається завдяки використанню комплексу взаємопов'язаних заходів, серед яких варто виокремити реінжиніринг бізнес-процесів. Його основна ідея полягає у системному використанні методів, засобів та інструментів управлінського спрямування, здатних кардинально підвищити якість операційної та фінансової діяльності страхової компанії.

Для страхових компаній все більшої актуальності набувають питання формування доступності страхових послуг. Це досягається за допомогою диверсифікації страхових послуг, урізноманітнення каналів їх збуту, широко застосовуючи різноманітні Інтернет-технології, а також формувати пропозиції на послуги в різних цінових категоріях. Всі ці окреслені заходи сприятимуть розширенню страхового покриття майнових ризиків, а відтак збільшенню укладених договорів з майнових видів страхування.

Водночас, варто наголосити, що поряд з безумовними перевагами цифровізації страхового процесу, виникають певні труднощі у їх учасників. Наприклад, використання хмарної інфраструктури забезпечує високу надійність збереження інформації, її доступність з різних гаджетів. Однак, сховища для збереження інформації надаються на платній основі, зазвичай такі послуги є досить дорогими для переважної більшості національних страхових компаній.

Висновки та пропозиції. Діджиталізація фінансово-економічних відносин у суспільстві є об'єктивним та незворотним процесом цивілізаційного розвитку. Звідси постає необхідність у використанні можливостей цифрової трансформації на розвиток страхових відносин у суспільстві. Узагальнюючим результатом, таких змін має стати широке використання фізичними та юридичними особами механізму страхування у протидії майновим ризикам, а також підвищення платоспроможності, рентабельності та прибутковості страхових компаній. Отже, досягнення окресленого сприятиме зростанню економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності, а відтак і зміцненню національної економіки на макро і мікро рівнях.

Список використаних джерел

1. Волосович С, Фоміна О. Технологічні інновації на страховому ринку. Вісник КНЕУ. 2018. Вип. 5. С. 124-137.

2. Залетов О.М. Цифрова трансформація страхування – від управління витрат до управління ризиками. *Insurance TOP: рейтинг страхових компаній* № 7(75) 2020. URL : <https://forinsurer.com/files/file00694.pdf>.

3. Статистика продажів електронних договорів ОСЦПВ за 9 місяців 2020: реалізовано 2,2 млн. е-полісів. *Insurance TOP: рейтинг страхових компаній* № 7(75) 2020. URL : <https://forinsurer.com/files/file00694.pdf>.

4. World Insurance Report 2019 URL: https://worldinsurancereport.com/wp-content/uploads/sites/6/2019/05/World-Insurance-Report_2019.pdf.

ЗНАЧЕННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Василенко Т.М.

*студент спеціальності «Облік і оподаткування»,
науковий керівник – Л.А. Суліменко, к.е.н., професор*

Постановка проблеми. На сьогодні в діяльності вітчизняних та закордонних підприємств невід'ємною частиною розвитку їх бізнесу є соціальна відповідальність, що виражається через неекономічні показники. Вона відіграє важливу роль, оскільки враховує інтереси суспільства щодо відповідального ставлення до навколишнього середовища в процесі господарювання та забезпечує конкурентоспроможність, досягнення високого рівня продуктивності та прибутковості підприємства.

За останні роки комерція набула більшого поширення і стала глобальною бізнес-концепцією, яка визначає ключові ідеї та сучасні форми бізнесу. Для досягнення цілей стратегії соціальної відповідальності суб'єкти господарювання повинні враховувати необхідність отримання своєчасної та правдивої інформації про соціальну діяльність та вплив компанії на всі сторони суспільства. Такими інструментами інформаційного забезпечення стали соціальний облік і нефінансова звітність. Щоб вирішувати цю проблему, слід уточнити причини необхідності зміни наявної системи обліку через його формалізацію, це сформулює конкретні завдання, які повинні бути вирішені для приведення бухгалтерського обліку, у тому числі, відповідно до вимог системи управління.

Аналіз останніх досліджень. Питання соціальної відповідальності бізнесу досліджували вітчизняні та закордонні вчені: А.М. Колот, І.Г. Савченко, Т. Бредгард, М. Фрідман та інші. Активно розвивають соціально-орієнтовані бухгалтерські концепції вітчизняні вчені-обліковці, серед яких Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська, С.О. Левицька, О.В. Бudyко, Н.Л. Правдюк та інші. Однак, як у наукових доробках науковців, так і в вітчизняних підприємств, здебільшого недостатньо розкрито галузевий аспект, тому є необхідність в подальшому їх дослідженні.

Мета дослідження. Визначити потреби удосконалення системи соціального обліку відповідно до запитів менеджерів, які здійснюють управління соціально-економічним підприємством.

Основний матеріал. Поняття соціальної відповідальності в бізнес-середовищі означає, що компанія (фірма) працює для досягнення своїх фінансових цілей, допомоги суспільству, а також відповідальність організації за збереження довкілля, що проявляється у раціональному природокористуванні та зменшенні негативного впливу на природу. Поняття соціальної відповідальності з'явилося у двадцятому столітті. Його суть полягає в тому, що підприємство має бути соціально орієнтованим стосовно працівників, держави, суспільства, навколишнього середовища та споживачів, компанії повинні поєднувати прибуткову діяльність з діяльністю, що приносить користь суспільству [2].

Підприємства, які обрали стратегію соціальної відповідальності, отримали багато переваг, зокрема пов'язаних з формуванням позитивного іміджу компанії; підвищенням зацікавленості інвесторів; покращенням відносин з державними та місцевими органами влади.

В економічній літературі науковці виділяють два основних види соціальної відповідальності: внутрішня та зовнішня. Внутрішня соціальна відповідальність включає управління та розвиток людських ресурсів через освітні та навчальні програми, охорону здоров'я та безпеку працівників, додаткове медичне та соціальне страхування працівників, стабілізацію заробітної плати та допомогу працівникам. Зовнішню соціальну відповідальність слід розуміти як співпрацю з місцевими громадами та місцевою владою, взаємовідносини з бізнес-партнерами, постачальниками та споживачами, відповідальність за якість послуг, що надаються клієнтами, дотримання прав людини, спонсорство та благодійність, допомогу в охороні навколишнього середовища [1].

За даними наукових досліджень, соціальна відповідальність включає морально-правову, екологічну та економічну відповідальність. Це свідчить про універсальність цієї концепції. Тому багато підприємців розглядають корпоративну соціальну відповідальність як діяльність із забезпечення етичних і правових норм працівників, споживачів і суспільства в цілому, хоча вона не повністю відображає її сутність. Соціальна відповідальність – економічна категорія, що проявляється у забезпеченні прибутковості підприємства та певного рівня життя працівників [1].

В своїх дослідженнях О.П. Левченко звертає увагу на те, що відповідальність є соціальною, оскільки у взаєминах між людьми та групами відповідальність реалізується у міжособистісних стосунках через стосунки та взаємозалежність. Як аспект суспільних відносин, він з'являється з формуванням суспільства і завжди був одним із факторів, що керують і регулюють поведінку людини в процесі діяльності. З розвитком суспільства та достатніх соціальних правил і норм, а також пов'язаних із ними соціальних, правових, політичних та економічних систем, що регулюють поведінку людей, розвивається концепція соціальної відповідальності [3].

Свій авторський погляд на природу корпоративної соціальної відповідальності надає А. Хімченко. Зокрема, науковець виокремив кілька способів визначення природи корпоративної соціальної відповідальності:

- інструментальний підхід, тобто як інструмент створення багатств, вся соціальна діяльність підприємства спрямована на досягнення економічних результатів;
- метод політичного впливу, заснований на тому, що компанія має здатність впливати на суспільство і, отже, повинна відповідально використати цю здатність;
- моральний підхід, його головна особливість базується на концепції моральної відповідальності підприємств та окремих керівників перед суспільством [6].

Одним із успішних прикладів створення соціально відповідального бізнесу в Україні є діяльність компанії «НІБУЛОН», адже від самого початку своєї діяльності компанія дотримується одного з головних принципів – гармонійний розвиток соціуму і бізнесу.

За даними звіту зі сталого розвитку, сьогодні «НІБУЛОН» щороку вкладає чималі матеріальні ресурси в освіту та культуру, підвищує рівень медичної допомоги та охорони навколишнього середовища, створює гідні умови та заробітну плату, досягає високого рівня життя в країні. Дана компанія є провідним українським інвестором, сільськогосподарським товаровиробником і експортером високоякісного зерна, один із найбільших платників податків у аграрному секторі та приклад побудови соціально відповідального бізнесу[5].

Компанія в рамках угод про соціальне партнерство з міськими, селищними та сільськими радами надає значну частину допомоги навчальним та медичним закладам (щорічно підписує близько 80 угод про соціальне співробітництво). За кошти, передбачені договором, відремонтовано та обладнано школи, лікарні та житлові будинки, утеплено дитсадки, здійснено ремонт доріг та відновлено вуличне освітлення, а також відновлено опалення, водо- та газопостачання, надає допомогу медичним закладам у закупівлі сучасного обладнання та меблів, проведенні ремонту, допомагає організувати безкоштовні медичні огляди у селі. «НІБУЛОН» спонсорує навчальні заклади щодо оснащення класів сучасними обладнаннями, забезпечує необхідними матеріалами, спортивним інвентарем, формою[5].

Маючи відповідальність перед громадою, у своїй діяльності «НІБУЛОН» дотримується одного з ключових принципів успішного бізнесу – збереження навколишнього середовища, небайдуже ставлення до проблем його захисту, ведення екологічно безпечного та відповідального бізнесу. Прикладом цього є те, що «НІБУЛОН» на регулярній основі впроваджує заходи та вкладає кошти для попередження вичерпання природних ресурсів, одним із яких є зариблення.

За даними соціального звіту, на боротьбу з поширенням корона-вірусної інфекції, протягом 2020–2021 рр. компанія «НІБУЛОН» виділила на розвиток галузі охорони здоров'я більше 100 млн. грн. Особлива роль у боротьбі з пандемією належить медичному центру ТОВ СП «НІБУЛОН», ліцензованому МОЗ України, та медичним пунктам у всіх підрозділах компанії, які, працюючи у режимі 24/7, здійснюють постійний контроль за станом здоров'я усіх працівників [5].

На прикладі компанії «НІБУЛОН», переконливо видно, що створити успішне, соціально відповідальне підприємство в Україні можливо. Стратегія компанії базується на дбайливому ставленні до проблем громади та поступово змінює життя українців у різних сферах. Формування показників нефінансової звітності є не тільки відображенням соціальних аспектів діяльності підприємств, але є необхідним для оцінки рівня їх господарювання.

Висновки та пропозиції. Отже, досвід діяльності компанії «НІБУЛОН» свідчить, що для виконання своїх соціальних обов'язків підприємствам необхідно

забезпечити фінансову основу. Важливість економічної відповідальності в суспільстві полягає в тому, що вона створює основу для впровадження корпоративної соціальної відповідальності.

За даними досліджень виявлено, що господарська діяльність компанії зможе бути лише тоді соціально відповідальною, коли вона може підвищувати рівень прибутковості компанії, без чого неможливо покращити якість продукції, рівень життя працівників та суспільства.

Вітчизняна практика ведення соціального обліку і нефінансової звітності, хоча і заснована на міжнародних стандартах, проте за кількістю та якістю звітів значно відстає від іноземних компаній. Цей факт свідчить про відсутність єдиної нормативно-правової бази та стандартів організації соціального обліку та формування нефінансової звітності, методів національної системи бухгалтерського обліку, засобів складання нефінансових звітів, необхідних для моніторингу результатів впровадження концепції соціально відповідального бізнесу.

Список використаних джерел

1. Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу: *навч. посіб.* Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. С. 68-70.

2. Карпенко О. О., Мандзюк Н. К. Соціальна відповідальність як чинник економічного розвитку вітчизняних підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. №3. С. 76-81.

3. Левченко О.П. Сутність поняття “корпоративна соціальна відповідальність (КСВ)”. *Економіка транспортного комплексу*. 2014. Вип. 24. С. 39-54.

4. Мороз О.С. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: проблеми та шляхи вирішення. *Економіка промисловості*. 2013. № 4 (64). С. 135-143.

5. Соціальний звіт «НІБУЛОН». URL: <https://www.nibulon.com/data/ksv/socialni-zviti.html> (дата звернення 20.11.2021р.).

6. Хімченко А. Соціальні та економічні аспекти функціонування корпорацій. *Вісник економічної науки України*. 2012. № 2 (22). С. 168-172.

ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ПАРФУМЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ТОВАРІВ

Гінчук В.О.

студент спеціальності «Комп'ютерні науки»

Науковий керівник – д.т.н, професор Молодецька К. В.

Постановка проблеми. Сучасний ринок має товари для задоволення будь-яких потреб, а у більшості випадків навіть створює більше товарів, ніж

покупець може собі дозволити придбати. Особливо це виражено у наступних сферах:

- Продукти харчування.
- Парфумерно-косметичні засоби.
- Побутова техніка.

Такі умови ринку створюють вкрай складну проблему для більшості покупців – вибір. Найбільше це стосується косметичних та парфумерних засобів, які зазвичай мають дорогу цінність і які важко перевірити до покупки. Саме тому сучасні маркетологи створюють нові й нові хитрощі, щоб продавати свої товари, але всі вони опираються на базові знання про критерії, за якими людина робить ту чи іншу покупку:

- Ціни та акції.
- Популярність товару.
- Соціальне ставлення до ймовірної покупки.

Основний матеріал. На останньому пункті слід зупинитись і більш детально розкрити його, адже людина – соціальна істота і у більшості випадків прагне підтвердження якості товару у оточуючих. Звісно, маркетологи знають про це і тому уважно стежать за оцінками і відгуками на свої продукти, оскільки вони являють собою основне джерело інформації про товар. Завдяки дослідженням “The Power of Reviews” [1] та “The Value of Online Customer Reviews” [2] ми знаємо, що 95 % опитуваних читають відгуки, а 25% роблять це перед кожною покупкою. Найцікавішим є те, що для покупців віком 18-40 років відгуки користувачів є більш вагомим аргументом, ніж рекомендації друзів та близьких. Наявність відгуків для недорогих продуктів збільшувала конверсію на 190%, а для дорогих – на 380 %.

Карантин і пандемія викликали безпрецедентне зростання ринку електронної комерції. За даними SalesForce.com в другому кварталі 2020 року онлайн-продажі у світі зросли на 71%. Україна — не виняток. За даними CBR.com.ua в першому півріччі кількість українських інтернет-користувачів, які купують онлайн, зросла на 6% (до 9,1 млн), 16% з них замовляють доставку продуктів харчування, 20% — готові страви, навіть після ослаблення карантину [1]. Звісно, в умовах жорсткого карантину більшість кінцевих користувачів не можуть оцінити якість товару до його придбання, саме тому цінність відгуків має величезне значення.

Так як парфумерно-косметичну продукцію важко обрати без відгуків, самі товари часто продаються, а ціна на них, у деяких випадках, є вкрай високою, було обрано саме цю нішу для тестування технології оцінювання.

Концепція технології включає у себе розробку мобільного додатку, завантаживши який, користувач має наступні можливості:

- Знайти товар по назві або штрихкоду.
- Залишити свій відгук про знайдений товар.
- Ознайомитись з відгуками інших користувачів.

- Переглянути рейтинг товарів у різних категоріях, який формується на базі оцінок і відгуків користувачів.

Все це призводить до більш розумного вибору товарів та спонукає виробників до чесної конкуренції на ринку парфумерно-косметичних засобів.

Звісно, у більшості сайтів-продавців є своя система відгуків, але, проаналізувавши найбільші сайти, спеціалізовані на парфумерно-косметичних товарах, - Makeup.ua та Goldapple.ru, ми прийшли до висновку, що відгуків на більшість товарів не багато, і це дуже дивує, так як спільнота користувачів цими товарами є чи не найбільшою у світі. Стало зрозуміло, що проблема у тому, що ми отримуємо відгуки з різних сайтів, хоча товари на них ті ж самі. Саме тому головною перевагою додатка є те, що він не прив'язаний до сайтів-продавців і дає змогу залишати відгуки клієнтів різних сайтів і навіть країн.

Аналогами запропонованої інформаційної технології є:

Додаток Rate&Goods, функціями якого є пошук і оцінка товарів. Його перевагами є зручний пошук по штрихкоду та відображення інформації про ціну товару. Серед недоліків виділимо спрямованість на російський ринок (більшість українських товарів відсутні в пошуку), перенасиченість дизайну, що робить його відштовхуючим для нових користувачів та відсутність рейтингу товарів за категоріями.

Додаток Vivino, функціями якого є пошук і оцінка вин. Його перевагами є зручний та інтуїтивно зрозумілий дизайн, наявність опису та ціни вин, наявність рейтингу вин та рекомендації по поєднанню з іншими стравами. Серед недоліків виділимо лише відсутність пошуку товарів по штрихкоду.

Висновки та пропозиції. Таким чином, окрім основних функцій пошуку та додавання відгуків наша розробка має включати у себе базу назв та штрихкодів товарів різних країн, а також необхідно розробити простий та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Саме це дозволить максимально поширити додаток та допомогти користувачам робити правильний вибір парфумерно-косметичних засобів.

Список використаних джерел:

1. Power Reviews, “The Power of Reviews” URL: https://www.powerreviews.com/wp-content/uploads/2016/04/PowerofReviews_2016.pdf.
2. Edward C Malthouse, “The Value of Online Customer Reviews”, Northwestern University URL: https://www.researchgate.net/publication/305044577_The_Value_of_Online_Customer_Reviews.
3. Омніканальність – нова норма. Пандемія і карантин прискорили діджиталізацію ритейлу в Україні. URL: <https://www.retailers.ua/uk/news/tehnologii/10947-omnikanalnost--novaya-norma-pandemiya-i-karantin-uskorili-didjitalizatsiyu-riteyla>.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Головач Т.В.

*магістрантка спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»**Науковий керівник – к.е.н., доцент Л.В. Недільська*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Банківська сфера тісно взаємопов'язана з усіма секторами економіки, забезпечуючи їх капіталом та сприяючи розвитку. Відтак ефективність банківської діяльності виступає важливим компонентом сталого розвитку держави. З метою покращення якості управління банківськими ресурсами Національний банк України у 2014 р. розпочав реформування банківської системи загалом та основних системних банків зокрема. Наразі, банківська система України зіштовхнулася з проблемою високої концентрації державної частки в банківському капіталі, що тягне за собою низку загроз та додаткових викликів.

Недавня світова фінансова криза значно популяризувала дослідження стосовно ролі державних банків у розвитку економіки, тому обрана тема є актуальною і перспективною. Відомі вітчизняні науковці, такі як Тарасова О., Панова О. [10], Золотарьова О., Галаганов В.[3], Касич А.[4] та багато ін. присвятили свої роботи детальному вивченню проблем розвитку державних банків України. Проте динамічний розвиток економічного середовища потребує постійних досліджень.

Основний матеріал. Державні банки України займають вагомую частку національної банківської системи. Їх діяльність «повинна відображати основні вимоги загальної стратегії розвитку, забезпечувати підвищення його ринкової ціни, формувати необхідні обсяги інвестиційних ресурсів, забезпечувати матеріальні інтереси власників та працівників» [9]. Однак, висока концентрація державної частки у банківській системі (55% - на кінець 2019 р.) спричиняє надмірні ризики політичного впливу та системно низької якості активів.

В урядових «Засадах стратегічного реформування державного банківського сектору»(2018) заплановано: зменшити частку уряду в банківському секторі з 60% - до 25% до 2025 р.; зменшити частку проблемних активів на балансах державних банків; захищати та підтримувати впровадження реформи корпоративного управління з більшістю незалежних членів в наглядовій раді для забезпечення необхідного рівня підзвітності [12]. Наразі мають місце такі припущення щодо «стратегічних позицій та бізнес-моделей державних банків:

- АТ «Ощадбанк» – універсальний банк, що обслуговує роздрібний сектор, МСБ та корпоративних клієнтів у всіх сегментах ринку;
- АТ КБ «ПриватБанк» – провідний роздрібний банк в Україні, який має сильну позицію в МСБ;
- АБ «УКРГАЗБАНК» – займає провідну ринкову позицію в галузі екологічного банкінгу, орієнтований на фінансування корпоративних клієнтів з присутністю в МСБ та роздрібному секторі;

- АТ «Укресімбанк» – переважно корпоративний банк, орієнтований на фінансування експортно-імпортних операцій з частковою присутністю в роздрібному секторі» [1].

Згідно з офіційними даними НБУ, корпоративний портфель двох найстарших державних банків – АТ «Ощадбанк» та АТ «Укресімбанк» – на 60% сформований із кредитів великим бізнес-групам та на 20% - з кредитів державним компаніям [2]. Дану структуру кредитного портфеля можна пояснити високою залежністю прийнятих рішень від політичного впливу уряду.

Розвиток кожного банку має низку особливостей, які характеризують його підходи до побудови системи корпоративного управління та встановлюють додаткові вимоги та обмеження щодо його діяльності. В результаті стрес-тестування (2019 р.), що проходили 29 банків, які становлять 90% активів всієї банківської системи, було виявлено позитивну тенденцію, а саме: більшість фінансових установ вже вжили заходів щодо зменшення ризику або наближаються до рівня необхідної достатності капіталу.

Власний капітал банку є тим фундаментом, на якому будується вся споруда банківських операцій. Чим міцніший фундамент, тим міцніший банк. Від його обсягу залежить розмір активних операцій банку, розмір депозитної бази, можливості запозичення коштів на фінансових ринках, максимальні розміри кредитів, величина відкритої валютної позиції та інші показники, які займають важливе місце в діяльності банку. Також, власний капітал банку визначає ступінь незалежності банку від залучених коштів у стресовій ситуації. Чим більший власний капітал банку, тим більше активів можуть бути неповоротними перш ніж банк стане неплатоспроможним. Тому, збільшення власного капіталу банку знижує ризик проведення банківських операцій [11].

Відомо, що ефективність і результативність діяльності банку значною мірою залежать від показників ефективності використання капіталу. Тому проведемо дослідження прибутковості власного капіталу державних банків (табл.1).

Отже, за результатами аналізу помітно, що найвищу рентабельність власного капіталу серед досліджених державних банків має АТ КБ «ПриватБанк» - 60 %, що характеризує високий рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в даний банк і тому саме він представляє найбільший інтерес для наявних і потенційних власників та акціонерів. Окрім того, рентабельність власного капіталу є одним з основних показників інвестиційної привабливості банку, оскільки його рівень показує верхню межу дивідендних виплат. Відповідно до отриманих значень розрахованих показників помітно, що високий рівень рентабельності власного капіталу спричинений особливою активністю АТ КБ «ПриватБанк» на ринку банківських послуг. Так, саме цей банк має найвищу рентабельність основної діяльності – 94 %, проти 24% - у АТ «Ощадбанк» та 52 % - у АБ «Укргазбанк».

Проте у КБ «ПриватБанк» помітним є найнижчий показник захищеності власного капіталу (співвідношення активів і власного капіталу), який становить лише 5,68 к.п. Однак, враховуючи високий рівень ефективного використання

власних ресурсів, що підтверджує значення коефіцієнту оборотності даного банку, забезпечується висока рентабельність.

Таблиця 1

**Аналіз прибутковості власного капіталу державних банків
за трьохфакторною мультиплікативною моделлю, 2019 р.**

Показник	АТ «Ощадбанк»	КБ «ПриватБанк»	АБ «Укргазбанк»	АТ «Укрексімбанк»
Чистий прибуток, тис. грн	255 159	32 609 000	1 288 996	65 280
Власний капітал, тис. грн	19 551 908	54 529 000	8 254 484	8 917 225
Чистий дохід, тис. грн	1 057 865	34 583 000	2 498 469	1 232 702
Активи, тис. грн	249 101 121	309 723 000	119 137 243	140 346 324
Рентабельність основної діяльності (ЧП/ЧД)	0,24	0,94	0,52	0,05
Коефіцієнт оборотності активів (ЧД/А)	0,00	0,11	0,02	0,01
Коефіцієнт захищеності власного капіталу (А/ВК)	12,74	5,68	14,43	15,74
Рентабельність власного капіталу (ЧП/ВК)	0,01	0,60	0,16	0,01

Джерело: розраховано за даними [5, 6, 7, 8].

У зв'язку з низькими процентними доходами та високими адміністративними та іншими операційними витратами банки отримують низькі прибутки. Як результат, коефіцієнт операційного доходу АТ «Ощадбанк» (CIR) становить 94%. Подібний показник АТ «Укрексімбанк» рік тому становив понад 100% і залишається на тому ж рівні цього року, за винятком переоцінки валютних складових балансу.

Такі банки як АТ «Ощадбанк» та АТ «Укрексімбанк» не можуть досягти необхідної рентабельності, що в свою чергу збільшує чутливість до макроекономічних шоків. Згідно стрес-тестів, за несприятливого макроекономічного сценарію додаткові вимоги до капіталу державних банків можуть становити десятки мільярдів гривень.

Тому актуальною є ще одна проблема, яка прямо впливає на залучення нових інвесторів та капіталу в майбутньому – відсутність повної гарантії вкладів фізичних осіб у АТ «Ощадбанк». Гарантія для даного банку є безкоштовною, тоді як інші - повинні на постійній основі вносити внески до фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Членство АТ «Ощадбанк» в системі гарантування вкладів на загальних умовах є важливим для банку. Даний фактор забезпечує зростання довіри до банку та розширення клієнтської бази, оскільки його клієнти матимуть гарантію в межах 200 000 грн [2].

Висновки та пропозиції. Удосконалення організаційної структури банківської системи є можливим через запровадження корпоративного управління в банках. Реформування НБУ, для підвищення ефективності діяльності банків, вже призвело до підвищення капіталізації банківського

сектору. Сьогодні найвищу рентабельність власного капіталу серед досліджених державних банків має АТ КБ «ПриватБанк» - 60 %, що характеризує високий рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в даний банк і тому саме він представляє найбільший інтерес для наявних і потенційних власників та акціонерів. Функціонування банківської системи на таких засадах забезпечить зростання її конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках банківських послуг, що позитивно вплине на розвиток економіки країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/SOB%20Strategy.pdf>.
2. Звіт про фінансову стабільність за грудень 2019. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2019-H2.pdf?.
3. Золотарьова О.В., Галаганов В.О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. URL: <https://cutt.ly/ljLTYD1>
4. Касич А.О. Роль державних банків у розвитку національної безпеки. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2020/8.pdf.
5. Річна фінансова звітність банку 2019. *Ощадбанк*. URL: <https://www.oschadbank.ua/ua/about/financial-reporting>.
6. Річна фінансова звітність банку 2019. *ПриватБанк*. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>.
7. Річна фінансова звітність банку 2019. *Укргазбанк*. URL: https://www.ukrgasbank.com/about/fin_results/.
8. Річна фінансова звітність банку 2019. *Укрексімбанк*. URL: <https://www.eximb.com/ua/bank/financial-information/financial-report/>.
9. Свірідова М., Ногіна С Шляхи вдосконалення формування та шляхи розподілу прибутку. *Економічний аналіз*. 2011 рік. Вип. 8. Част 2. URL: <https://cutt.ly/ahbHli1>.
10. Тарасова О.В., Панова .О. Стан і тенденції розвитку банківської системи України. URL: <https://cutt.ly/ijLTHau>.
11. Управління власним капіталом банку. *HELPIKS.ORG*. URL: <https://helpiks.org/2-36614.html>.
12. Уряд у рамках програми з МВФ оновив принципи реформування держбанків. *Український капітал*. URL: <https://ucap.io/uryad-u-ramkah-programy-z-mvf-onovuv-pryncyuru-reformuvannya-derzhbankiv/>.

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ*Гуменюк Б. О.**студент спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»**Науковий керівник: І. А. Шубенко – к.е.н., доцент*

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. У сучасних умовах виникає нагальна потреба у формуванні високого рівня фінансової грамотності населення, адже розвиток фінансових технологій, діджиталізація сучасного світу, широке розповсюдження нових фінансових послуг, потребує зростання рівня фінансової освіти серед населення. В Україні впродовж тривалого часу ведеться підготовча робота до кардинальних змін у системі пенсійного забезпечення. Планується, що існуюча система пенсійного забезпечення буде переведена на рейки страхування із запровадженням трьохрівневої системи пенсійного забезпечення. Коли на другому рівні пенсійного страхування громадянам прийдеться обирати не лише страхову компанію, недержавний пенсійний фонд, банківську установу, але і вид пенсії.

Вивчення та розгляд цих питань потребує від пересічного споживача фінансових послуг глибокого осмислення пенсійної реформи та систематизації уривчастих знань у системі пенсійного страхування, які громадяни отримують із засобів масової інформації.

Тому питання фінансової грамотності у системі пенсійного забезпечення є досить актуальним і своєчасним. Над цим питанням працює ряд науковців, серед них ми вивчали праці таких вчених Кізими Т. О., Юрія С. І., Смовженка Т. С., Кузнєцова А. Я., Дудчика О. Ю., Матвійчук І. О., Примаченко Н. та ін. Вони вивчають не лише питання фінансової грамотності, а проводять моніторинг її рівня, запроваджують успішні проекти розширення фінансової грамотності серед школярів, студентів за підтримки західних партнерів.

Метою нашого дослідження є висвітлення значення фінансової грамотності для забезпечення успішної реформи пенсійного страхування. При виконанні дослідження ми користувалися діалектичним методом пізнання для окреслення явища фінансова грамотність та визначення місця цього поняття у системі проведення пенсійної реформи. Поєднання методів аналізу та синтезу сприяло розкриттю поняття фінансова грамотність.

Основний матеріал. Розглянемо чи змінилася позиція науковців впродовж останнього десятиліття стосовно поняття фінансової грамотності. Варто наголосити, що перші наукові дослідження у сфері фінансової грамотності розпочалися в Україні 10-15 років тому. Тобто досить тривалий час питання управління особистими фінансами, фінансами сім'ї, заощадження – не були об'єктом дослідження українських вчених-економістів. Поступове формування та розвиток фінансових відносин, фінансового ринку призвели до того, що науковці звернули увагу на таку важливу складову фінансової системи як фінанси домогосподарств. І, звичайно, вплило на поверхню питання управління особистими фінансами у мінливих ринкових умовах.

Однією із перших, хто розпочав вивчати фінанси домогосподарств, а також досліджувати питання фінансової грамотності стала Кізима Т. О. [4]. Даний автор у співавторстві з Юрієм С. І. визначили фінансову грамотність населення – це «сукупність світоглядних позицій, знань і навиків громадян щодо ефективного управління особистими фінансами та здатність компетентно застосовувати їх у процесі прийняття фінансових рішень» [8, с. 19]. Цікавим, є поняття «світоглядні позиції», яке автори розглядають як «...сформовані населенням традиції і культура фінансової поведінки та рівень усвідомлення ним необхідності підвищення фінансової грамотності» [8, с. 19]. Тобто науковці фінансову грамотність розглядають із позиції світогляду, наголошуючи що тут має важливе значення традиції та фінансова культура.

Інший автор підкреслює те, що фінансова грамотність сприяє забезпеченню соціальної стабільності та є «... - є сукупністю знань, вмінь та навичок, які потрібні населенню для прийняття відповідальних економічних і фінансових рішень з належним рівнем компетентності і забезпечує соціальну стабільність у суспільстві» [5, с. 35].

Сучасні позиції авторів на поняття фінансової грамотності суттєво не змінилися, а лише розширюються, наприклад Дудчик О. Ю. та Матвійчук І. О. наголошують на тому, що високий рівень фінансової грамотності має служити основою для формування взаємовідносин з різноманітним фінансовими установами [2, с. 634]. Ми повністю погоджуємося з цими науковцями, адже результатом фінансової грамотності має стати високий рівень взаємодії з різноманітними фінансовими установами, в тому числі страховими компаніями, недержавним пенсійними фондами, банківськими установами у сфері накопичення коштів на майбутнє пенсійне забезпечення.

Важко не погодитися із такими позиціями науковців, адже сучасний світ є настільки пронизаним фінансовими відносинами, що не вивчати і не знати їх вказує на низьку фінансову культуру, а отже ці питання мають досліджуватися не лише майбутніми фахівцями фінансистами, але і школярами у старших класах та здобувачами інших спеціальностей.

Значний інтерес до фінансової грамотності на початку століття призвів до впровадження у навчальний процес як вибіркової дисципліни «Фінансова грамотність» у навчальні програми загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних закладів, коледжів [6].

Останні двадцять-тридцять років ознаменувалися проведенням пенсійних реформ у багатьох країнах світу. Держави, особливо, які мають демографічні проблеми почали масово формувати багаторівневі системи пенсійного страхування, а отже, знову виникло питання поглиблення фінансової грамотності, але не просто у сфері управління особистими фінансами на рівні споживання, а і у – сфері інвестування та пенсійних заощаджень. І як, результат, ми можемо спостерігати наукові дослідження за кордоном спрямовуються до вивчення поведінки населення у сфері накопичувального пенсійного страхування. Адже держава хоче створити умови для зацікавленості

кожного громадянина у своїх пенсійних заощадженнях, про це свідчить наукові статті [9].

Серед українських науковців поки питання формування фінансової грамотності у сфері пенсійного страхування майже не піднімається, адже більш нагальними є питання проведення власне пенсійної реформи, ризиків, які виникають при цьому [1, 3]. Але вже сьогодні варто піднімати і обговорювати це питання, адже фінансово грамотний споживач формує якісну фінансову послугу та сприяє формуванню здорової конкуренції на ринку фінансових послуг.

Висновки та пропозиції. Із здійсненням глибоких реформ у сфері пенсійного страхування, а саме запровадження другого рівня пенсійного накопичувального страхування виникне нагальна потреба підвищувати фінансову грамотність не лише серед школярів та здобувачів, але і громадян, які є зайнятими і ввійдуть у систему накопичувального пенсійного страхування. Вони будуть зобов'язані вивчати діяльність страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, банківських установ, слідкувати за тенденціями їх розвитку, платоспроможністю і здатністю виконувати взяті зобов'язання по управлінню заощадженнями, вивчати різноманітні послуги пенсійного страхування, та обирати пропозиції серед даних фінансових установ.

Тому питання фінансової грамотності має розвиватися та поглиблюватися, продовжувати впроваджуватися у навчальні процеси ліцеїв, закладів професійно-технічної освіти, коледжів та університетів.

Подальші наукові дослідження будуть стосуватися проведення опитувань різних категорій громадян, для виявлення питання наскільки наші співвітчизники готові прийняти положення пенсійної реформи та перейти на повністю на пенсійне страхування.

Список використаних джерел

1. Дема Д. І., Шубенко І. А. Демографічні ризики та їх вплив на формування пенсійної системи України. Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. – м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. – 2019. – С.117-119.
2. Дудчик О. Ю., Матвійчук І. О. Фінансова грамотність населення: теретичні аспекти, проблеми і перспективи поліпшення в Україні / О. Ю Дудчик, І. О. Матвійчук // Інфраструктура ринку. – 2019. – вип.31. – С. 631-636.
3. Забуранна Л. В., Шубенко І. А., Годнюк І. В. Реальні та гіпотетичні ризики майбутнього накопичувального рівня пенсійного страхування в Україні. Наукові горизонти. – 2020. – № 8 (93), – видавництво ПНУ, Житомир. – С. 13-20.
4. Кізима Т. О. Фінанси домогосподарств: концептуальні засади теорії і практики [Текст] : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Тетяна Олексіївна Кізима. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – 466 с.

5. Смовженко Т. С., Кузнєцова А. Я. Фінансова грамотність населення та її вплив на розвиток економіки України / Т. С. Смовженко, А. Я. Кузнєцова // Регіональна економіка. – 2013. – №2. – С. 34-42.
6. Філончук З. В. Проблеми впровадження фінансової грамотності в сучасній школі / З. В. Філончук // Таврійський вісник освіти. – 2015. – № 2(2). – С. 112-117.
7. Шпак О. Фінансова грамотність – запорука життєвої успішності учнів / О. Шпак, С. Булавенко, Н. Примаченко // Молодь і ринок. – 2017. – № 11. – С. 26-31.
8. Юрій С. І. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій / С. І. Юрій, Т. О. Кізіма // Фінанси України. – 2012. – № 2. – С. 16-25.
9. García Mata, O. (2021), "The effect of financial literacy and gender on retirement planning among young adults", International Journal of Bank Marketing, Vol. 39 No. 7, pp. 1068-1090. <https://doi.org/10.1108/IJBM-10-2020-0518>.

УДОСКОНАЛЕННЯ СПОЖИВЧОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Гусар М.

магістрант спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Стойко О. Я.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Наразі у банківському секторі однією з найважливіших тенденцій є прискорене зростання споживчих кредитів. Споживчі кредити громадяни переважно оформляють на купівлю автомобіля, на покриття витрат на будівництво і ремонт. Для великих побутових покупок альтернативним кредитним інструментом виступають кредитні картки, які дозволяють оплатити покупку онлайн, без прив'язки до конкретного магазину. При цьому перевагою даного інструменту кредитування є пільговий період і cash back. Також популярним інструментом кредитування є картки навиплат, які поступово призводять до зниження обсягів POS-кредитування. Відтак, конкуренція на ринку банківського споживчого зростає, все це робить удосконалення споживчого банківського кредитування дуже важливим.

Проблеми споживчого банківського кредитування та напрямки їх вирішення досліджували і пропонували: Дубихвіст А., Корначук О., Коць О., Кричинюк А., Муравицький А, Осадчий Є., Паєнтко Т., Параска М., Прусов А, Савельєва З., Харабара В., Чайковський Я., Ярошевич Н. та ін. Водночас сучасні тенденції на ринку споживчих кредитів завжди залишають місце і визначають актуальність щодо удосконалення даного виду кредитування.

Основний матеріал. Конкуренція на ринку банківського споживчого кредитування щороку зростає. Всі конкурують з усіма: і класичні банки, і необанки, і фінансові компанії, що знаходяться під одним регулятором – НБУ [1]. Усі конкуруватимуть з усіма, тільки за різне – сьогодні простежується конкуренція не стільки між банками, скільки між кредитними інструментами. Часто жителі України використовують у повсякденному житті кілька карток різних банків: одну для повсякденних покупок, іншу для отримання підвищеного кешбеку, а третю, з великим безпроцентним періодом – для великих покупок.

Масовий випуск банками кредитних карток призвів до проблем поповнення карткових рахунків та відповідно погашення заборгованості. Багато банків виставляють досить високу комісію за міжбанківські перекази, причому термінали, де можна поповнити карти, знаходяться безпосередньо в офісах банку, які не завжди розташовані в кроковій доступності. І лише невелика кількість банків уклала партнерську угоду на безкоштовне обслуговування у сторонніх банках, тим самим взявши витрати споживачів на себе. Проривом у вирішенні обслуговування кредитних рахунків стала цифровізація: дистанційне керування на основі сучасних засобів мобільного зв'язку та мережі Інтернет.

Важливу роль найближчим часом у споживчому кредитуванні відіграватиме розвиток digital-каналів. Оформлення кредитних продуктів онлайн та прийняття рішення щодо кредитної заявки протягом кількох хвилин має стати реальністю. І тому потрібно розвивати канали віддаленої ідентифікації клієнтів. Банкам важливо навчитися надавати позичальникам прості та зручні цифрові продукти і при цьому ефективно управляти ризиками. Цифровізація прибирає бар'єри між клієнтом та банком, тобто полегшується перехід до нового банку, але одночасно він спостерігає і збільшення лояльності клієнтів до своїх банків.

Найпопулярнішими засобами для впровадження цифрових технологій можуть бути: роботизація, аналіз великих даних (Big Data) та передиктивна аналітика, чат-боти, штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, інтернет речей, оптичне розпізнавання та блокчейн. Роботизація дозволить банкам зменшити терміни виконання рутинних робіт, скоротити фонд оплати праці та знизити ризики.

У сучасних економічних умовах банки повинні надавати пільгові умови споживчих кредитів для зарплатних або пенсійних клієнтів банку, оскільки це дозволить достовірно та швидко оцінити реальний дохід позичальника. Також це дає можливість погашати платежі за споживчими кредитами із зарплатних або пенсійних рахунків, що веде до мінімізації ризику неповернення коштів. При цьому такі клієнти обов'язково повинні отримувати бонуси від обслуговуючих банків при оформленні кредитних договорів: знижені відсоткові ставки, підвищені терміни та ліміти споживчого кредиту.

Також новим інструментом кредитування може стати індивідуалізація стандартних умов, де новизна полягає не так у самих кредитних продуктах, як у способах їх розробки та просування.

Крім цього потрібно розвивати інструменти кредитування для працівників стабільних секторів економіки, які отримують дохід у будь-якій економічній ситуації. Так, банкам слід запроваджувати спеціальні умови кредитування для військовослужбовців та працівників бюджетної сфери.

Важливим інструментом споживчого кредитування повинна бути відсоткова ставка, яка має не лише приносити прибуток банку від надання кредитів, а й залучати потенційних позичальників. Відсоткова політика банку має бути гнучкою, що змінюється залежно від зовнішніх умов, і навіть від наявності підключених комісійних банківських послуг (фінансовий захист, гарантія мінімальної ставки, різні акції).

Вважаємо за необхідне застосовувати банками маркетингові ходи у вигляді проведення різноманітних акцій, у тому числі сезонних – знижувати базові відсоткові ставки в періоди прогнозування зниження споживчої кредитної активності.

Також комерційним банкам важливо активно співпрацювати з Українським бюро кредитних історій (Приватбанк, ПУМБ, А-Банк, Альфа-банк, Кредіт Агріколь банк та інші є партнерами) оскільки це дозволить оптимізувати процес оформлення споживчих кредитів, якісніше проводити оцінку потенційних позичальників, зменшити банківські ризики неповернення кредитів та отримати можливості для зниження процентних ставок. Крім цього, необхідно вдосконалювати методи оцінки платоспроможності позичальників, впроваджувати нові технології аналізу з використанням соціальних мереж.

Висновки та пропозиції. На ринку споживчого кредитування банкам важливо змінити фокус відносин сторін попиту та пропозиції – використовувати клієнтоорієнтований підхід, суть якого ставитися до клієнта не як до покупця, якому можна підключити додаткові платні послуги для виконання плану продажу та збільшення прибутку, а як до партнера – без маніпулювання та спотворення інформації з боку кредитних організацій. Відтак, розвиток інструментів банківського споживчого кредитування призведе до підвищення ефективності управління кредитним портфелем, а покращення його якості у свою чергу сприятиме зростанню надійності банківської системи України.

Список використаних джерел

1. Конкуренція над ринком споживчого кредитування посилиться. Інформація круглого столу «Споживче кредитування – 2021»: URL: <https://finclub.net/news/konkurentsiya-na-rynke-potrebitelskogo-kreditovaniya-usilitsya.html> (дата звернення 12.10.2021).

2. Коць О.О., Ярошевич Н.Б., Корначук О.Ю. Кредитування фізичних осіб в Україні: сучасний стан та заходи стимулювання. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Економічні науки.* 2018. № 7. С. 134-139.

3. Кричинюк А. П. Модернізація кредитування фізичних осіб в умовах глобалізації. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки.* 2014. Вип. 9(2). С. 117-120.

4. Осадчий Є. Сучасний стан та проблеми банківського споживчого кредитування в Україні. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 11-12. С. 97-102.
5. Паєнтко Т. В., Савельєва З. В. Сучасні тенденції банківського кредитування фізичних осіб в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 10. С. 40-43.
6. Харабара В. М. Проблеми розвитку споживчого кредитування України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 5. С. 41-45.
7. Чайковський Я. І. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку банківського споживчого кредитування в Україні. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27(1). С. 156-163.

ТЕОРЕТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЗМІСТУ ТА ЗНАЧЕННЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Грибан В. М.

магістрантка спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – д.е.н., доцент Віленчук О. М.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. У сучасному ринковому середовищі існує досить велика ймовірність прояву найрізноманітніших ризиків, які необхідно ідентифікувати, оцінювати та своєчасно протидіяти. Для багатьох країн світу (США, Канади, країн Європейського Союзу, Китаю, Японії та ін.) розв'язання даної проблеми здійснюється завдяки використанню страхуванню. Адже завдяки формуванню страхових фондів та їх цільовому використанню (виплаті страхових сум та відшкодувань) суттєво пом'якшує наслідки настання страхових подій.

Страхові послуги у своєму різноманітті спрямовані на захист майнових, особистих інтересів громадян, підприємництва та безпечний розвиток національної економіки загалом. Професійна діяльність страхових компаній зосереджена на здійсненні замкнутого розподілу ризиків та відповідальності між ключовими стейкхолдерами страхового ринку (страховиками та страхувальниками).

Вагомий вклад у розвиток теорії й методології страхування внесли такі вчені, як: О. Гаманкова, С. Ещ, Л. Нечипорук, Л. Садикова, Е. Коробейникова, С. Скибінський, Н. Балук, С. Сухонос, Т. Терещенко та ін. Проте, зважаючи на багатогранність окресленої проблеми постає необхідність у здійсненні подальших досліджень у заданому напрямі.

Основний матеріал. Страхування зародилося ще в античні часи, коли люди вперше зіткнулися з ризиками втрати свого врожаю, житла та морських суден. Виникнення інституту масового землеволодіння у цивілізованому світі призвело до появи ринку масового заставного кредитування. Переважна

частина кредитних угод під заставу нерухомості (так званих ломбардних кредитів) отримала страховий супровід. Страхування майнових ризиків вважається каталізатором страхування життя. Таким чином, змішане страхування, що включає одночасне страхування життя та майна стало в сучасному світі звичаєм ділового обороту для сотень мільйонів людей.

Як у давнину, так і сьогодні страхування є важливим інструментом, призначеним для подолання фінансових наслідків різних ризиків. Під час здійснення страхування, передбачено надання комплексу страхових послуг в залежності від обраної галузі. Загальний термін «страхові послуги», заснований на угоді, включає:

- пряме страхування (страхування життя);
- перестрахування;
- обслуговування страхових посередників (агентів, брокерів, аджастерів та ін.);
- консультаційні послуги та управління збитками [3, с. 412].

У науковій літературі використовуються різні підходи до трактування поняття «страхової послуги». Зокрема, характеризуючи страхову послугу як товар, О. Гаманкова відзначає, що: «у всьому світі послуги страхування страховиками продаються, а страхувальниками купуються за гроші, тобто правомірно говорити про те, що, по-перше, у них є вартість та ціна; по-друге, вони мають корисність для покупців страхувальників (інакше ці послуги б не купувалися ними). Присутність у страхових послуг таких характеристик як вартість і ціна, з одного боку, корисності та споживчої вартості для покупців - з іншого, з погляду економічної теорії роблять страхову послугу товаром, точніше – страховим товаром. Саме цей товар в умовах ринкової економіки є предметом попиту й пропозиції на страховому ринку та засобом задоволення платоспроможної потреби у страховому захисті майнових інтересів страхувальників, визначених в об'єктах, що страхуються ними» [1, с. 147].

С. Еш дає наступне визначення: «страхові послуги – фінансові операції страховиків, що здійснюються для забезпечення страхового захисту страхувальників або застрахованих осіб» [2, с. 56]. Т. Терещенко вважає, що «страхова послуга – це результат вирішення бізнес-завдання клієнта, сформульованого в його заяві на страхування» [7, с. 76].

Л. Нечипорук відстоює позицію що «страхова послуга – це комплекс цивільно правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством» [3, с. 412]. Така дефініція повністю відображає юридичне визначення страхування, згідно із Законом України «Про страхування», і значною мірою повторює його.

Н. Балук і С. Скибінський узагальнюють, що «страхова послуга – це вид економічної діяльності, що створює цінність (корисний ефект) для споживача у вигляді страхового захисту та певні переваги (страхове відшкодування, додаткові послуги тощо) в результаті дій страховика (або його посередників)

матеріального і нематеріального характеру, спрямованих на повне та якісне задоволення потреб страхувальника» [5, с. 157].

Л. Садкова, Е. Коробейникова, трактують страхову послугу як «операцію, через яку одна зі сторін, зокрема страхувальник сплачуючи страхові платежі, набуває собі або третій особі право (на яку такий договір страхування укладено) виплати від другої сторони, тобто страховика, у разі виникнення обставин, окреслених у договорі страхування» [4, с. 170]. С.Л. Сухонос визначає страхову послугу як «мультирегулятор процесу розвитку економіки, обмежений випадковими подіями – нещасними випадками та природними катастрофами» [6, с. 570].

Відтак, різноманітність наукових поглядів на категоріальний зміст поняття «страхової послуги» свідчить про досить високу актуальність окреслених проблем у контексті формування сучасних фінансово-економічних відносин у суспільстві.

Висновки. Глибоке усвідомлення теорії та методології є необхідними складовими елементами пізнавальної діяльності науки про страхування. Різноманітність страхових послуг, широкий асортимент видів і форм страхового захисту, зумовлює необхідність подальшого усвідомлення ролі та значення страхування у сучасному ризикованому середовищі. Зростання попиту й пропозицій на страхові послуги, зростання кількості укладених договорів страхування, сприятиме розвитку підприємницького середовища в державі та зростанню добробуту її громадян.

Список використаних джерел

1. Гаманкова О.О. Маркетинг у страхуванні та його вплив на розвиток ринку страхових послуг. *Формування ринкової економіки*: зб. наук.праць. К.: КНЕУ, 2007. Вип.17. С. 147.
2. Еш С.М. Фінансовий ринок Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 528с.
3. Нечипорук Л. В. Фінансова інклюзія в контексті страхових послуг. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 3 (26). С. 411-417.
4. Садыкова Л., Коробейникова Е. Критерии классификации страховых продуктов. *Вестник ОГУ*. 2014. №8 (169). С. 169-174.
5. Скибінський С. Б., Балук Н. Р. Поняття страхової послуги, її специфіка та характеристики. *Науковий вісник: зб. наук. пр. Національного лісотехнічного університету України*. 2007. Вип. 17.8. С. 156-165.
6. Сухонос С.Л. Страхова послуга як економічна категорія. Збірник наукових праць *Національного університету державної податкової служби України*. 2011. №1. С. 568-576.
7. Терещенко Т.Є. Управління якістю страхової послуги. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 3. Т. 1. С. 75-78.

АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ "ПРИВАТБАНК"*Добжанська А. Л.**магістрантка спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»**Науковий керівник – к.е.н., доцент Н. О. Куровська*

Постановка проблеми. Однією з найпоширеніших операцій комерційного банку, що надає йому можливість отримати прибуток, є кредитування. Здійснення кредитних операцій проводиться за різними схемами, з їх допомогою реалізуються важливі державні програми як для розвитку різноманітних галузей економіки, так і для благополуччя населення. Але для банківських установ разом з прибутковістю кредит все ж залишається найризикованішим активом. У зв'язку з цим необхідним є аналіз операцій та кредитного портфеля, який вони формують.

Основний матеріал. В цілому, підходи науковців до трактування поняття "кредитний портфель" умовно поділяють на три групи. Представниками першої групи виступають такі науковці як Панова Г.С., Арбузов С.Г., Кокін А.С., Пашков А.І., Шумкова К.Г і вони вбачають в даному визначенні сукупність усіх позик, що надані банком і структуровані за відповідними параметрами згідно з завданнями кредитної політики банку [1]. Друга група підходу до трактування поняття вважає, що кредитний портфель є досить складним управлінським процесом, що характеризує вибір напрямків вкладення коштів, тобто заплановані дії, тобто підкреслюють перевагу кредитних операцій над іншими банківськими послугами [2]. Представниками даного підходу є Долан Е.Дж., Бугель Ю.В., Сінкі Дж.Ф. Прихильники третього підходу відображали проведення операцій не лише на макрорівні – на рівні банківської установи, але й на загальнодержавному [3].

На процес формування кредитного портфеля впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. Зовнішні фактори, що не залежать від банківської установи, такі, як урядова політика держави а також зміни в економіці, безпосередньо та опосередковано впливають на кредитну діяльність. Тому побудова кредитного портфеля банку без урахування перерахованих факторів неможлива. Адже вони впливають на величину якісних характеристик та формування його структури.

В цілому для аналізу та класифікації кредитного портфеля використовують два показника – ризикованість та дохідність. Між ними проглядається пряма залежність – чим вищі ризики, тим вища дохідність таких операцій та навпаки. За даними критеріями виділяють такі його види: ризик-нейтральний – рівень ризикованості низький, як і рівень прибутковості; оптимальний – відповідає кредитній політиці банку; збалансований – не завжди збігається з поняттям "оптимальний", найчастіше має збалансоване відношення ризику та прибутковості.

Виокремлюють основні завдання під час формування кредитного портфеля, а саме: отримання високого рівня доходу з довгостроковою перспективою; мінімізація ризиків; дотримання необхідного рівня ліквідності;

отримання високо доходу на даний період [13]. Так як банки мають різні спеціалізації, то при аналізі структури їх кредитних портфелів можна помітити різницю, так як для них притаманні різні ознаки: обрана кредитна політика банку; розмір капіталу; кваліфікованість кадрів; регулювання діяльності банку. Також банками проводиться оцінка рівня кредитного ризику за всіма кредитними операціями для розрахунку обсягу резервів для кредитних ризиків за параметрами: кредитоспроможність позичальника; якість і рівень забезпечення кредитних операцій; обслуговування позичальником відсотків та заборгованості за кредитом.

Зокрема, кредитування залишається важливим напрямком діяльності банків, який більшою мірою забезпечує його прибутковість. Кредитні операції, в свою чергу, формують кредитний портфель. Саме його якість впливає на ефективність кредитної політики банку. На процес формування кредитного портфеля впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. Зовнішні фактори, що не залежать від банківської установи, такі як урядова політика держави, а також зміни в економіці, безпосередньо та опосередковано впливають на кредитну діяльність.

Основною задачею для банків є підтримка та нарощування якості кредитного портфелю, тому перейдемо безпосередньо до його аналізу на прикладі АТ КБ "ПриватБанк" (рис. 1).

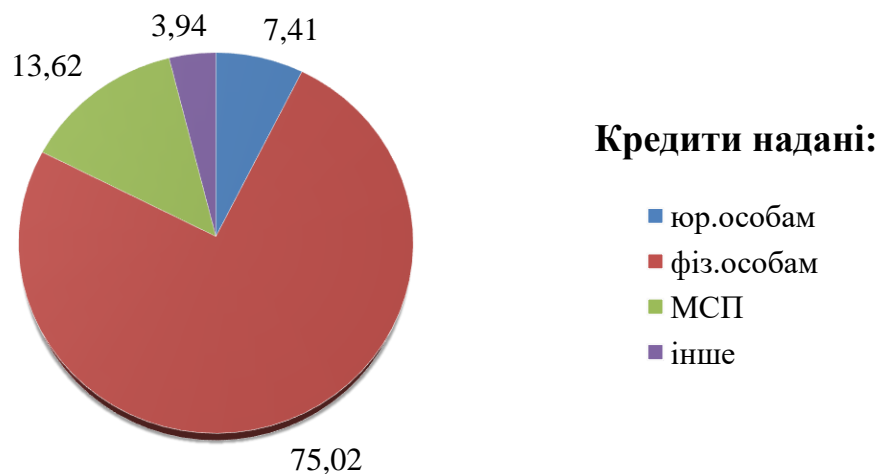

Рис. 1. Аналіз структури кредитного портфелю АТ КБ "ПриватБанк" у 2020 рр, %

Щодо структури кредитного портфелю, то найбільшу частку у розмірі 75,02% становили кредити, надані фізичним особам. Інші ж 24,1% було розділено у наступних пропорціях: 13,62 % – кредити малим суб'єктам підприємництва (ФОП), 7,41% - надані юридичним особам, 3,94% - кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом. Дана структура не є дивною, так як для фізичних осіб пропонується велика кількість кредитних продуктів, які користуються популярністю серед клієнтів. Серед таких продуктів є "Оплата частинами" та "Миттєва розстрочка", що доступні для всіх

власників карток "Універсальна" з кредитним лімітом та не потребує додаткових маніпуляцій і візиту в банк. Також це підтверджує стабільно високий показник сегменту "кредитні картки" на рис. 2. Найменшим же попитом серед користуються кредити на придбання авто для фізичних осіб.

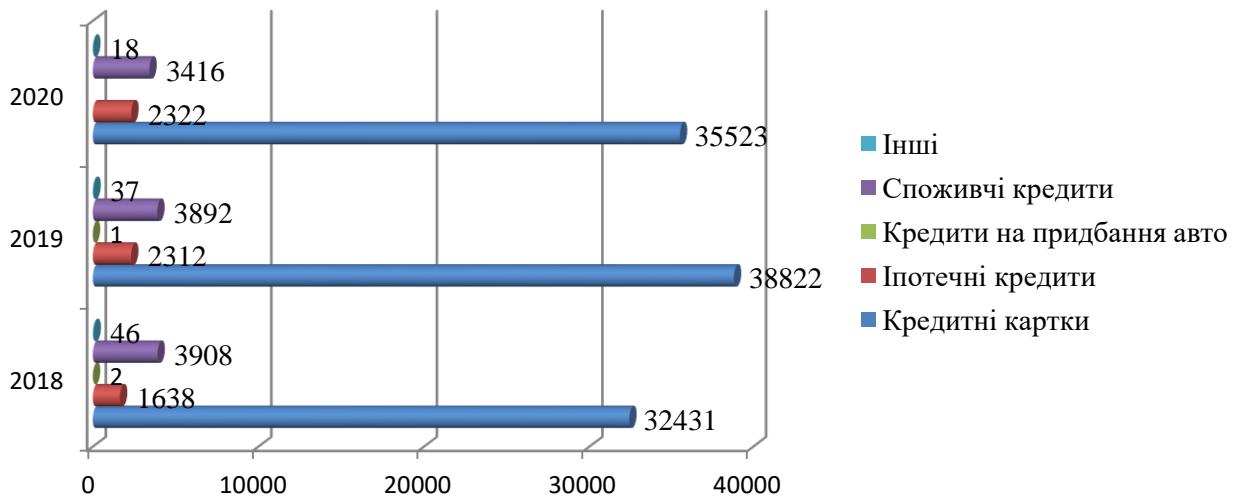

Рис. 2. Аналіз кредитного портфелю за сегментом "фізичні особи" та кредитними продуктами АТ КБ "ПриватБанк" у 2018-2020 рр, млн грн

Не дивлячись на те, що найбільшу частку займає кредитування фізичних осіб, банк також надає ряд програм для кредитування як малих суб'єктів підприємництва, так і юридичних осіб. Проте великі банки з обережністю і обережністю кредитують малих суб'єктів підприємництва, так як даний сегмент є найбільш вразливий на вплив економічної та політичної ситуації в країні, тобто на зовнішні фактори функціонування. Для корпоративного сектору доступні такі програми та кредитні продукти як: "Доступні кредити 5-7-9%", "Країна успішного бізнесу" (КУБ), "АгроКуб", "ТурКуб", кредитна лінія "Агросезон", "Бізнес-іпотека", "Бізнес-розстрочка" та інші.

Висновки та пропозиції. Нині кредитування має вагомий вплив на діяльність банківської установи та її фінансові результати. Це зумовлено переважанням кредитних операцій у структурі активів банку, що в свою чергу робить їх пріоритетним напрямом діяльності. Саме тому питання управління кредитним портфелем є досить актуальним і основним завданням, що постає перед співробітниками банків є розробка ефективної кредитної політики, розробка якої має відбуватися з урахуванням переліку факторів.

Список використаних джерел

1. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. 504 с.
2. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. Галицький економічний вісник. 2010. № 2 (27). С. 157–163.

3. Голуб В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку Текст : Автореф. дис. канд.екон. наук: 08.04.01; Київ. нац. екон. ун-т. К., 2004. 19 с.

4. Михайляк Г. В. Кредитна політика банків та шляхи її оптимізації. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 27(2). С. 103-106. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_27\(2\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_27(2)_20).

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОТГ НА БАЗІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Дурова Н. В.

магістрант

О. М. Николук, професор

Постановка проблеми. Поняття «цифровізація» вперше з'явилося в 1990 р. і саме з того часу розпочалося поступове впровадження цифрових технологій в усі сфери суспільного життя. Наразі все більше послуг перетворюються на зручні онлайн-сервіси, які дозволяють забути про черги та письмові документи і значно спрощують господарську діяльність. Однак, в Україні більшість державних організацій досі користується застарілими технологіями, методами та системами обміну, збереження, обробки та візуалізації даних, які потребують оновлення або заміни. Важливо, що впровадження цифрових технологій має охопити всі ієрархічні рівні управління державою, ключовим серед яких є рівень територіальних громад. Проблемою цього рівня є недостатнє інформаційне забезпечення всіх стейкхолдерів, що потребують тієї чи іншої інформації про громаду.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності створення та використання сучасного веб-ресурсу – геоінформаційного порталу, як інструменту цифрової трансформації територіальних громад. Досягнення зазначеної мети передбачає виконання низки завдань, що включають в себе такі:

- побудувати функціональну модель розробки веб-порталу;
- обґрунтувати доречність створення геоінформаційного порталу.

Об'єктом дослідження є процес цифровізації територіальних громад.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та практичні аспекти інформаційного забезпечення територіальних громад.

Методами дослідження є методи системного підходу та аналізу, дослідження. Методичною основою даного дослідження є системний підхід до пізнання соціально-економічних об'єктів, процесів та явищ, який передбачає проведення системного аналізу предметної області дослідження, а саме процесу цифровізації територіальних громад. У дослідженні використано загально-наукові та спеціальні методи, а саме порівняння, синтези, структурно-функціональне моделювання.

Серед зарубіжних і вітчизняних науковців, які займались вивченням даного питання слід виділити: В. Куйбіда [1], Н. Литвин [2], С. Корнієвський [3] та інші. Проте, тема цифрової трансформації територіальних громад потребує подальшого дослідження та вивчення.

Основна частина. У процесі проектування геоінформаційного порталу важливо розробити функціональну IDEF0-модель, що відображає взаємозалежність функцій системи інформаційного забезпечення територіальної громади. Побудована модель включає 5 функціональних блоків (рис. 1), які відповідають окремим етапам розробки геоінформаційного порталу як офіційного веб-ресурсу громади.

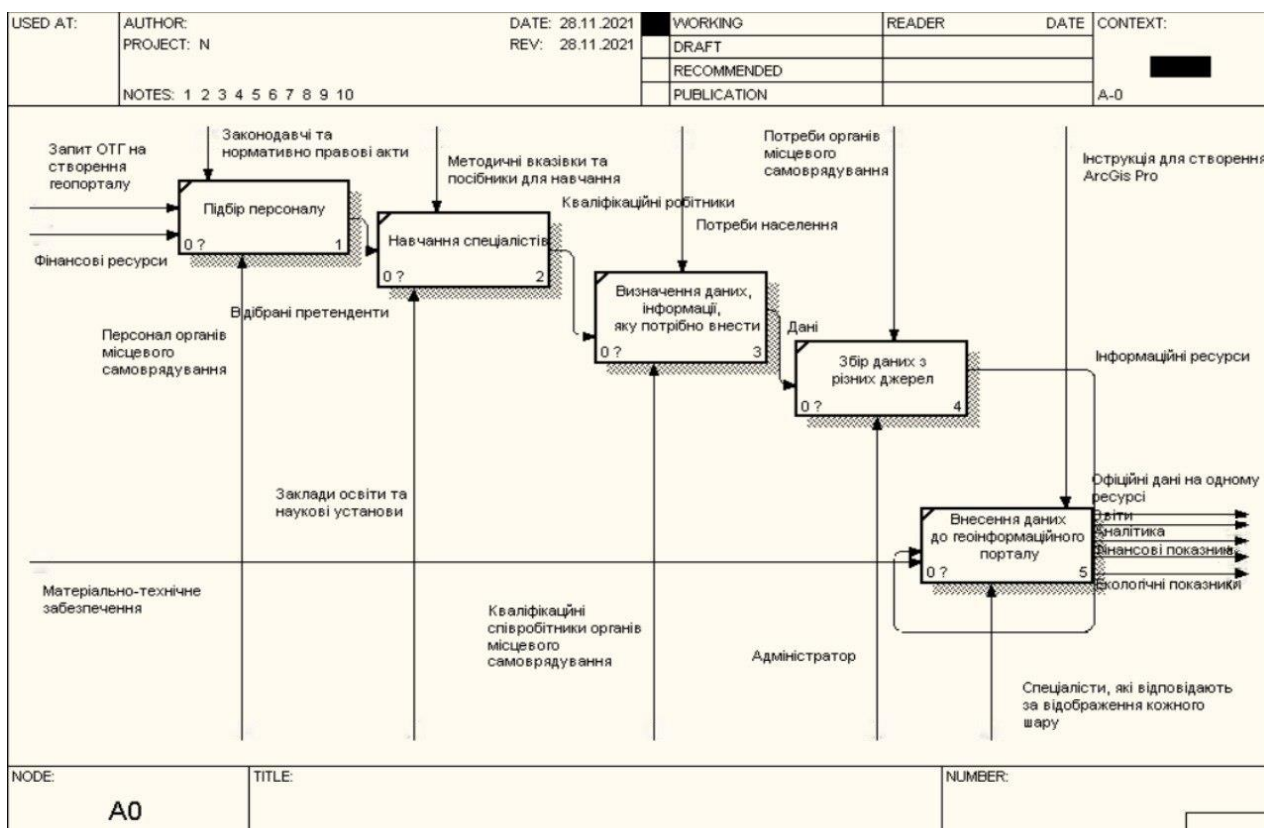

Рис. 1. Відображення процесу створення геопорталу у вигляді IDEF0

Джерело: власні дослідження.

Створення геоінформаційного порталу є складовою запуску прозорої земельної реформи, що допоможе об'єднати інформацію про різні об'єкти інфраструктури та бази даних на одному веб-ресурсі, а також надасть можливість швидко отримувати офіційні дані щодо земельних ділянок. Інформація для геопорталу буде акумулюватись з єдиної бази даних земельного кадастру.

Метою розробки та впровадження веб-порталу є забезпечення офіційними даними усіх потенційних стейкхолдерів, яким потрібен доступ до такої інформації. Геоінформаційний портал формує та налагоджує ефективну взаємодію між регіональною владою та органами місцевого самоврядування, забезпечує тісний взаємозв'язок між населенням та органами влади, допомагає створити «публічний діалог» (рис. 2).

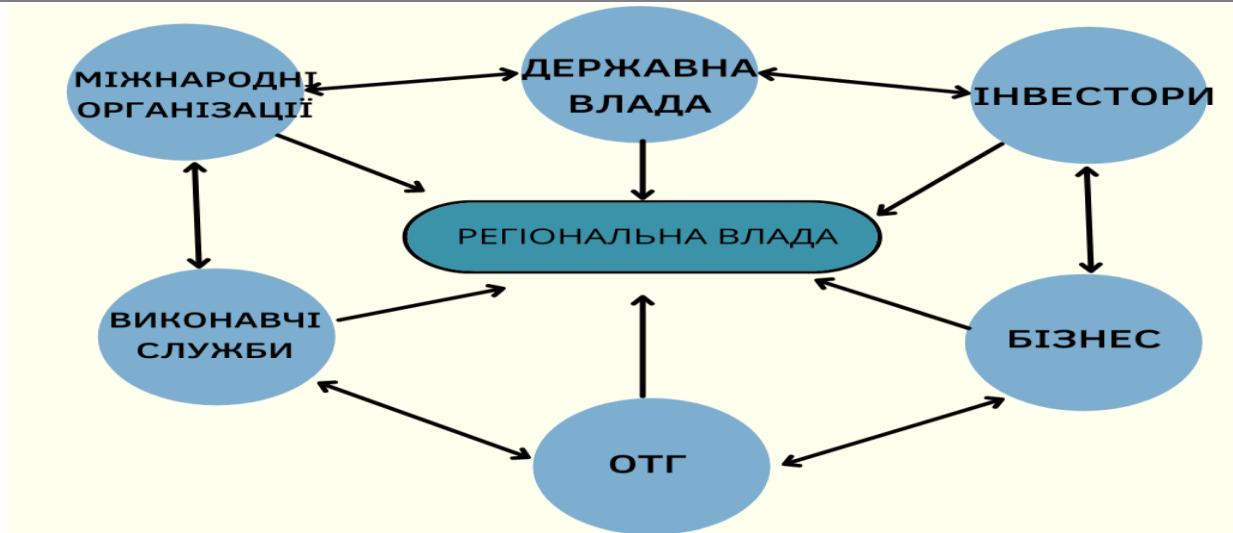

Рис. 2. Зв'язок між регіональними та місцевими органами влади, який забезпечує геоінформаційний портал

Джерело: власні дослідження.

Отримавши доступ до нового сервісу геоінформаційного порталу, користувач зможе переглядати зміни, що відбуваються в громаді, який бюджет виділено на реконструкцію, будівництво споруд, зміни в розпорядженні державними коштами, зміни про користування державним та комунальним майном тощо.

Висновок. У дослідженні визначено, що організація ефективної роботи територіальних громад потребує створення спеціального інформаційного ресурсу – геопорталу. Його розробка передбачає залучення додаткових фінансових, інформаційних, матеріально-технічних та трудових ресурсів. Дані для геоінформаційного порталу збираються з державних реєстрів і використовуються для взаємозв'язку між державними органами влади.

Список використаних джерел

1. Куйбіда В. Інформатизація муніципального управління. Територіальні чинники та геоінформаційні системи. Актуальні проблеми державного управління. 2003. № 1. С. 171–194. Квітка С., Новіченко Н., Гусаревич Н., Піскоха Н., Бардах О. Демощенко Г. (2020) Перспективні напрямки цифрової трансформації публічного управління. Аспекти публічного управління, vol.8(4), pp. 129–146.

2. Литвин Н. А., Крупнова Л. В. Діджиталізація як засіб підвищення відкритості, прозорості та ефективності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо надання електронних послуг. Ірпінський юридичний часопис. 2021. № 3. С. 69–76.

8. Корнієвський С. В. Публічне управління міжрегіональними кластерами як сучасний інструмент політики регіонального розвитку. PUBLIC ADMINISTRATION: EUROPEAN DEVELOPMENT STRATEGIES. 2021. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-045-2-5> (дата звернення: 29.11.2021).

ІНТЕГРАЦІЯ РОЗМІТКИ SCHEMA.ORG ДЛЯ КАСТОМІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИДАЧІ ПОШУКОВИХ РОБОТІВ

Ільчук Р. Ю.

студент спеціальності «Комп'ютерні науки»

Науковий керівник –

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розвитку ІТ-сектору та цифровізації збільшується кількість пропозицій у видачі пошукових роботів. Жорстка конкуренція при просуванні інтернет ресурсів у видачі спровокували різке зростання цін рекламних кампаній в пошукових системах. При цьому збільшення бюджету на рекламну кампанію не гарантує зростання кількості конверсій інтернет-ресурсу.

Основний матеріал. Стандарт розмітки Schema.org було опубліковано у 2011 році разом з HTML5. Одразу після публікації підхід індексації Json – формату було прийнято пошуковими гігантами. Даний підхід дозволяє кастомізувати у видачі результати аналізу сторінок з можливістю їх поділу за цільовим призначенням. Шляхом впровадження розмітки стає можливим демонструвати цінні характеристики та рейтинг товарів, які продаються на сторінках інтернет магазинів, або ключові слова у статті блогу. Генерування подібної розмітки можливо реалізувати декількома способами. Сучасний підхід до створення інтернет – сервісів спонукує використовувати динамічне генерування контенту і тому код у форматі json має бути згенерований сервером. Реалізувати подібне можна завдяки сучасним стандартам мови PHP, яка швидко здатна отримувати та опрацьовувати для видачі інформації з таблиць бази даних. У зв'язку з тим, що розмітка має бути приведена до загальних стандартів є необхідним використовувати заздалегідь сформованими шаблонами з динамічними полями, щоб можливо було інтегрувати ключові значення в необхідні поля.

Використовуючи підхід корегування контенту у видачі пошукових систем доцільно провести аналіз ресурсу, а перед безпосереднім впровадженням розмітки слід виконати комплексні заходи з перевірки контенту. У разі спотворення значень пошукова система може відмовитись від індексації окремої сторінки або ресурсу загалом. Для запобігання подібних процесів доцільно використати аналізатор від розробників самої розмітки. Подібний сервіс дає можливість отримати шаблон для впровадження на сайті виходячи з вмісту однієї або кількох сторінок. У разі використання рекламної кампанії необхідною складовою є використання рейтингових полів розмітки, в такому разі видача результатів пошуку буде мати візуальне значення рейтингу контенту на сторінці та зможе візуально вирізнити від інших результатів видачі.

Проведення аналізу відвідуваності сторінок з інтегрованою мікро-розміткою schema.org показала, що у порівнянні з сторінками без подібного функціоналу кількість відвідуваності зростає більше ніж на 30%, а тому конверсії зростають у пропорційному співвідношенні. Після аналізу

пошуковими системами подібні сторінки потрапляють у топ видачі органічного пошуку. При правильному налаштуванні цієї розмітки стає можливий більш гнучкий варіант представлення користувачеві результати видачі і змінювати контент попереднього перегляду у залежності від поставленого пошукового запити.

Реалізація подібного викладеного функціоналу на прикладі однієї статичної сторінки реалізовується за рахунок інтеграція коду у форматі ld+json, який відділяється від основного контенту та побудови DOM – дерева шляхом виділення коду тегами скриптів, які при аналізі ігноруються усіма користувацькими агентами, окрім пошукових систем. Мінімальний набір полів мікро розмітки складається з:

- @context;
- @type ;
- description.

Висновки. Підсумовуючи можна зробити висновки, що інтеграція мікро розмітки schema.org в сучасні веб – додатки є необхідним кроком для оптимізації та покращення аналізу проекту та його складових пошуковими системами і видозмінення відображуваних результатів на сторінках звітів пошукових роботів. Викладений підхід дозволяє збільшити кількість конверсій та гнучко налаштувати ключову інформацію для користувача без залучення спеціалізованих сервісів та сторонніх API.

Список використаних джерел:

1. Ломакін С.А., Микроразметка Schema.org: полное руководство URL: <http://masters.donntu.org/2012/fknt/umiarov/diss/indexu.html> (Дата звернення: 17.11.2021).
2. Schema.org своїми руками: настраиваем микроразметку без программиста від 18.12.2020 URL: <https://habr.com/ru/company/click/blog/486764/> (Дата звернення: 17.11.2021).
3. Google merchant center. Які атрибути й значення підтримуються в структурованих даних від 12.02.2020 URL: <https://support.google.com/merchants/answer/6386198?hl=uk/> (Дата звернення: 17.11.2021).

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ГАЛУЗІ***Ковальчук Д.**студент спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»**Науковий керівник – к.е.н., доц. І. А. Шубенко*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Функціонування України в умовах ринкової економіки, розбудова її страхового ринку, створення дієвих механізмів господарювання для усіх суб'єктів фінансово-господарської діяльності передбачає необхідність теоретичного з'ясування страхування відповідальності, пошук адекватних новим умовам методів захисту та відшкодування спричинених втрат як фізичним, так і юридичним особам.

Дослідженням сучасних тенденції та перспектив розвитку страхового ринку та страхування відповідальності як галузі в Україні займається ряд вчених серед них: С.С. Осадець, Н.В. Внукова, О. О. Гаманкова, Н. В. Гудима, Ю. В. Заїкін, О. С. Журавка, В. М. Дзюбенко, Л. М. Яремченко, та інші. Вони вивчають основні тенденції розвитку ринку страхування, проблеми, які виникають та здійснюють пошук шляхів їх вирішення. Але недостатньо дослідженою залишається галузь страхування відповідальності, адже вона продовжує активно розвиватися і формуватися в Україні.

Основний матеріал. Страхування відповідальності є одним з надійних методів захисту майнових інтересів страхувальника та дієвим способом мінімізації витрат на відшкодування збитків третім особам. Завдяки даному виду страхування забезпечується виплата відшкодування за шкоду, нанесену третім особам, яку страхувальник зобов'язаний відшкодувати згідно чинного законодавства внаслідок його необережних дій чи допущених помилок [5, с. 240]:

Стан розвитку страхування відповідальності як галузі залежить від того, на скільки якісно і досконало розвинуті національні правові інститути. Нині, для формування галузі викликає інтерес види відповідальності, які мають майновий характер та стосуються компенсації шкоди завданої діями або бездіяльністю потенційного страхувальника. Це такі види відповідальності: цивільна, матеріальна, адміністративна та професійна [2, с. 218]. Відповідно і в Законі України «Про страхування» визначено види страхування відповідальності. Причому, вони передбачені у двох формах: обов'язковій та добровільній. Види страхування відповідальності представлено в табл. 1.

Страхова сума встановлюється за домовленістю сторін для добровільних видів страхування, або законом – для обов'язкових видів страхування. Для добровільних видів страхування відповідальності страхова сума визначається на підставі прогнозування найбільш реальних ризиків або оцінці розміру ймовірних збитків третіх осіб. У договорі страхування можуть бути встановлені ліміти відшкодування по окремих страхових випадках. Встановлення страхового тарифу відбувається індивідуально за кожним конкретним

зверненням і залежить від багатьох факторів, що здійснюють вплив на ступінь страхового ризику.

Таблиця 1

Види страхування відповідальності в Україні за формами відповідно до Закону України «Про страхування»

Форма	Вид страхування
Добровільна	Страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)
	Страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)
	Страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)
	Страхування відповідальності перед третіми особами
Обов'язкова	Авіаційне страхування цивільної авіації
	Страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних з обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам
	Страхування цивільної автовідповідальності власників наземних транспортних засобів
	Страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, якої може бути заподіяно внаслідок ядерного інциденту
	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, якої може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти
	Страхування цивільної відповідальності інвестора, у тому числі за шкоду, заподіяну доквіттю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою
	Страхування фінансової відповідальності, життя та здоров'я тимчасового адміністратора та ліквідатора фінансової установи
	Страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо компенсування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення й утилізації (видалення) небезпечних відходів
	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності
	Страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її в космічному просторі
	Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок негативних наслідків перевезення небезпечних вантажів
	Страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, установленим Кабінетом Міністрів України
	Страхування відповідальності власників собак (за переліком порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо шкоди, яку може бути заподіяно третім особам
	Страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи в іншому законному володінні зброю, за шкоду, якої може бути заподіяно третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї
	Страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну
Страхування відповідальності морського судновласника	

Джерело: складено за [3].

Тому можна виділити такі особливості страхування відповідальності як галузі:

По-перше, це особливий об'єкт страхування – відповідальність перед третіми особами, які зазнали збитків за дії або бездіяльність страхувальника.

По-друге, збитки, які виникають у результаті страхового випадку можуть носити як матеріальний характер, так і збитки можуть бути завданні життю та здоров'ю третіх осіб (такий подвійний характер збитків має місце лише при страхуванні відповідальності).

По-третє, збитки при настанні страхових випадків можуть носити катастрофічний характер (наприклад, при страхуванні оператора ядерної установки), тому страховики встановлюють ліміт відповідальності страхової компанії, що забезпечує її фінансову стабільність.

По-четверте, ще однією із особливостей галузі страхування відповідальності є можливість значного розриву у часі між заподіянням шкоди та моментом його виявлення. У зв'язку з цим виникає проблема визначення події, яка є страховим випадком, і, з настанням якої, виникає обов'язок страховика виплачувати відшкодування, яке може бути суттєво розтягнене у часі з моменту страхування і настання страхового випадку.

Висновки. Страхування відповідальності є невід'ємними і важливим сегментом страхового ринку України. Однією з головних особливостей страхування відповідальності є одночасний захист економічних інтересів обох сторін заподіяння шкоди: відповідального за шкоду страхувальника і осіб, яким такої шкоди заподіяно. Універсальний характер страхування відповідальності дозволяє вирішувати комплекс економічних та соціальних проблем, які виникають при заподіянні випадкових збитків, сприяє його подальшому широкомасштабному розвитку, в першу чергу, в розвинених країнах.

Список використаних джерел

1. Гудима Н. Біла книга. Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_pr_2020-04-30.pdf?v=4 (дата звернення 15 жовтня 2021 р.)
2. Страхування: навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. – Суми: Сумський державний університет, 2020. – 350 с.
3. Про страхування: Закон України від 7 берез. 1996 р. № 85/96 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 15 жовтня 2021 р.)
4. Золотарьова О. В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні. Економіка і суспільство. 2017. №11. С.413-420.
5. Shubenko, Olena Svysiuk The analysis of forming the market of types of liability insurance in Ukraine / I. Shubenko, O. Svysiuk // Social Education Project of Improving Knowledge in Economics: journal SEPIKE. – 2018 – № 19. – P. 238-244.

ПОДАТКОВА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Купріянчук Н.В.

студентка спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник – к.пед.н. С.А. Вітер

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Податкова культура значною мірою впливає на процес оподаткування, зумовлюючи формування поведінки суб'єктів податкових відносин. Сучасні проблеми формування податкової культури розглядалися Денисовою А.В., Слаблюк Н.С., Давискібою К.В., Карповою В.В., Ревенко О.В., Кучеровою Г.Ю., Лисак Л.М. Однак, зважаючи на сучасний рівень податкової культури в Україні, виникає потреба додаткового дослідження та аналізу елементів податкової культури, виявлення проблем її формування та обґрунтування перспектив підвищення існуючого рівня податкової культури в Україні.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з розуміння сутності поняття «культура», під податковою культурою ми розглядаємо поєднання рівня податкових знань населення, переконань у необхідності виконання податкових зобов'язань та норм податкової поведінки, пов'язаних з виконання платниками податків та працівниками податкових органів ролі суб'єктів податкової системи, спрямованого на підвищення рівня податкової свідомості суспільства.

Одним з чинників, який здійснює вплив на формування рівня податкової культури є ступінь обізнаності в податкових питаннях, що у свою чергу передбачає складову правової культури як сукупність знань щодо прав, обов'язків та відповідальності за порушення податкового законодавства та складову економічної культури щодо розуміння доцільності тих чи інших податків та наслідків оподаткування господарської та інших видів діяльності.

На основі аналізу отриманої інформації визначається поведінка платника: конструктивна (свідоме, добровільне і позитивне ставлення до сплати податків) та неконструктивна (через податковий обман та ухилення від сплати).

У сумлінного платника податку з емоційної точки зору можна виділити виникнення відчуття позитивних емоцій – спокою, захисту, турботи про суспільство, можливості отримання пільг від своєчасного погашення податкового боргу, або негативних емоцій, пов'язаних зі страхом покарання чи суспільного осуду, втратою репутації тощо.

Платник, який ухиляється від сплати податків, може також отримувати як позитивні емоції (гордість та хизування за навмисно надані неправдиві чи неповні дані за умов безкарності), так і негативні (знижений настрій, злість, роздратування, агресія тощо як результат перевірок і нарахування штрафів).

Розглядаючи процес формування податкової культури слід звернути увагу на питання моралі, менталітету та дисципліни. Податкову дисципліну варто розглядати не лише з точки зору дотримання сумлінного виконання обов'язків платниками податків, а й аналогічних вимог до працівників податкових органів.

Важливим фактором прийняття платником податків рішення щодо вибору тієї чи іншої моделі податкової поведінки є особисті переконання і моральні норми. Люди з позитивними установками щодо податкової етики та високою моральністю не потребують примусових та репресивних заходів, тоді як по відношенню до людей зі слабкими моральними нормами та негативними установками ефективність примусових заходів є низькою [1, с. 29].

На жаль, в Україні рівень податкової культури залишається низьким, про що свідчить статистика податкових правопорушень і злочинів як зі сторони платників податків, так і контролюючих органів у сфері оподаткування (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка податкових боргів, правопорушень та злочинів за 2018-2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Податковий борг до зведеного бюджету, млрд. грн.	101,5	125,2	104,0
Кількість платників податків, що мають податковий борг, тис. грн.	3827,7	4154,1	834,9
Фінансові санкції: нараховано, млн. грн. сплачено, млн. грн.	1506,6	7904,8 98,1	565,0 108,7
Кількість матеріалів з ознаками кримінальних правопорушень платників податків	1191	1807	1581
Надійшло звернень від фізичних та юридичних осіб щодо неправомірних дій та бездіяльності співробітників ДФС (в т.ч. на сервіс «Пульс»)	590	5935	5169
Кримінальні провадження за фактами вчинення злочинів посадовими особами органів ДФС	320	250	179

Джерело: побудовано за даними [4,5]

У порівнянні з розвиненими країнами, у нашій країні ухилення від сплати податків не викликає ні моральної вини, ні громадського осуду. Податки сплачуються, зазвичай, у формі примусу до податкових дій. Фактором, який визначає дану ситуацію в Україні є, насамперед, сформований негативний податковий менталітет – психологічні установки по відношенню до оподаткування як до особистих фінансових втрат.

Основні проблеми формування податкової культури та відповідні заходи для підвищення її рівня розглянуто на рис. 1. Як показує практика, податковий тягар, який можуть відчувати платники податку посилюється, коли вони переконані, що податок є непропорційно великим чи більшим по відношенню до інших платників, або ж непропорційно малим є об'єм соціальних благ, наданих державою. Отже, принцип справедливості є одним з найважливіших чинників становлення етичних податкових взаємовідносин, передумовою для довіри, взаємоповаги і відповідальності.

Висновки та пропозиції. Податкова культура має бути регулятором податкової поведінки як платників податків, так і працівників податкових органів. Від морально-етичних засад останніх насамперед залежить підвищення рівня податкової культури. Налагодження партнерських відносин з платниками

податків підвищить їхній рівень довіри до держави, зменшить протистояння свідомого ухилення від сплати податків.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ				
Низький рівень переконання населення в необхідності сплати податків	Недовіра громадян до податкової служби, соціальні конфлікти	Низький рівень обізнаності платників податків щодо механізмів їх сплати	Низький рівень законності і правопорядку податкових органів	Поширення тіньової економіки
ПРИЧИНИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ				
Невідповідність рівня життя населення існуючим реформам системи податкової політики	Перевищення владних повноважень працівниками ДФС жорсткий державний контроль	Часті зміни податкового законодавства, його складність та неоднозначність	Низька соціальна мотивація працівників фіскальної служби, велика плінність кадрів	Податковий тягар, недосконале законодавство, надмірне державне регулювання, корупція
ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ				
Податкове виховання молоді, справедливий розподіл та використання податків	Розробка дієвих форм організації податкових взаємовідносин, підвищення якості виконання податкових процедур	Розвиток електронних сервісів надання послуг та податкового консультування	Узаконення накладення санкцій за неетичну поведінку, підвищення престижу роботи податківців, розробка мотиваційних тренінгів	Формування мотиваційного середовища, вдосконалення системи оподаткування, усунення корумпованих держструктур

Рис 1. Проблеми та перспективи формування податкової культури

Джерело: побудовано за даними: [2,3]

Список використаних джерел

1. Белов О. Нарис теорії податкової поведінки. *Аннали юридической истории*. 2019. Том 3. Вып. 1-2. С. 24-40. URL: <http://legalhistoryjournal.com.ua/wp-content/uploads/2020/04/ЖУРНАЛ-2019-№1-2Белец.pdf>
2. Давискіба К.В., Карпова В.В., Ревенко О.В. Податкова культура і проблеми її формування в сучасних умовах. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип.19. С. 4557-463. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/76.pdf
3. Лисак Л.М. Інституційні аспекти формування та розвитку податкової культури в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. №16. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2015/30.pdf
4. Плани та звіти роботи Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html>
5. Публічний звіт ДПС 2020. URL: <https://tax.gov.ua/data/files/254936.pdf>

СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ*Ліневич К. Ю.**студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»**Науковий керівник – к.е.н., доцент І. В. Абрамова*

Постановка проблеми. У процесі здійснення господарської діяльності підприємства виконують різного роду операції, а саме купівля-продаж товарів, робіт та послуг, сплата податків, залучення коштів для ефективного функціонування або ж для розширення підприємства, надання коштів дебіторам та інше. Тому, як наслідок, підприємство має у структурі свого балансу дебіторську та кредиторську заборгованість. Дані статті балансу відіграють неабияку роль у визначенні фінансового стану суб'єкта господарювання. Саме тому доцільно розглянути сутність, значення та класифікацію дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Є безліч напрацювань, які внесли вагомий вклад у дослідження дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства. Серед них слід виокремити праці Н. В. Новицької, М. О. Богданова, Н. Р. Домбровської, С. І. Белея, Є. П. Гнатенко, В. В. Дублея, М. М. Гуменюка, О. Ф. Томчука та багато інших.

Виклад основного матеріалу. У ході свого функціонування між підприємствами, організаціями та установами виникають так звані грошові відносини, в яких у підприємство може виступати як дебітором, так і кредитором. Наявність заборгованості, є цілком нормальним явищем. Рівень заборгованості вважається оптимальним, коли дебіторська заборгованість приблизно дорівнює кредиторській. Відповідно до НСБО 10 «Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [1].

З наведеного визначення можемо сказати, що дебіторська заборгованість – це сума заборгованості на користь підприємства, щодо надання покупцям на певний термін у вигляді комерційного чи споживчого кредиту, або ж сама авансу, що надає підприємству право вимагати у покупця оплати суми боргу. В свою чергу Лист «Про перевірки обліку дебіторської та кредиторської заборгованості» трактує сутність кредиторської заборгованості так. «Кредиторська заборгованість підприємства – це сума його боргу іншим особам, які стосовно цього підприємства називаються кредиторами» [2].

Отже, кредиторська заборгованість – це зобов'язання, що виникли перед третіми особами, у вигляді залученого капіталу. Часто кредиторська заборгованість виникає коли підприємство прагне розширення, розвитку та максимізації прибутку.

Головна відмінність дебіторської заборгованості від кредиторської полягає в тому, що дебіторська заборгованість характеризується тимчасовим вилученням з обігу грошових коштів підприємства та зменшенням рівня їх ліквідності, з високоліквідних активів до швидко-ліквідних, а кредиторська характеризується тимчасовим залученням коштів до капіталу підприємства.

Значення дебіторської та кредиторської заборгованостей, тобто вилученого та залученого грошового капіталу підприємства, полягає у їх співвідношенні у фінансовому аналізі.

Згідно Н(с)БО 10 класифікація дебіторської заборгованості відбувається за допомогою групування заборгованості за строком її непогашення (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Класифікація дебіторської заборгованості

Джерело: побудовано на основі [4].

В Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 11 наведена класифікація кредиторської заборгованості, що відповідає меті бухгалтерського обліку (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Класифікація кредиторської заборгованості

Джерело: побудовано на основі [4].

Вище наведена класифікація дебіторської та кредиторської заборгованостей є загальною та може використовуватися для фінансових аналізів господарської діяльності та результатів діяльності підприємств будь-якої форми власності.

Висновки. Отож, підсумовуючи проведене дослідження на тему сутність, значення та класифікація дебіторської та кредиторської заборгованостей можемо зазначити, що дебіторську та кредиторську заборгованість підприємства потрібно розглядати як важливий показник для визначення фінансового стану підприємства.

Адже, ефективне функціонування підприємства, його розширення та збільшення фінансових ресурсів, за сучасних стандартів що утворилися на ринку, не можливе без застосування дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Список використаних джерел

1. Про перевірки обліку дебіторської та кредиторської заборгованості. Лист від 18.06.2018 р. / Державна фіскальна служба України. Офіц. вид. – К. Парлам. вид-во, 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1831872-18#Text>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" від 03.11.2020. р. / Міністерство фінансів України. Офіц. вид. – К. Парлам. вид-во, 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання" від 03.11.2020 р. / Міністерство фінансів України. Офіц. вид. – К. Парлам. вид-во, 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0085-00#Text>.
4. Слободян Н.Г., Черняк В.А. Дослідження фінансового стану підприємства з використанням моделей банкрутства *Приазовський економічний вісник*. 2020. Випуск 3(20). С. 258-264.

МОЖЛИВОСТІ ЗМЕНШЕННЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

Лутай Д.М.

магістрантка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сус Ю. Ю.

Постановка проблеми. За останні роки питання дефіциту бюджету в нашій країні постає дуже гостро, адже дефіцит являє собою перевищення видатків бюджету над його доходами. Бюджетний дефіцит може виникати та зростати через воєнні дії, економічні кризи та нестабільність, яку вона викликає, також сюди можна віднести збільшення боргів місцевого бюджету, та збільшення різних самовладних витрат бюджету.

Аналіз останніх досліджень. Питанням зменшення бюджетного дефіциту в Україні займаються такі науковці, як Т.А. Коляда, В.В. Зайчикова, Л.М. Янів, О.А. Зінченко та Р.В. Богуцька.

Попри те, що дефіцит бюджету дуже поширена проблема, і її досліджують різні науковці світу, з кожним роком виникають все нові та нові сторони дефіциту. В Україні вони найчастіше бувають спричинені різними макроекономічними показниками, які викликають нестабільність та повинні бути детально досліджені, і розроблені нові рекомендації до їх усунення.

Метою дослідження виступає пошук та аналіз можливостей зменшення дефіциту бюджету в Україні за нинішніх умов.

Виклад основного матеріалу. Державний бюджет - це фінансовий план держави, в якому відображаються всі доходи й витрати країни на наступний рік [5]. Обсяг доходів і видатків формують бюджетний фонд грошових коштів, а їх взаємовідношення – це фінансовий план, який сформований на основі балансу.

У період коли формується баланс (видаткова і дохідна частина бюджету), за допомогою якого може бути рівновага видатків і доходів, дефіцит бюджету (видатки перевищують доходи) та профіцит (доходи перевищують видатки) [1].

За останні 5 років дефіцит нашої країни досягнув рекордного значення. Це зумовлено тим, що відбувається занепад галузі економіки, послаблення обсягів виробництва, зменшення обсягів ВВП та національного доходу.

Зменшити дефіцит державного бюджету можливо трьома способами:

1. Збільшити суми податків;
2. Введення додаткових коштів в обіг (емісія).
3. Державна позика.

При цьому кожен з цих способів несе свої загрози:

1. Збільшення податків несе за собою такі загрози, як:
 - підвищення корупції в країні;
 - ухилення від сплати податків;
 - зменшення прибутковості бізнесу;
 - економічне погіршення різних галузей;
 - відтік національного капіталу в економіку зарубіжних держав;
 - збільшення тіньової економіки в державі.
2. Введення додаткових коштів в обіг (емісія) призводить до таких загроз, як:
 - збільшення інфляції;
 - девальвації гривні;
 - витрачання міжнародних резервів;
 - розбалансування дефіциту бюджету;
 - рефінансування, тобто національний банк України видає банкам кредит у безготівковій формі – це призводить до збільшення грошової маси на суму рефінансування, наслідком цього є повернення депозитів клієнтам та видача кредитів і купівля іноземної валюти [2].
3. Державна позика може призвести до таких загроз, як:

- знецінення облігацій;
- утворення державного боргу. Державний борг – це загальна сума накопиченої заборгованості уряду власникам державних цінних паперів.

Станом на 2020 рік дефіцит бюджету становив 217096,1 тобто, дефіцит бюджету збільшився в порівнянні з іншими роками, себто коли в 2017 – 2019 рока дефіцит бюджету коливався з 1,60% до 1,96%, то в 2020 році дефіцит бюджету різко зріс до 5,18%.

Тому мають розроблятися відповідні шляхи для подолання дефіциту бюджету України, сюди можна віднести:

- удосконалення податкової системи України має призвести до побудови новітньої системи конкурентоспроможності, зменшення документообігу, також сюди можна віднести укладення збалансованої бюджетної політики на середньострокову перспективу. Окрім цього удосконалення податкової системи має на меті спрощення процесу адміністрування податків та розширення економічного відтворення.[5]

- підтримка малого та середнього бізнесу призведе до зменшення тіньової економіки, підвищення рівня зайнятості населення та збереження існуючих робочих місць, вихід бізнесів на зовнішній ринок;

- залучення особистих заощаджень населення в інвестиції призведе до збільшення обсягів ВВП та національного доходу також відбуваються зміни на фінансовому ринку. Також залучення коштів несе за собою збереження реальної картини платоспроможності у мовах інфляції, також разом з цим з це призведе до підвищення життєвого рівня населення і його соціального захисту ;

- детальний контроль за виплатами державних коштів призведе до цільового використання бюджетних коштів, попередження фінансових злочинів та порушень. Також це несе за собою припинення даремного витрачання коштів, зловживань фінансами та контроль за своєчасним виконання бюджетного плану.

Висновки і пропозиції. Отже, можна зробити висновок, що дефіцит бюджету негативно впливає на функціонал економіки України. Наслідками не стабільного бюджету України є бюджетний дефіцит та державний борг (внутрішній та зовнішній). Для того, щоб зменшити бюджетний дефіцит необхідно, збільшити темп зростання ВВП, таким чином щоб він перевищив величину відсоткової ставки. Тому подолання бюджетного дефіциту є вкрай необхідними для нашої держави, адже від цього залежить фінансова стійкість держави, та рівень життя громадян.

Тому враховуючи все вище сказане можна зазначити, що задля зменшення дефіциту бюджету необхідно проводити ряд заходів, які взаємодіють між собою, без цього подолання дефіциту в нашій країні неможливо.

Список використаних джерел:

1. Андрушко О. Шляхи зменшення дефіциту державного бюджету України. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2014/shlyahy-zmshennyadefitsytu-derzhavnohobyudzhetu-ukrajiny/> (дата звернення 12.11.2021).

2. Калачова Г. Друкувати гроші не можна терпіти. Де поставити кому НБУ? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/23/659630/> (дата звернення 17.11.2021).
3. Матвійчук Н. М., Бурлачук Н.Ю., Маршук Л.М. Особливості бюджетного дефіциту України в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2015. № 5. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/5/45.pdf> (дата звернення 19.11.2021).
4. Машко А. Дефіцит бюджету: сутність, причини виникнення та проблеми управління. *Соціально-екон. проблеми і держава*. 2012. Вип. 2 (7). С. 308–314.
5. Сторожук О.В. Удосконалення податкової політики: теорія та практика. URL: <https://www.ndifp.com/1417/> (дата звернення 17.11.2021).
6. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 8.07.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. (дата звернення 17.11.2021).
7. Про Державний бюджет України на 2020 р. № 294-IX від 14.11.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (дата звернення 17.11.2021).

МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

Макарук О.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – д.е.н., доцент О. М. Віленчук

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень Необхідною умовою креативного розвитку страхового бізнесу є використання маркетингових технологій. Адже завдяки розробці, позиціюванню та реалізації страхових послуг з використанням різноманітних каналів їх збуту формується, попит та пропозиція на страховий захист. Відтак, роль та значення маркетингових інструментів на страховому ринку набуває все вагомішого значення та визначає спроможність страхових компаній конкурувати за потенційних клієнтів.

Вагомий вклад у формування теорії та методології страхового маркетингу внесли такі вчені, як: В. Алексунін, В.Базилевич, Є.Забурмеха, О.І.Залетов, О.М. Зубець, О.В.Зозульков, Р. Габровський, О. Козьменко, Г. Кравчук та ін. Проте, зважаючи на актуальність зазначеної теми, постає необхідність у здійсненні подальших досліджень.

Основний матеріал. Увага до маркетингу та використання відповідних стратегій для залучення клієнтів протягом останніх років набуває все більшої актуальності. Фокус маркетингової стратегії спрямований на оптимальний розподіл і координацію наявних ресурсів для досягнення ринкових цілей страховика. У монографії “4P” маркетингу страхових компаній О. Козьменко

відзначає, що: “страховий маркетинг – це комплексна система дій, за допомогою яких досягається взаємопорозуміння й ефективна взаємодія страховика та страхувальника, оптимізація їхніх фінансово-економічних відносин, спрямованих на найкраще забезпечення різноманітних потреб страхувальників у якісному та повному страховому захисті в поєднанні з досягненням достатньої прибутковості страхових операцій для компанії, зростання її вартості, шляхом успішної реалізації страхових продуктів, які враховують тенденції розвитку страхового ринку та приносять користь суспільству” [5, с.14].

Маркетингові стратегії посідають важливу управлінську роль у сфері страхового бізнесу. Від ефективності маркетингової стратегії залежить прибутковість страхової компанії. При ухваленні і погодженні маркетингової стратегії та плануючи перспективну діяльність страхової компанії необхідно обирати управлінські рішення, зважаючи на цілі та завдання страхової компанії, які розраховані на середньострокову та довгострокову перспективу.

У структурі страхового маркетингу виокремлюється два ключові напрямки: ринковий та інноваційний. Перший напрямок спрямований на удосконалення діяльності страхових компаній та максимізацію прибутку зважаючи на зовнішнє та внутрішнє середовище страхової компанії. Зовнішнє середовище формується під впливом попиту та пропозиції на страхові послуги, платоспроможності потенційних страхувальників, макроекономічної та фіскальної політики в державі тощо. Внутрішнє середовище страховика базується на певній єдності організаційних, комунікаційних та фінансово-економічних заходів, орієнтованих на досягнення тактичних та стратегічних цілей. Суть ринкового страхового маркетингу полягає у вивченні й розподілі потенційних споживачів страхових послуг на групи для того, щоб сконцентрувати свою діяльність в найбільш пріоритетних й прибуткових напрямках.

Інноваційним напрямком страхової діяльності є широке використання Інтернет-технологій. Вони сприяють зростанню прибутковості, конкурентоспроможності страховика на ринку, позитивно впливають на його імідж та репутацію серед страхувальників. Тому доцільним є вкладання коштів в ІТ-технології, ІТ-безпеку та онлайн-сервіси. [1, с. 40].

Перспективним для страхових компаній є впровадження автоматизованого андеррайтингу (рис. 1). Даний інструмент вважається інноваційною технологією у сфері страхових послуг. За його допомогою узгоджуються фінансово-економічні інтереси зацікавлених сторін шляхом впровадження андеррайтингових заходів, спрямованих на застосування комплексу ризик менеджменту:

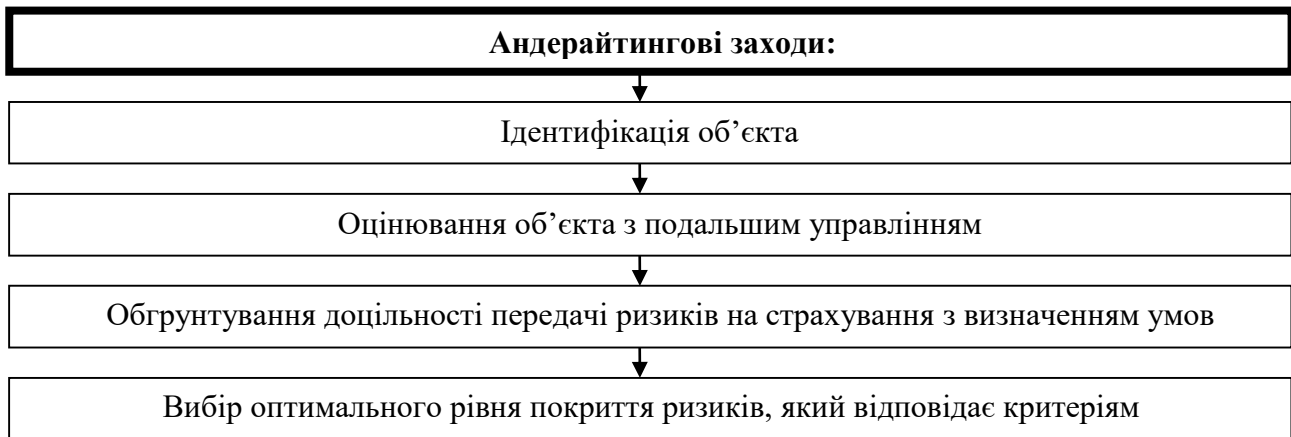

Рис.1.Послідовність реалізації автоматизованого андерайтингу в діяльності страхової компанії

Джерело: [2, с.13].

Завдяки цифровим додаткам, мобільність страхових компаній зростає, а їх бізнес-процеси прискорюються. Страхова телематика – перспективна сфера автострахування з використанням новітнього телематичного обладнання та мобільних додатків, які активно використовуються у світі. Специфічні умови діяльності страхових компаній визначають інноваційні характеристики цієї сфери. Інноваційні технології у сфері маркетингового комплексу страховика, спрямовані на обслуговування клієнтів, забезпечуючи при цьому активне впровадження цифрових технологій.

Заслуговує на увагу ІОТ – технологія на ринку страхових послуг, яка дозволяє збирати, обробляти та використовувати дані про деякі об'єкти за призначенням. Значущість ІОТ – технологій для страхових компаній полягає у можливості відстежувати зміни споживчого попиту на страхові продукти та швидко моделювати розмір тарифних ставок. Технологія Big Data заснована на обробці великих обсягів статистичних даних. Вона полягає у використанні методів обробки та аналізу інформації, що дає змогу вчасно визначати факт настання страхового випадку, розраховувати розмір збитку та виплачувати страхові відшкодування в межах договірних зобов'язань. Блокчейн – інноваційна технологія у сфері страхового бізнесу, яка використовується для використання бізнес-процесів страхових компаній, пов'язаних зі здійсненням операцій, інвестиційної та фінансової діяльності, а також для встановлення партнерських відносин з іншими страховими компаніями. Її важливість полягає у здатності заощаджувати час на обслуговування договорів, зменшувати ризики у фінансових і страхових операціях, а також прискорювати обмін інформацією між зацікавленими сторонами ринку.

Збільшуючи та розвиваючи канали просування страхових продуктів, страхові компанії знаходять способи задоволення найвибагливіших клієнтів. Страхові компанії завдяки інноваційним каналам привертають увагу та приваблюють велику кількість страховиків. Використання Інтернету як каналу реклами, продажу та інформації, безсумнівно, є основою існування майбутнього страхового бізнесу. Інтернет знижує витрати на ведення справ

страхової компанії, тим самим знижує вартість страхових послуг, скорочує час страхувальника, скасовує межі простору та часу і слугує потужним інформаційним ресурсом для споживачів страхових послуг.

Висновки. Отже, одним із найбільш перспективних напрямків розвитку страхового ринку є розробка та впровадження сучасних інструментів позиціонування та збуту страхових послуг. Маркетингові технології у сфері страхового бізнесу впроваджується з метою збільшення конкурентоспроможності страховика, максимізації споживання продуктів страхових компаній, ступеня задоволення споживачів страховими послугами, підвищення іміджу, збільшення вибору споживача, покращення його життя та ін. Страховий маркетинг може впливати на діяльність не лише окремої страхової компанії, а безпосередньо на страховий ринок загалом.

Список використаної літератури:

1. Білик І.І., Косар Н.С. Інновації комплексу маркетингу страхової компанії на ринку/ Приазовський економічний вісник, 2018 Вип.1. С.37-43.
2. Мазаракі А., Волосович С. FinTech у системі суспільних трансформацій. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2018. № 2. С. 5-18.
3. Пікус Р., Заколюдажний В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка.* 2015. Вип. 3. С. 72-80.
4. Пономарьова О.Б., Воробйова Т.Р., Саєнко Л.А. Проблеми та перспективи розвитку страхового маркетингу в Україні. *Молодий вчений.* 2016. №12(39). С. 839-841.
5. «4Р» маркетингу страхових компаній: монографія / [Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін.]; кер. авт. кол. д.е.н., проф. О. В. Козьменко. Суми : Університетська книга, 2014. 432 с.

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ

Мельничук В.

магістрантка спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н. Сус Л.В.

Постановка проблеми. Із точки зору забезпечення умов безперебійного процесу відтворення якісне забезпечення виробничого процесу реального сектору економіки необхідними кредитними ресурсами, є визначальним елементом ефективного функціонування суб'єктів господарювання. Актуальність банківського кредитування проявляється в періоди обмежених можливостей залучати кошти з інших джерел.

Питання динаміки та особливостей кредитування бізнесу були об'єктом дослідження багатьох науковців і аналітиків, зокрема це: Дзюблюк О. [2], Малахова О. [2], Погореленко Н. [3], Трусова Н. [4], Радченко Н. [4], Рубцова Н. [4], Стрілець В. [5] та інші. Втім, незважаючи на досить ґрунтовні дослідження у заданому напрямку, потребують подальшого вивчення процеси впливу банківського кредитування на забезпечення економічного зростання країни

Основна частина. Створення сприятливого середовища для формування, роботи та розвитку суб'єктів малого бізнесу, який разом із середнім є одним із дійових засобів розв'язання першочергових соціально-економічних проблем – найважливіший напрямок економічних реформ в Україні. Для цього Національний банк України в рамках грошово-кредитної політики продовжує знижувати облікову ставку, яка має прямопропорційно впливати на рівень процентних ставок за кредитами.

Станом на початок 2021 р. кредитний портфель суб'єктів господарювання становив 724,16 млрд грн. Тенденція 2018-2020 рр. демонструє зменшення кредитного портфеля нефінансових корпорацій на – 15,77 %. На фоні скорочення обсягів кредитування українського бізнесу в 2018-2020 рр. на 135,58 млрд. грн приріст кредитного портфеля має середній та мікро бізнес – 1,57 млрд грн та 31,39 млрд. грн відповідно.

За даними Національного банку України на початок 2021 р. у структурі кредитного портфеля нефінансових корпорацій на великий та середній бізнес припадає по 30 %, мікробізнес – 22 %, а малий бізнес сконцентрував лише 10 % загального кредитного портфеля суб'єктів господарювання. Інші підприємства, по яким не визначені розміри, мають лише 8 % від загального кредитного портфеля юридичних осіб рис. 1.

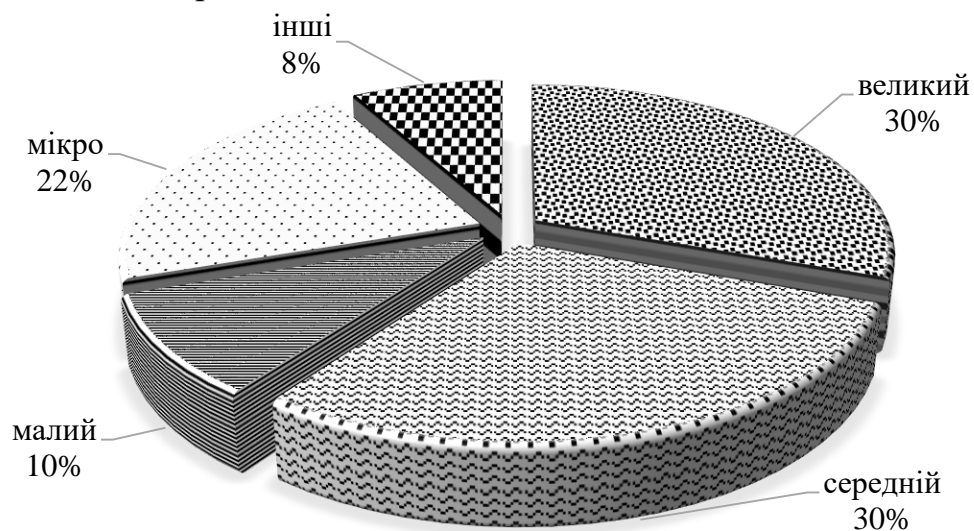

Рис. 1. Структура кредитного портфеля за розмірами суб'єктів господарювання

Джерело: побудовано за даними НБУ [1].

Варто зазначити, що мале та середнє підприємництво багато у чому визначає швидкість економічного зростання, склад і якість ВВП, він вважається основою економіки країни.

В цілому по кредитному портфелю нефінансових корпорацій спостерігаємо зменшення довгострокових кредитів майже на 30 %, а короткострокових лише на 10 %. Таку тенденцію можна пояснити низьким попитом з боку бізнесу на інвестиційні кредитні проекти, та високим попитом на поточні кредити для поповнення обігових коштів. Жорсткі вимоги банків щодо зниження ризиків кредитної операції шляхом оформлення належного фінансового забезпечення унеможливають для ряду підприємств отримувати довгострокові кредити.

Механізм кредитного забезпечення підприємницької діяльності можна визначити як сукупність дій центрального банку та комерційних банків, що базуються на окремих важелях та заходах, які спрямовують залучені ресурси комерційних банків на задоволення виробничих потреб суб'єктів господарювання. Спрощений вигляд впливу механізму кредитування на реальний сектор економіки представлено на рис.2.

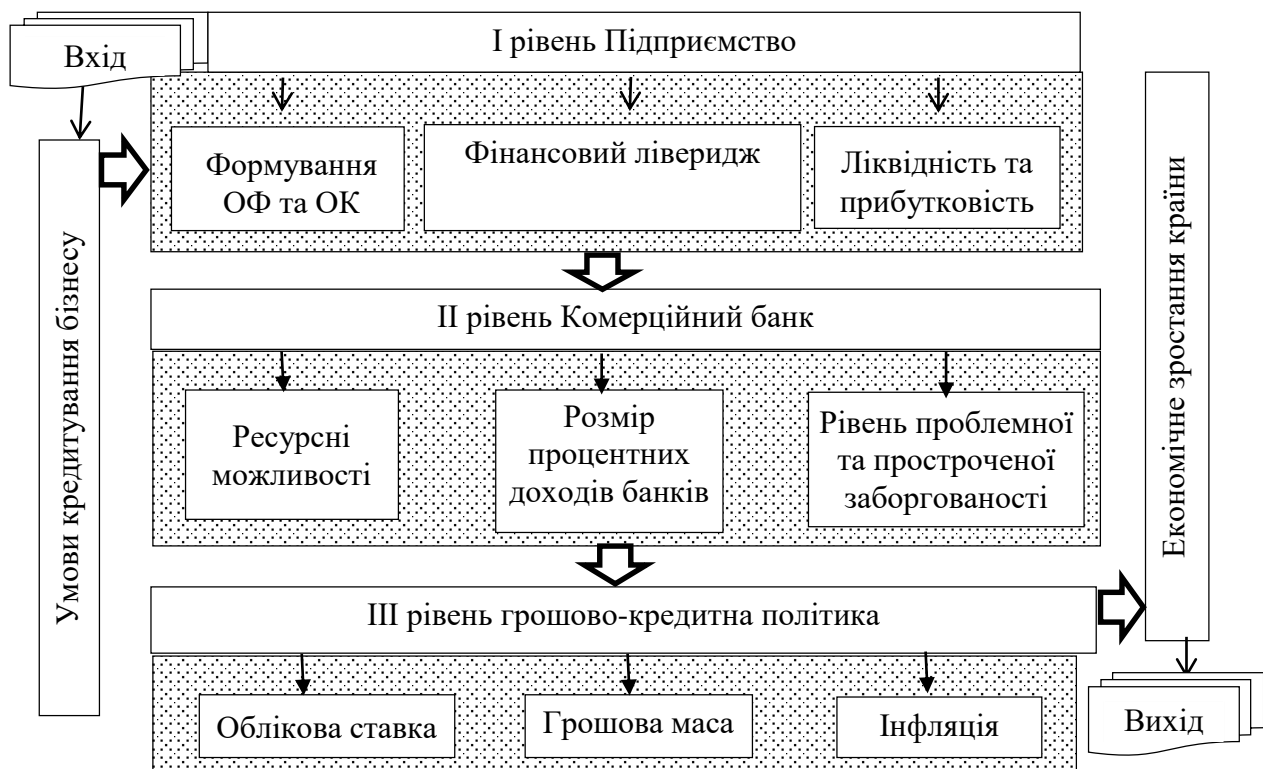

Рис. 2. Вплив процесів кредитування на економічне зростання країни

Джерело: власні дослідження.

У широкому значенні, механізм кредитування бізнесу працює на трьох рівнях. На першому рівні – підприємництво – кредити є інструментом забезпечення підприємств фінансовими ресурсами і як наслідок впливає на ліквідність та прибутковість суб'єкта господарювання. Банківські кредити значно прискорюють процес відтворення на всіх його етапах – виробництва,

розподілу, обміну і споживання. За їх рахунок формуються основні фонди та обігові кошти, здійснюються розрахунки між товаровиробниками, прискорюються процеси реального накопичення, виробничого і соціального розвитку підприємств [2, с. 34].

На другому рівні – комерційний банк – кредитування є основним способом розміщення вільних банківських ресурсів у активні операції, що в подальшому має відображення на прибутковості банківської установи. Разом із тим, взаємна вигідність ефективної співпраці підприємницьких структур та комерційних банків очевидна. Збільшення обсягів кредитування для банківських установ несе в собі збільшення доходності активних операцій у вигляді відсотків за користування кредитом.

На третьому рівні – грошово-кредитна політика країни – в процесі кредитування відбуваються зміни в сукупному попиті, що веде до зміни рівня інфляції та спостерігається переміна темпів економічного зростання.

Висновок. Критеріями дієвості кредитного каналу є пряма залежність між обліковою ставкою та оптимальним рівнем очікуваної інфляції. За умови пропорційного розвитку та взаємодії різних рівнів, зокрема банківського та реального секторів, можливе зростання вітчизняної економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Дані статистики фінансового сектору. *Національний банк України*. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs> (дата звернення: 03.11.2021).
2. Дзюблук О. В., Малахова О. Л. Банки і підприємства: кредитні аспекти взаємодії в умовах ринкової трансформації економіки: Монографія. Тернопіль.: Вектор, 2008. 324 с.
3. Погореленко Н. П. Кредитування малого та середнього бізнесу: аналіз діючих умов та підходи до підвищення ефективності його державної підтримки *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2021. Том 20 № 1(47). С. 218-233.
4. Трусова Н. В., Радченко Н. Г., Рубцова Н. М. Моделі банківського кредитування підприємств аграрної галузі. *Ефективна економіка* 2021. №4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8798> (дата звернення: 03.11.2021).
5. Стрілець В. Ю. Зарубіжний досвід кредитування малого та середнього бізнесу. *Бізнес-Інформ*. 2019. №3. С. 44-50.

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ ДАНИХ КОРИСТУВАЧІВ ТЕЛЕГРАМ КАНАЛУ

Миронюк В.О.

студент спеціальності «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник – д.т.н. професор Молодецька К.В.

Постановка проблеми. В епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій новітні технологічні засоби дозволяють за долі секунд передавати інформацію на інший кінець світу і спілкуватись дистанційно. Сьогодні користувачі все більше спілкуються за допомогою соціальних мереж, зокрема Facebook, LinkedIn, Vkontakte, чи месенджерів – Viber, WhatsUp або Skype, який дозволяє бачити співбесідника. Популярність такі засоби комунікації завоювали завдяки простоті та зручності інтерфейсу, високій швидкості роботи, стабільності та наявності всього необхідного функціоналу.

Виклад основного матеріалу. Наразі найбільш популярним серед месенджерів є Telegram, адже завдяки своїм розвиненим функціям має можливість одночасно замінити і соціальну мережу, і месенджер. Завдячуючи своїй універсальності Telegram став популярним серед молоді, але головними перевагами цього месенджеру в неперервному розвитку і розробці більш простих рішень. З кожним днем він стає більш зручним та збільшує набір своїх функцій, особливе місце при цьому належить забезпеченні безпеки користувачів. Слід відмітити високий рівень захисту персональних даних користувачів, що також відіграло значну роль в популяризації Telegram.

Важливою функцією Telegram є робота з каналами. Канал представляє собою окрему стрічку з визначеним типом контенту, який публікує невелика група осіб, що має статус адміністраторів. Інші користувачі можуть переглядати контент, надсилати друзям, а це допомагає розвиватись каналу і залучати нову аудиторію. Звісно, такий підхід не допоможе швидко популяризувати канал і зібрати велику кількість підписників, тому адміністратори активно продають рекламний контент на власному каналі або купують його в інших стейкхолдерів. Це призвело до появи торговельних площадок Telegram, хоча на початкових етапах основною метою була потреба стати популярним та відомим. Розробники підтримали дану ініціативу і розробили засоби відслідковування та аналізу активності користувачів у вигляді статистики, що стало важливим атрибутом успішності каналу та серйозним аргументом при здійсненні купівлі/продажу реклами, адже чим більше активних користувачів, тим більше людей зможуть побачити рекламу та підписатись на канал, що рекламується. Таким чином від цих статистичних даних залежить і ціна рекламної публікації – чим більша кількість активних підписників, тим більшою є ціна на рекламу та вигода для адміністраторів.

Наразі доступ до статистики відкритий лише для адміністраторів, тому якщо стейкхолдер бажає дізнатись статистичні показники, йому необхідно спочатку зв'язатись одним із адміністраторів, дочекатися коли він прочитає повідомлення і зможе надати необхідну інформацію. Для цього йому необхідно

зайти в налаштування каналу та обрати пункт "Статистика", далі він дозволяє переглянути відношення активних і неактивних підписників, графік зростання кількості підписників та показники кількості переглядів постів з контентом. Тому в даній роботі запропоновано підхід, на основі якого покупець реклами має змогу самостійно обирати канал для покупки, власноруч перевірити точні статистичні показники не чекаючи адміністратора і бути впевненим у достовірності інформації, адже статистика буде відображатись безпосередньо зацікавленій особі і не буде корегуватись адміністрацією. Для цього йому знадобиться лише посилання на канал, який його цікавить.

Є декілька напрямків застосування вказаної статистики, зокрема її використання для купівлі та продажу реклами. Наприклад, адміністратор працює з каналом із винятково жіночою аудиторією та планує придбати рекламу. Каналів, які працюють з жіночою аудиторією дуже мало, тому йому потрібно купити рекламу в каналі, який не призначений для жіночої аудиторії, але має деякий відсоток потрібної покупцю аудиторії. В результаті користувач матиме змогу проаналізувати велику кількість каналів за короткий час, визначившись за цільовим показником та вподобаннями підписників обрати найкращий варіант. Без даної статистики користувач не може визначити відсоток потрібної йому аудиторії, тому оперативність надання даної інформації зможе значно пришвидшити процес вибору та сортування каналів, адже зникне необхідність чекати відповіді від адміністратора і сумніватись в достовірності наданої інформації.

Висновки. Зважаючи на інтенсивний розвиток засобів масової комунікації, вони перетворилися на площадку для реалізації рекламних кампаній. З метою охоплення більшої аудиторії сьогодні використовуються, зокрема й нові підходи для залучення нової аудиторії – канали у месенджері Telegram. В роботі запропоновано здійснювати оброблення статистичних даних користувачів таких каналів для доступу клієнтів до показників ефективності роботи каналу та подальшого їх ранжування за заданими показниками. Реалізація таких функцій дозволить інформатизувати процеси взаємодії стейкхолдерів та прискорити обмін інформацією.

Список використаних джерел

1. Молодецька К. В. Соціальні інтернет-сервіси як суб'єкт інформаційної безпеки держави. *Information technology and security*. 2016. Vol. 4, № 1(6). С. 13–20.
2. Почему Telegram стал самым популярным приложением в мире. URL: <https://habr.com/en/news/t/541512/> (дата звернення 19.11.2021).

ТРЕНДИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ*Мельник В.**магістрант спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»**Науковий керівник: к.е.н., доцент Стойко О. Я.*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Розвиток банківських карток надає безліч переваг фізичним особам, установам, у тому числі кредитним, та державі. Активний розвиток ринку банківських карток в Україні дозволяє збільшити прозорість операцій на фінансовому ринку, залучити кошти у банківську сферу, що підвищує кредитний потенціал комерційних банків. Стан та тенденції розвитку ринку платіжних банківських карток досліджували такі вітчизняні науковці: І. Біломістна, О. Гребінчук, О. Заславська, С. Кавун, Р. Капралов, О. Марченко, Л. Невідома, А. Степаник та ін. Однак нові тренди вітчизняного ринку платіжних карток роблять дослідження досить актуальним.

Основний матеріал. Платіжна карта є інструментом безготівкових платежів, що все більше користується попитом при здійсненні розрахунків на ринку банківських продуктів послуг [1]. Впродовж 2020 року загальна кількість платіжних карток в Україні зросла з 68,9 млн шт. до 73,4 млн шт. (на 4,5 млн шт. чи 6,5 %) [4].

Зі всієї кількості випущених платіжних карток на кінець 2020 року були активними тільки 40,4 млн шт. чи 55,1 % (на кінець 2019 року – 42,2 млн шт. чи 61,2 %); безконтактними – 13,2 млн шт. чи 18,0 % (на кінець 2019 року – 8,6 млн шт. чи 12,5 %); токенизованими – 3,9 млн шт. чи 5,3 % (на кінець 2019 року – 2,5 млн шт. чи 3,6 %). За 2020 рік найвищі темпи росту спостерігалися за безконтактними платіжними картками – на 53,5 %, а за токенизованими платіжними картками – на 56,0 % [3, 4].

Відтак, впродовж останніх років намітилася стійка тенденція щодо зростання кількості безконтактних і токенизованих платіжних карт. Це пов'язано із перевагами цих платіжних продуктів, оскільки безконтактні картки оснащені вбудованими чіпом і антеною, передають по радіоканалу на безконтактний термінал інформацію про платіж, а токенизація платіжних карт забезпечує безпеку платежів, яка полягає в заміні платежів клієнта якимись значеннями, токенами, які не містять персональної інформації, а тільки мають логічний зв'язок зі справжніми даними [5].

Детальніше зупинимся на динаміці активних платіжних карт в Україні за 2015-2020 роки (табл. 1). Дані таблиці 1 показують, що протягом 2020 року кількість активних платіжних карток зменшилася на 1,8 млн шт. або на 4,3 %, а за 5 останніх років зросла на 9,6 млн шт. або на 31,2 %.

Наразі основна частина українського ринку платіжних карток контролюється найбільшими компаніями світових платіжних систем MasterCard і VISA, на частку яких припадає відповідно 64,8 % і 34,3 % ринку платіжних карток. Частка ринку, що залишилася, 0,8 % припадає на національну платіжну систему «Простір» та менше 0,05 % на інші платіжні

системи. При цьому кількість карт, отриманих власниками за власною ініціативою, залишається незначною. Переважним виглядом банківських карток, як і раніше, залишаються розрахункові картки, які випускаються комерційними банками в рамках зарплатних проектів.

Таблиця 1

Динаміка активних платіжних карт в Україні за 2015-2020 роки

На кінець року	Кількість, млн шт.	Абсолютний приріст (зниження), млн шт.		Темп зростання		Темп приросту, %	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.	базис.	ланц.
2015	30,8	-	-	-	-	-	-
2016	32,4	1,6	1,6	1,052	1,052	5,2	5,2
2017	34,8	4	2,4	1,130	1,074	13,0	7,4
2018	36,9	6,1	2,1	1,198	1,060	19,8	6,0
2019	42,2	11,4	5,3	1,370	1,144	37,0	14,4
2020	40,4	9,6	-1,8	1,312	0,957	31,2	-4,3

Джерело: розраховано за даними [2, 3, 4].

Розвиток інфраструктури, розширення спектру платіжних послуг за допомогою банкоматів, інновації у сфері платіжних технологій (Інтернет- та мобільний банкінг) безпосередньо впливає як на динаміку емісії платіжних карток фінансовими організаціями, так і на темпи зростання безготівкових операцій, що здійснюються за допомогою платіжних карток.

Висновки. Протягом 2020 р. в Україні кількість платіжних карток зросла на 6,5 %. Зі всієї кількості випущених платіжних карток на кінець 2020 року були активними тільки 55,1 %. За 2020 рік найвищі темпи зростання демонстрували безконтактні платіжні картки і токенизовані платіжні картки відповідно на 53,5 % і 56,0 %. У сегменті обслуговування ринку платіжних карток найбільша частка ринку припадає на картки світових платіжних систем MasterCard і VISA. У цьому зв'язку розвиток саме національних платіжних систем є пріоритетним і дозволить вирішити нагальні проблеми цього ринку. Наразі в Україні створено аналог світових платіжних систем, національна платіжна система «Простір», яка здатна обслуговувати розрахунки і платежі у нашій державі з урахуванням повної незалежності і невразливості.

Список використаних джерел

1. Невідома Л. О., Марченко О. В. Оцінка діяльності банку на ринку платіжних карток. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 680-684.
2. Огляд ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури України за 2018 рік URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88661687> (дата звернення: 12.06. 2019).
3. Платіжні картки в Україні за 2019 рік. *Офіційний сайт НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rinok-platijnih-kartok-2019-rik> (дата звернення: 30.11. 2021).

4. Платіжні картки в Україні за 2020 рік. *Офіційний сайт НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/platijni-kartki-v-ukrayini-2020-rik> (дата звернення: 30.11. 2021).

5. Що таке токенизована платіжна картка і чим вона відрізняється від безконтактної? – експерт РАДАБАНК. *сервіс Bankchart.com.ua*. URL: https://bankchart.com.ua/plastikovi_kartki/novini/scho_take_tokenizovana_platizhna_kartka_i_chim_vona_vidriznyaetsya_vid_bezkontaktoyi_ekspert_radabank (дата звернення: 30.11. 2021).

СУТЬ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ ТА РОЗВИТОК МЕТОДІВ ЙОГО ОЦІНКИ

Наумчук Н.В.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: І.А. Шубенко, к.е.н. доцент

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Діяльність будь – якої банківської установи тісно переплітається із ризиками, домінуючу частку з яких займає саме кредитний ризик який є складовою операційної діяльності банку. Високий рівень кредитного ризику пов'язаний з тим, що саме кредит є найприбутковішим банківським активом. Слід розуміти, що кредитний ризик породжує не тільки втрати від кредитної діяльності, а й тягне за собою інші ризики, які в майбутньому можуть негативно вплинути на ліквідність та платоспроможність банківської установи. Саме тому для утримання стійкого становища на ринку, банківській установі слід правильно виявляти та оцінювати фактори впливу на кредитний ризик використовуючи ефективні методи його оцінки.

Питанню сутності кредитного ризику та методів його оцінки присвячена велика кількість наукових праць. Дослідженням методів оцінки кредитного ризику в Україні займалися Н.Г. Маслак, В. В. Вітлінський, І.В. Сало, А.М. Белікова, П.І. Теркало, О.А. Криклій та інші. Особливістю цих досліджень стало те, що вони розглядають кредитний ризик виключно з позиції банку, але недостатнім є його опис з позиції позичальника.

Основний матеріал. Огляд літературних джерел допоміг нам уточнити, що ж являє собою кредитний ризик. О.А. Криклій та Н.Г. Маслак дають визначення кредитного ризику наступним чином: «ймовірність повної або часткової втрати вартості активів банку в результаті нездатності контрагентів (позичальників) виконувати свої зобов'язання або недоотримання доходу на вкладений капітал внаслідок різноманітних чинників» [3, с.12].

Слід зазначити, що кредитний ризик напряму залежить від суб'єкта носія ризику завдяки якому розрізняють індивідуальний та портфельний кредитний ризик. Індивідуальний кредитний ризик виникає в результаті нездатності

конкретного позичальника виконати свої зобов'язання з виплати тіла кредиту та відсотків за ним відповідно до кредитної угоди. Це зумовлює і інший підхід. Кредитний ризик варто розглядати і зі сторони позичальника, адже банківська установа має цілий арсенал методів захисту від кредитного ризику, в той час як позичальник має обмежене коло способів захисту від кредитного ризику. На це звертає увагу досить невелика кількість дослідників [6].

Портфельний кредитний ризик являє собою середньо зважену величину ризиків стосовно усіх угод в кредитному портфелі банку. Інакше кажучи це вірогідність скорочення частини активів банку чи їх прибутковості порівняно із запланованим рівнем.

Зазначимо, що на кредитний ризик мають вплив як зовнішні, так і внутрішні фактори. Вплив зовнішнього середовища виявляється через дію факторів, які в перше чергу пов'язані з діяльністю самого позичальника, поручителями, фінансовою та економічною політикою держави, форс – мажорними обставинами. Внутрішні фактори кредитного ризику тісно переплітаються із кредитною політикою самого банку, компетенцією працівників, контролем за дотриманням нормативної бази стосовно регулювання кредитних ризиків.

Ефективне управління кредитним ризиком напряму залежить від впровадження в життя методів зниження рівня ризику. Серед найефективніших моделей оцінки кредитних ризиків можна виділити наступні:

1. Експертний аналіз позичальника. Цей метод передбачає традиційну оцінку платоспроможності клієнта банком. Під час проведення даного типу аналізу нам необхідно детально дослідити усі характеристики клієнта. Для прикладу, якщо наш клієнт є юридичною особою нам обов'язково слід провести аналіз динаміки його фінансових потоків й аналіз операцій. Проте якщо клієнтом банку є фізичною особою ми маємо здійснити перевірку його кредитної історії та загальної фінансової репутації. Після чого одержані показники слід передати на розгляд фахівцям, адже саме вони здійснюють оцінку позичальника та визначають до якої групи ризикового рейтингу віднести клієнта. Отже, сутність даного методу полягає в оцінці стабільності доходів позичальника у співвідношенні до його боргових зобов'язань, проте головним недоліком даного методу є те, що присвоєний рейтинговий номер несе в собі виключно порядкову інформацію стосовно ризикового рівня позичальника.

2. Статистичний метод. Даний метод передбачає аналіз коливань показника кредитного ризику за певний проміжок часу. Однак при використанні цього методу суттєвим недоліком залишається те, що під час аналізу не враховуються індивідуальні особливості певної ситуації.

3. Регресійні моделі та скоринг. Існує велика кількість моделей кредитного скорингу, але головною ідеєю залишається присвоєння кожному позичальнику реальної притаманної лише виключно йому оцінки кредитного ризику та оцінки ймовірності дефолту. На наступному етапі скорингу нам необхідно здійснити порівняння оцінок позичальників та розділити їх на дві групи, а саме: ризикові й не ризикові клієнти.

Безсумнівно однією із найвідоміших моделей за допомогою якої здійснюється оцінка кредитного ризику є модель Альтмана, яка застосовується для прогнозування банкрутства підприємств. Віблій П.І. транслює дану модель за допомогою наступної формули:

$$\ll Z = 1.2 * A + 1.4 * B + 3.3 * C + 0.6 * D + 0.99 * E,$$

де A – відношення оборотного капіталу до сукупних активів;

B – відношення нерозподіленого прибутку минулих років до сукупних активів;

C – відношення прибутку до сплати відсотків і податків до сукупних активів;

D – відношення ринкової капіталізації до повної балансової вартості боргових зобов'язань;

E – відношення обсягу реалізації до сукупних активів» [1].

Керуючись дослідженнями Віблій П.І. кожній функції відповідає певне нормативне значення: «дефолт настає за значення функції – 1,81, щодо зобов'язань, то вони вважаються виконаними, якщо функція становить – 2,99 – низька ймовірність банкрутства» [1].

Проте існують і недоліки таких класифікаційних моделей, вони полягають в тому, що проводячи розрахунки в динаміці ми не враховуємо галузеві особливості господарюючого суб'єкта, також в даному випадку залишається без уваги й ефективність використання капіталу підприємством. Але головним недоліком є те, що український фондовий ринок є недостатньо розвиненим та використання даного типу моделей можливе лише на великих підприємствах.

Висновки і пропозиції. Кредитний ризик має надзвичайно великий вплив на фінансову стійкість банку. Адже по своїй суті відображає зміни рівня ризикових кредитів в портфелі банку. Саме тому надзвичайно важливим етапом для моніторингу та управління кредитним ризиком є його оцінка. Кредитний ризик варто розглядати і з позиції позичальника, адже взяття кредиту може суттєво підірвати фінансовий стан позичальника, крім того, останній не має достатніх способів захисту від наслідків кредитного ризику.

Після проведених досліджень стає зрозуміло що достовірно оцінити кредитний ризик є складним завданням, яке вимагає високої кваліфікації працівників банківської установи в сфері аналізу. Оскільки, саме від правильності обрання методу оцінки залежить мінімізація втрат, які може понести банківська установа. І хоча на сьогоднішній день є безліч методів з оцінки кредитного ризику, які успішно використовуються як в Україні так і за кордоном. Ми твердо можемо заявити, що не існує єдиної методики, яка б на основі якісних та кількісних показників відображала повністю увесь рівень кредитного ризику вітчизняних банківських установ.

Список використаних джерел

1. Віблій П.І., Жаржинська А.Ю. Дослідження кредитних ризиків комерційних ризиків та методи їх оцінювання. Менеджмент та підприємництво в Україні. –2019.–№1, С. 8-13.

2. Кинаш Ю.Є., Мицишин В.М., Гавдьо Р.О. Моделювання оцінки кредитних ризиків у діяльності кредитних спілок Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Автоматика, вимірювання та керування, 2018 . – №907,– С. 51-58.
3. Криклій О.А., Маслак Н.Г. Управління кредитним ризиком банку. Монографія. Суми ДВНЗ, 2008 – 86 с.
4. Мічинська О.Ю. Кредитні ризики банків: проблеми управління. Ефективна економіка №3 2016 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4857>.
5. Просович О.П., Процак К.В. Ідентифікація та оцінка кредитного ризику комерційних банків. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – № 873,– С. 88-96.
6. Шубенко І. А. Кредитні ризики сільськогосподарських підприємств: Дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» УААН. – К., 2006. – 210 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Нікітін Д. І.

магістрант спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – д.е.н., доцент Віленчук О. М.

Постановка проблеми. В умовах підвищення впливу соціально-економічних ризиків на життя суспільства, постає необхідність у професійній діяльності страхових компаній. Така діяльність має бути спрямована на формування широкого асортименту послуг з різних видів страхування (майнових та особистих). Завдяки позиціонуванню та реалізації послуг на ринку, страхові компанії формують власні доходи та здійснюють витрати в межах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Процес активізації фінансової діяльності страхових компаній дозволяє вирішити низку проблем: стимулювання залучення капіталу; підвищення розмірів довгострокового капіталу; регулювання шляхів фінансових ресурсів; розширення можливостей страховиків щодо капіталовкладень та інвестиційної політики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням організації та здійсненню фінансової діяльності страховиків, присвячено значна кількість наукових публікацій, зокрема: М. Бердара, Е. Вієнга, І. Зятковського, К. Кульпа, Л. Омеляновича, О. Терещенко та ін. Проте, багатоманітність фінансових ризиків які беруть на себе страхові компанії, зумовлюють необхідність здійснення подальших досліджень у заданому напрямі.

Основний матеріал. У науковій літературі поняття фінансова діяльність страхових компаній, інтерпретується як «цілеспрямований план заходів, що розробляється і здійснюється нею задля виконання поточних й стратегічних завдань її розвитку, збільшення кількості фінансових ресурсів для забезпечення діяльності, управління ними, повного та вчасного виконання певних зобов'язань». [3, с. 228].

Тобто, зазначена діяльність пов'язана із генеруванням, розміщенням і споживанням власного капіталу, залученням і використанням коштів з зовні, виплатою відсотків за кредитами, одержанням відсотків за депозитами, дивідендів тощо [1, с. 77]. Однак, найчастіше фінансову діяльність розглядають як систему певних методів і форм, які здійснюються для фінансового забезпечення діяльності страхових компаній та досягнення ними поставлених цілей [4], або як діяльність, що пов'язана з організацією фінансів підприємства і виконується відповідно до мети і завдання стратегії економічного розвитку суб'єкта господарювання [3, с. 21]. Відповідно до Господарського кодексу України фінансова діяльність страховиків включає фінансове, грошове та інше посередництво, страхування, а також надання певних послуг у сфері фінансів і страхування [2].

З точки зору менеджменту організації діяльності страхової компанії, варто виокремити певні підсистеми: операційну, інвестиційну та фінансову.

В основі операційної діяльності лежать базові процеси пов'язані з формуванням джерел доходів та здійсненням витрат страхової компанії. Виходячи з теорії та практики страхування, основними доходами страховика є надходження у вигляді страхових платежів за надання послуги (рис.1). Натомість основні напрями витрачання пов'язані з виплатою страхових сум та страхових відшкодувань за фактом настання страхових подій.

Фінансові ресурси, які акумулюються у вигляді страхових резервів, служать істотним джерелом інвестицій в економіку. У розвинених країнах світу страхові компанії за обсягами інвестиційних вкладень перевищують загальноновизнаних інституціональних інвесторів, зокрема банки та інвестиційні фонди. Взагалі послідовно організована інвестиційна діяльність страхової компанії дозволяє розв'язати такі основні проблеми як: по-перше, надання страхових послуг за рахунок формування достатніх обсягів страхових резервів; по-друге, забезпечення в певною мірою якості страхових послуг і визначає ринкову позицію страховика; по-третє, формування базових характеристик страхового продукту, які впливатимуть насамперед на його вартість, і на фактичне виконання зобов'язань страховиком, обумовлене строками страхових виплат.[7]

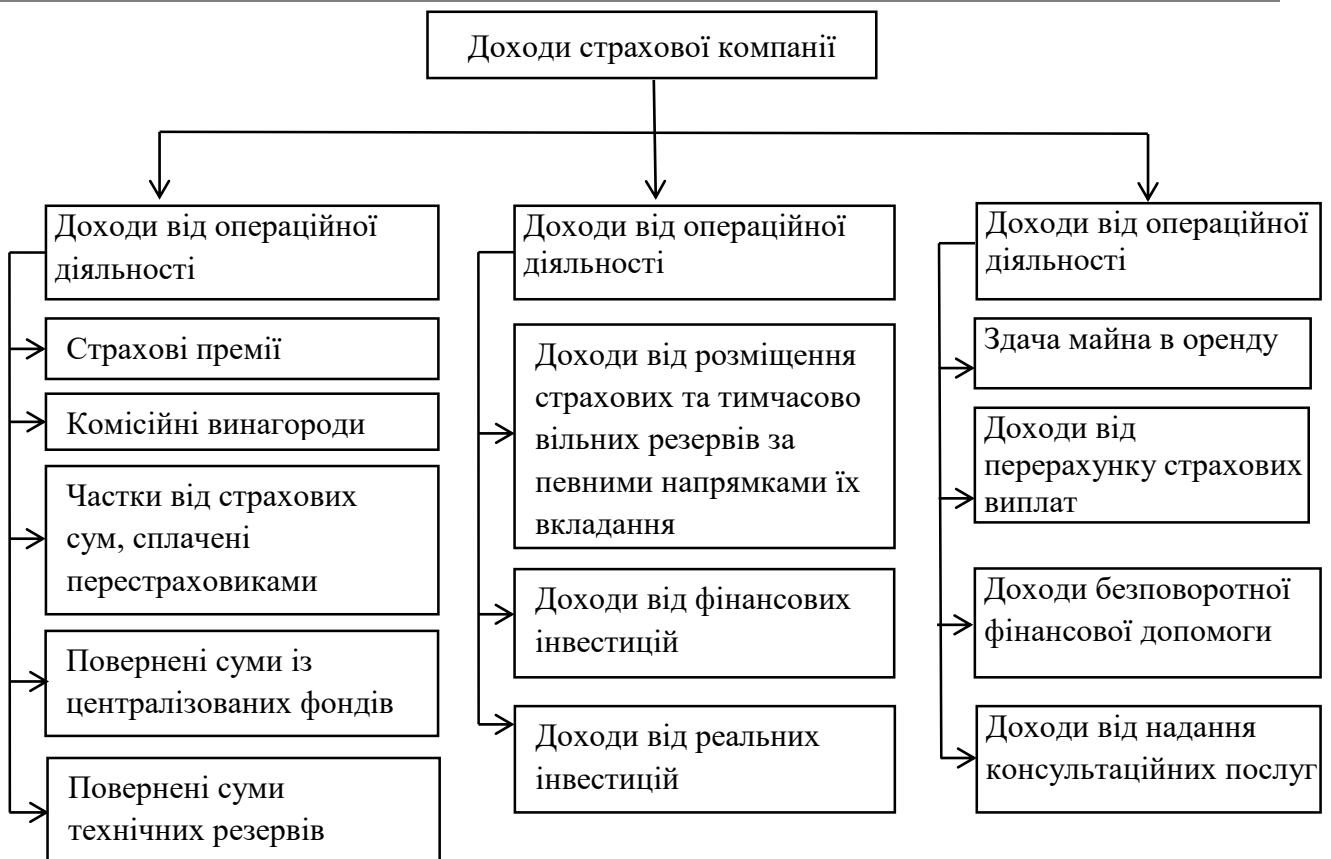

Рис. 1. Джерела формування доходів страхової компанії

Джерело: побудовано на основі [6]

Процес формування доходів від діяльності страхових компаній здійснюється завдяки операціям страхування та перестраховання. Крім того, до додаткових доходів від фінансової діяльності належать доходи від інвестиційної діяльності. До звичайної діяльності страховика відносять доходи від фінансової діяльності. Управління фінансовою діяльністю страховика зводиться до управління фінансовими відносинами, що утворюються при взаємодії з зовнішнім та внутрішнім середовищами.

В умовах конкурентного середовища діяльності страхових компаній постає необхідним здійснення диверсифікації їх доходів. Вирішення даного завдання потребує розширення асортименту надання страхових послуг, підвищення якості сервісу страхового обслуговування. Зазвичай успішна діяльність страховика передбачає необхідність розробки та впровадження інноваційних страхових продуктів, здатних акумулювати значні фінансові ресурси у вигляді страхових платежів з різних видів страхування.

Необхідною умовою діяльності й виконання функціональних зобов'язань страховика є формування і використання його страхових резервів як основи забезпечення платоспроможності та ліквідності. В таблиці 1 відображено структура і динаміка формування резервів страхових компаній України впродовж 2018 – 2020 рр.(табл. 1).

**Структура та динаміка формування резервів страхових компаній України
впродовж 2018 – 2020 рр.**

	2018		2019		2020		Темпи приросту 2020/2018	
	млн грн.	%	млн.грн	%	млн.грн	%	млн.грн	%
Обсяг сформованих страхових резервів, у тому числі:	26 975,6	100	29 558,8	100	34192,1	100	7216,5	26,8
резерви зі страхування життя	9 335,1	34,6	10 273,7	34,8	12453,4	36,4	3118,3	33,4
технічні резерви	17 640,5	65,4	19 285,1	65,2	21738,7	64,6	4098,2	23,2

Джерело: розраховано відповідно до [7].

Аналіз таблиці 1 дає підстави для здійснення певних узагальнень, зокрема: впродовж досліджуваного періоду відбулось збільшення обсягів страхових резервів страховиків України у розмірі 7216,5 млн грн, або у 126 %; таке зростання сталося переважно за рахунок збільшення резервів зі страхування життя на 3118,3 млн грн і технічних резервів – на 4098,2 млн грн. Попре, незважаючи на збільшення величини технічних резервів і резервів зі страхування життя, в структурі резервів спостерігалось зниження частки технічних резервів на 0,8%. При цьому питома вага резервів зі страхування життя поступово збільшувалась.

Зростання частки резервів зі страхування життя у загальному обсязі накопичених страхових резервів страховими компаніями України пов'язано зі збільшенням попиту на накопичувальні контракти з аспектами капіталізації та є наслідком впливу соціально-економічних ризиків. Подальше нагромадження страхових резервів можливе за рахунок розширення страхового покриття ризиків з особистих та майнових видів страхування, а також страхування відповідальності.

Висновки. Отже, успішне функціонування діяльності страхової компанії на ринку багато в чому залежить від якості управління доходами та витратами страховика. Формування дохідної бази компанії можливе завдяки розширенню клієнтської бази та відповідно збільшення надходжень страхових платежів у розрізі надання різних видів страхових послуг. У даному контексті, компаніям необхідно дбати про розширення асортименту послуг та про підвищення їх якості та сервісу страхового обслуговування. Завдяки формуванню дохідної частини бюджету, страхові компанії формують технічні резерви, які мають цільове призначення і використовуються виключно для здійснення виплат страхових сум та страхових відшкодувань за фактом настання страхових подій. Подальше дослідження у заданому напрямі буде спрямовано на пошук форм та методів оптимізації операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, як підґрунтя для капіталізації страхової компанії.

Список використаних джерел

1. Гордієнко К.Л. Економічний тлумачний словник. Понятійна база законодавства України у сфері економіки: довідник. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ: КНТ, 2007. 360 с.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436 – IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 15.11.2021).
3. Загородній А. Г., Вознюк Л. Г. Фінансово-економічний словник: довідник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
4. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ: Кондор, 2003. 364 с.
5. Л.О. Омелянович., О.В. Чайковська., Г.Є. Долматова Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: підручник. Вид. 2-ге, переробл. і доповн. Київ: Знання, 2011. 231 с.
6. Поліщук О. А., Лейміч Д. С. Організація управління фінансами страхових компаній в Україні. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Якість економічного розвитку: глобальні і локальні аспекти»* 2013. 17 червня. С. 5-8.
7. Статистика страхового ринку. *Форенишурер*: веб сайт. URL: <https://forinsurer.com/> (дата звернення 10.11.2021).

**АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ОБЛІКУ
ВІДВІДУВАННЯ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТАМИ**

Острогляд Є.А.

студент спеціальність «Комп'ютерні науки»

Науковий керівник – д.т.н., професор Молодецька К.В.

Постановка проблеми. В умовах епідемії COVID-19 заклади освіти перейшли на дистанційне навчання, що призвело до виникнення багатьох проблем, пов'язаних з організацією освітнього процесу. Окрім безпосередньо організації викладання із застосуванням сучасних інформаційних технологій, особливого значення набуває облік відвідування занять студентами. Одним із найважливіших аспектів високого рівня підготовки фахівців є відвідування пар студентами, що дасть змогу молодим спеціалістам оволодіти повним обсягом теоретичного матеріалу та закріпити здобуті знання на практиці. Таким чином заклад вищої освіти забезпечить підготовку фахівців високого класу, це уможливить збільшення кількості заявок на вступ від абітурієнтів до цього закладу, відповідно збільшиться державне фінансування, що призведе до покращення надання послуг. Аналіз підходів до обліку відвідування занять студентами показав, що часто підходи до організації освітнього процесу в університетах є застарілою і потребують сучасних рішень.

Основний матеріал. Аналіз методики навчання у провідних університетах країни встановлено, що вони активно використовують інформаційні технології для навчання студентів. Яскравим прикладом може слугувати система контролю відвідування пар студентами. В цій системі студенти або староста групи прийшовши на заняття зможуть відмітитися, або відмітити цілу групу (у випадку зі старостою) за допомогою телефону на сайті чи веб-застосунку, що оптимізує і зменшить час, що витрачається на облік відвідування. Інформація про студентів знаходиться на сайті, її можна проглянути будь-який стейкхолдер, наприклад батьки студента для перевірки його успішності з тих чи інших предметів, які студент не зможе фальсифікувати в його інтересах. Викладач же буде підтверджувати дії, а в разі помилки сам викладач або адміністрація, яка контролює правильність вводу, зможе виправити чи відредагувати записи. Результати студентів допомагатимуть викладачам побачити слабкі і сильні сторони студентів і допомогти їм у разі поганої успішності.

Найчастіше у закладах вищої освіти використовують стару систему обліку відвідування, яка була розроблена ще в радянські часи, використовуючи журнал обліку роботи академічної групи та викладачів (далі – журнал), це документ в якому відмічали результати студентів, відвідування студентами занять та виконання навчальних завдань, тощо. Журнал ведеться українською мовою, його наявність на занятті обов'язкова, забороняється використання коректору та записи олівцем, журнал веде староста групи, при його відсутності – особа, яка його заміняє, у позанавчальний час журнал знаходиться в деканаті. Однак, така система не є дуже комфортною – відмічання викладачем студентів займає багато часу, так як на лекціях може бути присутні декілька груп студентів і при веденні журналу потрібно дотримуватись суворих правил, при їх не виконанні, або порушенні, ця система легко руйнується. Наприклад, на сторінках не можна допускати будь-які виправлення, при помилковому чи неправильному записі необхідно повідомити завідувача кафедри, при допущеній помилці викладач повідомляє доповідною(пояснювальною) запискою, особа яка веде журнал повинна завжди носити його з собою, що може призвести до пошкодження журналу, можуть бути випадки коли відповідальний за журнал забував взяти, або ще гірше – загубив його, що призводило до повного переписування журналу з узгодженням різних документів під час його відновлення [1].

Деякі університети використовують більш сучасну систему обліку, використовуючи картки з RFID міткою. Також в ця система має електронний додаток навчання, який знаходиться на сайті з курсами та всією інформацією про університет та студентів які навчаються в ньому. Ця система призначена для автоматизації обліку відвідування в навчальних закладах, вона відправляє інформацію о студентах на сайт університету, що дасть можливість в любий момент часу переглянути її, якщо студент прийшовши на заняття, відмітився за допомогою електронної карти на аналогічному зчитуючому пристрою валідатора який знаходиться біля входу в аудиторію. Проте, ця система має свої

мінуси, студент може просто забути взяти чи загубити картку, хоча він буде присутній на парі, що призведе до потреби зв'язку з адміністрацією чи з особою сайту яка може вносити зміни в дані, або студент може дати свою картку одногрупнику щоби він зміг відмітитися за нього, не зважаючи на те, що власника картки не буде фізично в аудиторії в якій ведеться навчання [2].

Висновки. Зважаючи на проведений аналіз, слід зазначити, що система обліку відвідування занять студентами за допомогою сайту є оптимальним і зручним рішенням для використання, порівняно з іншими системами. В неї відсутні такі зовнішні фактори як можливість студента фальсифікувати данні про себе, можливість забути або пошкодити журнал обліку відвідування та маніпуляції з прогресом навчання студента. Аналіз результатів студентів дозволить керівництву навчального закладу здійснювати оперативні зміни в процесі навчання, а також підвищити мотивацію студентів і, як наслідок, якість освіти. Тому створення нових інформаційних технологій, що забезпечать здійснення обліку даних відвідування студентів, є перспективним напрямком подальших досліджень. В подальшому заплановано здійснити розроблення інфологічного, математичного й програмного забезпечення такої технології.

Список використаних джерел:

1. Журнал обліку роботи академічної групи та викладачів URL: <http://docplayer.net/52305586-Zhurnal-obliku-roboti-akademichnoyi-grupi-ta-vikladachiv.html> (дата звернення: 24.11.2021).
2. Титовский С.Н., Салтынюк О.С., Поваляев В.А. Электронная система учета посещений. м. Красноярськ 2016 р. С. 3-4.
3. Положення про електронний журнал обліку навчальної роботи студентів академічної групи Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» URL: <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdiysnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-elektronnij-zhurnal-obliku/> (дата звернення: 24.11.2021).

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ МІКРОПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Онищук О., Петраківська М.

студенти спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н. Сус Л.В.

Постановка проблеми. Протягом останніх років через економічні, політичні, військові обставини стан мікропідприємств дуже погіршився. Кожного року власний капітал все більше і більше переважає в основному капіталі. Потреба у кредитах зростає, проте їх доступність обмежена, так як

банки висувають жорсткі умови та високі ставки. Проблема кредитування є досить актуальною [7]. На вирішення цієї проблеми спрямовані дослідження Версаль Н. [1], Вовчак О. Д., [2], Волкова Н. І. та Свірідова К. Д. [3] та багатьох інших.

Виклад основного матеріалу. Суб'єкти господарювання поділяються на великі, середні, малі підприємства та мікропідприємства, які забезпечують населення робочими місцями, а також податковими надходженнями до бюджету. Мікропідприємствами є підприємства, які відповідають двом показникам, балансова вартість активів – до 350 тис євро, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 700 тис євро, середня кількість працівників – до 10 осіб [6]. Позитивний розвиток мікропідприємств залежить від його забезпеченості фінансовими ресурсами. Найбільш вразливим сектором бізнесу є фізичні особи підприємці, які потребують максимальної уваги з боку комерційних банків.

В рамках нашого дослідження проведено аналіз за 2017 – 2020 рр. обсягів кредитування фізичних осіб підприємців, які функціонують як мікро підприємства (табл. 1) Розрахунки показали, що у 2017 р. даний сектор отримав кредитів на суму 1332 млн. грн., у 2018 р. – 2317 млн. грн, у 2019 р. – 1616 млн. грн, а в 2020 р. – 1954 млн. грн. Найбільші обсяги кредитування підприємців зафіксовано у 2019 році. 2020 рік став випробуванням для бізнесу через COVID – 19, який змусив ще більше звертатись до банків да кредитами, крім того почала працювати державна програма «Доступні кредити 5-7-9%».

Таблиця 1

Обсяги кредитування фізичних осіб підприємців, що функціонують як мікро підприємства за 2017 – 2020 рр., млн грн

Період	ФОП – суб'єкти мікропідприємства з річним доходом			Всього
	від 500 тис. євро до 2 млн. євро	від 50 тис. євро до 500 тис. євро	до 50 тис. євро	
2017	184	32	1116	1332
2018	155	40	1421	1616
2019	129	56	2132	2317
2020	114	57	1897	1954

Джерело: побудовано за даними НБУ [4].

Проаналізувавши та порівнявши динаміку кредитного портфелю фізичним особам підприємцям у розрізі їх розмірів (рис.1), можна впевнено сказати, що мікро підприємці отримують найбільше фінансування, а середні та малі фізичні особи підприємці є нефінансованими з боку комерційних банків України.

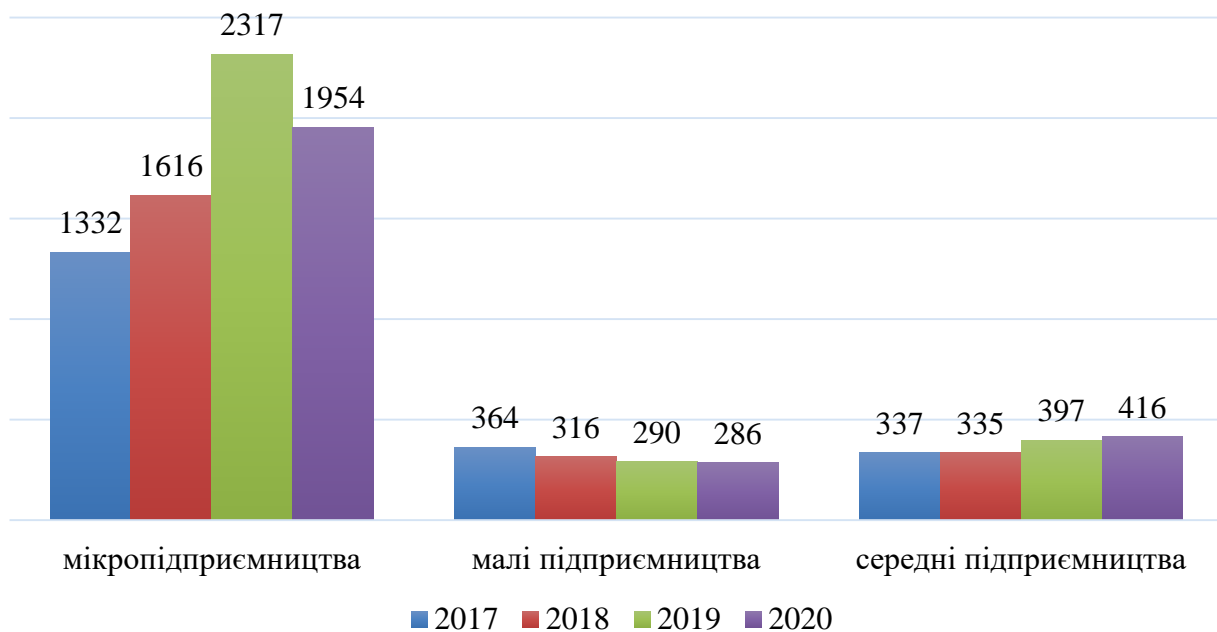

Рис. 1. Динаміка кредитного портфелю фізичних осіб підприємців, млн грн.
Джерело: побудовано за даними НБУ [4].

Складна процедура надання кредитів для малого та середнього бізнесу пов'язана з високим рівнем економічного ризику, що практично виключає можливість довгострокового інвестування. Вище вказані суб'єкти загалом утримують в обороті весь власний капітал і в умовах економічної нестабільності надають перевагу швидким операціям. Через це вітчизняних та іноземних інвесторів не приваблює інвестування українських підприємств.

Проблематика розвитку кредитування не зникає протягом багатьох років. Однією з найголовніших проблем, що перешкоджає наданню кредитів мікропідприємствам є високий ризик кредитних операцій, з однієї сторони та відсутність дієвих механізмів його мінімізації, з іншої [5].

Відомо, що ставки за кредитами мікропідприємству є набагато вищими, ніж ціни кредитних ресурсів. Комерційні банки поступово зменшують процентні ставки по кредитах, але вони ще й досі залишаються достатньо високими, чим відлякують мікро бізнес.

Найбільш активно у сфері мікрокредитування в Україні працює Німецько-Український фонд, який був створений у 1996 році у рамках програми «TRANSFORM»[5]. Створення Німецько – Українського фонду відбулося після підписання Договору про грант між НБУ та Німецько Кредитною Установою для Відбудови, з метою підвищення конкурентоспроможності мікро та малих підприємств шляхом надання їм доступу до фінансування через уповноважені українські банки – партнери [5].

Висновки. Відновлення економіки збільшує потреби мікропідприємств у кредитних коштах. Отже, для вирішення проблеми кредитування мікро бізнесу в Україні важливу роль відіграють три сторони – держава, банківський сектор та підприємства [7].

Список використаних джерел

1. Версаль Н. Переваги та недоліки зовнішніх джерел фінансування малих та середніх підприємств в Україні. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2020. №1. С. 182-194.
2. Вовчак О. Д., Миськів Г. В. Кредитні ресурси суб'єктів кредитного ринку: теоретико-методологічні підходи. Вісник Національного банку України. 2015. № 3. С. 35–39.
3. Волкова Н.І., Свірідова К.Д. Аналіз проблем кредитування малого та середнього бізнесу в сучасних економічних умовах. Фінанси, облік, банки. - 2017. №1 (22). С. 55-62.
4. Дані статистики фінансового сектору. Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs> (дата звернення: 03.11.2021).
5. Єфремова О. С. Кредитування малого підприємництва в Україні. *Економіка та держава*. 2018. № 7. С. 82-85.
6. Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" щодо удосконалення деяких положень. Закон України. від 05.10.2017 № 2164-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19#Text>.
7. Сич О. А. Сучасний стан та умови кредитування малого та середнього бізнесу в Україні / О. А. Сич, І. І. Волос // Молодий вчений. - 2018. - № 2(1). - С. 421-424.

АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ АКТИВІВ ТОВ «БЕРДИЧІВСЬКИЙ ПИВОВАРНИЙ ЗАВОД»

Пашун Н.

магістрант спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Стойко О. Я.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень.

Найспрощенішим варіантом управління бізнесом є ефективне управління грошовими потоками. Якщо виключити показники прибутковості, то головним індикатором ефективності функціонування підприємства буде додатний рух грошових активів, який засвідчує перевагу надходжень над витратами і різними платежами, а також підтверджує здатність підприємства в повній мірі фінансувати інвестиційну діяльність. Аналіз є важливою складовою процесу управління рухом грошових коштів, яка забезпечує якісне опрацювання інформації з метою подальшого прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень, прогнозування та планування грошових потоків [1, с. 209].

Засади аналізу грошових та інформаційних джерел його забезпечення в наукових дослідженнях розглядали: Атамас П. Й., Ковальчук Н. О., Кузьмінська О. Е., Кучер О. В., Левченко К. В., Матюха М. М., Ромашко О. М., Сокач М. І., Сторожук Т. М. та ін. Ними зроблено значний внесок у методику аналізу руху грошових активів. Незважаючи на значний обсяг наукових робіт, проблеми аналізу руху грошових активів в сучасних умовах господарювання на основі фінансової звітності потребують подальших досліджень.

Основний матеріал. Одним із основних факторів забезпечення результативності процесу пивоваріння ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» є управління надходженням і витрачанням грошових активів, які обертаються в процесі виробництва та реалізації пива.

В сукупному прояві фінансово-економічних відносин виникають та формуються грошові потоки при здійсненні господарських операцій підприємств у рамках реалізації операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [2, с. 787].

Головним інформаційним ресурсом для проведення аналізу, здійснення контролю та управління грошовими активами для зовнішніх і внутрішніх користувачів є фінансова звітність підприємства, в першу чергу звіт про фінансовий стан та звіт про рух грошових коштів підприємства [3, с. 236].

Для практичного аналізу грошових потоків ми використали Звіт про рух грошових коштів вітчизняного підприємства ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» за 2018-2020 роки. У табл. 1 наведено рух грошових активів ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» за звітний період.

У 2020 р. від руху коштів у результаті діяльності надійшло 5094 тис. грн грошових коштів, що краще 2018 р. на 5788 тис. грн, так як у 2018 р. діяльність пивзаводу характеризується вибуттям коштів на суму 694 тис. грн. У 2019 р. залишок коштів на кінець року становив 14659 тис. грн, що перевищує початок року на 4538 тис. грн.

Таблиця 1

**Рух грошових активів ТОВ «Бердичівський пивоварний завод»
за 2018-2020 рр.**

Показник	Роки			2020 р. до 2018 р.	
	2018	2019	2020	+, -	в %
Чистий рух коштів від операційної діяльності	13339	35531	36686	23347	275,0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-14033	-30993	-31592	-17559	225,1
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	не відбувся				
Чистий рух коштів за звітний період	-694	4538	5094	5788	-734,0
Залишок коштів на початок року	10815	10121	14659	3844	135,5
Залишок коштів на кінець року	10121	14659	19753	9632	195,2

У 2020 р. залишок коштів на кінець року становив 19753 тис. грн, що теж перевищує початок року на 5094 тис. грн. У ТОВ «Бердичівський пивоварний

завод» у 2019 р. і 2020 р. загальний чистий грошовий потік від усіх видів діяльності пивзаводу був додатнім, а це свідчить про ефективне управління грошовими активами.

У табл. 2 наведено дані про рух грошових активів від операційної діяльності ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» за звітний період.

Таблиця 2

**Рух грошових активів ТОВ «Бердичівський пивоварний завод»
від операційної діяльності за 2018 -2020 рр.**

Показник	Роки			2020 р. до 2018 р.	
	2018	2019	2020	+, -	в %
Надходження від:					
Реалізації продукції	203264	228547	215871	12607	106,2
Цільового фінансування	229	276	482	253	210,5
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	1191	1398	1670	479	140,2
Витрачання на оплату:					
Товарів (робіт, послуг)	89681	91732	70596	-19085	78,7
Праці	15849	17170	18956	3107	119,6
Відрахувань на соціальні заходи	4139	4566	5044	905	121,9
Зобов'язань з податків і зборів	69228	70359	68400	-828	98,8
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3534	6328	6832	3298	193,3
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	16906	16559	16438	-468	97,2
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	48788	47472	45130	-3658	92,5
Витрачання на оплату авансів	11829	10446	17941	6112	151,7
Інші витрачання	619	417	400	-219	64,6
Чистий рух коштів від операційної діяльності	13339	35531	36686	23347	275,0

У 2020 р. від руху коштів у результаті операційної діяльності ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» надійшло грошових коштів найбільше 36686 тис. грн (у 2019 р. - 35531 тис. грн), що краще 2018 р. на 23347 тис. грн, чи на 175,0 %, так як у 2018 р. від операційної діяльності підприємства надійшло коштів на суму 13339 тис. грн. Основним джерелом надходження коштів пивзаводу є виручка від реалізації продукції. Відмітимо той факт, що за період дослідження ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» отримав від фінансових установ 4259 тис. грн відсотків за залишками коштів на поточних рахунках. Основними джерелами витрат грошових коштів за період дослідження були такі напрямки: товари, роботи та послуги і аванси – 44,8 %; витрати на податки – 31,9 %; оплату праці – 8,0 %.

У табл. 3 наведено дані про рух грошових активів від інвестиційної діяльності ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» за звітний період.

Рух грошових активів від інвестиційної діяльності ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» за 2018 -2020 рр.

Показник	Роки			2020 р. до 2018 р.	
	2018	2019	2020	+, -	в %
Надходження від реалізації	0	0	0	0	-
Витрачання на придбання необоротних активів	14033	30993	31592	17559	225,1
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-14033	-30993	-31592	-17559	225,1

У 2020 р. від руху коштів у результаті інвестиційної діяльності (придбання необоротних активів) вибуло 31592 тис. грн грошових коштів (у 2019 р. – 30993 тис. грн), що більше 2018 р. на 17559 тис. грн, чи на 225,1 %, так як у 2018 р. від інвестиційної діяльності підприємства вибуло коштів, що еквівалентна сумі 14033 тис. грн.

Висновки та пропозиції. Проведений аналіз свідчить про ефективність управління грошовими активами ТОВ «Бердичівський пивоварний завод». Підприємство протягом 2018-2020 рр. змогло за рахунок власних джерел фінансування забезпечити придбання необхідних необоротних активів на 76618 тис. грн. також. ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» отримав від фінансових установ 4259 тис. грн відсотків за залишками коштів на поточних рахунках. У 2019 р. залишок коштів пивзаводу на кінець року становив 14659 тис. грн, що перевищує початок року на 4538 тис. грн. У 2020 р. залишок коштів на кінець року становив 19753 тис. грн, що перевищує початок року на 5094 тис. грн. У ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» у 2019 р. і 2020 р. загальний чистий грошовий потік від усіх видів діяльності пивзаводу був додатнім, а це ще раз підтверджує висновок про ефективне управління грошовими активами ТОВ «Бердичівський пивоварний завод».

Список використаних джерел

1. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Бороноса. Суми : Вид-во СумДУ, 2012. 539 с.
2. Ковальчук Н.О., Сокач М.І. Управління рухом грошових коштів вітчизняних підприємств: окремі теоретичні та практичні аспекти *Молодий вчений*. 2016. № 12.1. С. 786-791.
3. Сторожук Т. М. Звіт про рух грошових коштів як інформаційне джерело управління грошовими потоками підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 3. С. 235-240.

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ ТА НАПРЯМИ
ЙОГО АДАПТАЦІЇ ДО ВІТЧИЗНЯНИХ РЕАЛІЙ***Підгурська В.**магістрантка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»**Науковий керівник – к.е.н. Сус Л.В.*

Постановка проблеми. Світовий досвід свідчить, що запорукою успішного розвитку бізнесу є наявність дієвої системи кредитування. Так як банківське кредитування впливає на розвиток економіки в цілому, для нашої держави важливим у цьому є вивчення досвіду зарубіжних країн.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема кредитування бізнесу є об'єктом дослідження науковців протягом багатьох років, цій темі присвятили низку праць такі вчені: І. Белов, О. Біломісний, В. Большунов, І. Волос, Л. Калініченко, А. Когут, Н. Мороз, Л. Мусіяка, А. Олійник, Л. Рябушка, Є. Труш та ін. Враховуючи важливість сфери бізнесу в економіці України, необхідним є створення сприятливих механізмів кредитування на основі зарубіжного досвіду. Так, Є. Труш стверджує, що вивчення зарубіжного досвіду необхідне не для копіювання й механічного перенесення його в наші умови, а з метою імплементації найкращих елементів і недопущення помилок, здійснених іншими державами [6, с. 104]. Р. Умеров стверджує, що адаптування світової практики розвитку підприємництва до сучасних умов українського ринку є провідним завданням, оскільки від всебічної підтримки бізнесу залежить ринкова трансформація економіки України [7, с. 105].

Метою статті є вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері кредитування та визначення доцільності його застосування в Україні.

Основний матеріал. Кредитування бізнесу стимулює його розвиток. Сучасний стан економіки багатьох країн залежить від ситуації, яка склалася під час пандемії коронавірусу. Для підтримки середнього бізнесу в Німеччині створена програма швидкого кредитування, яка доповнює прийнятту раніше кредитну програму банку розвитку KfW (відповідно до якої державні гарантії по займу становлять для малих і середніх підприємств 90 %, а для великих компаній 80 %) і надає банкам стовідсоткову гарантію по кредитах. Підприємства можуть отримати по новій програмі кредит на 10 років під 3 % річних. Створена ця програма для того, щоб не дозволити збанкрутувати підприємствам до того часу, коли почнеться поштовплення економіки. Таким чином, скорочується термін видачі кредитів, так як банки можуть видавати позики без перевірки перспективного розвитку підприємства. Щодо фінансової підтримки бізнесу на початковій стадії, то кредити надаються на 10 років, процентна ставка є фіксованою на весь термін займу, у перші два роки позичальник звільняється від погашення кредиту [3, с. 54].

Основним джерелом робочих місць у сучасній Чехії є малий і середній бізнес – близько 60% загальної трудової зайнятості. Цей сектор забезпечує більше 50 % приросту економіки. Важливою умовою для розширення і розвитку цього бізнесу є фінансування, яке у більшості випадків здійснюється

за рахунок кредитування, найактивнішу участь у якому беруть такі банки, як Ceska sporitelna, Komerčni banka, CSOB і чеський філіал Citibank [2].

Для того, щоб отримати стартовий капітал, підприємець повинен надати бізнес-план, який дозволяє кредитору ознайомитися зі стратегією розвитку бізнесу, для якого потрібне фінансування. Має бути чітко прописано перелік послуг або асортимент товарів, шляхи розвитку компанії, аналіз ринку збуту, індекси витрат і доходів, можливість непередбачуваних витрат. Ще однією умовою для кредитування є застава (земельні ділянки, нерухомість, розпорядження проектом).

Наприклад, Citibank за спеціальною системою оцінки бізнесу позичальника прораховує ризики і дає згоду чи відмову у наданні кредиту протягом доби. Komerčni banka надає кредити в розмірі до 3 млн чеських крон при умові застави, якщо до 2 млн, то без застави. В Чехії є негласні вимоги. Наприклад, має значення кількість партнерів у бізнесі: чим більше людей, тим більше думок; хто є директором (пріоритет надається керівникам чеської національності); рід діяльності (перевіряється стабільність бізнесу).

У Великобританії великі банки займають 90 % ринку кредитування МСБ. Вони постійно знаходяться під шквалом критики за недостатнє кредитування, а також за те, що вони зупиняють свою роботу, коли економіка падає, саме тоді, коли бізнес потребує їхньої підтримки. Британські банки погоджують лише 8 % кредитних заявок МСБ. У травні 2021 року стартувала нова програма кредитування «Капітал для продавців бізнесу eBay» (SEBS), пов'язана з проблемою недостатності коштів під час пандемії. SEBS направлена на підтримку підприємств, які продають через британську платформу. Близько 90 % компаній, які подадуть заявку, зможуть отримати гроші в той самий день. Погашення кредиту передбачається у вигляді виплат з фіксованим процентом від 5 % до 20 % від щоденних продажів. Плата за користування кредитом складає від 3 %.

В Італії надають пільгові довгострокові позики під 3-5 % річних з процентною ставкою близько 15 %. Підприємства можуть отримати додаткову пільгу в 20-30 % компенсації вартості позики при довгостроковому поверненні кредиту.

Комерційні банки в Польщі кредитують бізнес компанії чи підприємства після одного року їх роботи на польському ринку. Кредит на розвиток бізнесу в розмірі 400 000 PLN (100 000 EUR) може бути отриманий на термін 5 років з відсотковою ставкою від 3,5 % до 6,5%. У цій країні використовують спеціальні методи забезпечення погашення кредитів – негативні санкції (групове поручительство і натиск із боку соціальних груп). Досвід цієї країни показує, що це краще працює, ніж застави. Якщо хтось не повертає кредит, інші змушені будуть зробити це замість нього.

Україна теж намагається допомогти і сприяти розвитку економіки. Для цього були розроблені НБУ і урядом спеціальні програми: довгострокові кредити рефінансування до п'яти років під плаваючу облікову ставку НБУ; програми підтримки малого бізнесу «Доступні кредити 5-7-9 %», портфельні

гарантії для малого та середнього бізнесу. Важливою подією для банків у 2020 році, що позитивно вплинуло на ринок, стала найменша за історію банківської системи облікова ставка 6 % [5].

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» була започаткована для тих, хто хоче почати або розширити свій бізнес. Програма пільгового кредитування почала компенсувати частину ринкової банківської ставки так, щоб позичальник платив лише 5,7 % або 9 % річних, а не 15 і більше. Прогнозувалося, що пільгові кредити створять за рік 90 тис. робочих місць. Але через пандемію і карантин цього не сталося. Тому програму переорієнтували і почали використовувати, як державну підтримку на рефінансування кредитів бізнесу.

У Міністерстві фінансів зазначають, що "наразі програма направлена на відновлення ринку, а після скасування карантину програма буде переорієнтована на розвиток, тобто пріоритетним стане інвестиційний компонент" [5]. У 2022 р. уряд планує переглянути програму «Доступні кредити 5-7-9 %» з питання відмови кредитування підприємств, які використовують позичкові гроші на поточну діяльність.

Разом з тим приватні банки з іноземним капіталом просять уряд й НБУ припинення антикризових програм до кінця 2021 року, так як вони завдають шкоди економіці в цілому. У свою чергу позичальники, які беруть антикризові кредити під 0%, непокояться, що в якийсь момент у державі не буде грошей для виплати компенсацій.

Досить доречною є пропозиція С. Панцир, А. Когут щодо необхідності передбачити у законодавстві зобов'язання органів місцевого самоврядування опубліковувати на своїх Веб-сайтах та на спеціалізованому порталі дані про об'єкти та ресурси СМП, які можуть бути надані для посилення кредитоспроможності [4].

Висновки. Світові тенденції кредитування характеризуються значною підтримкою з боку держави. Уряди зарубіжних країн використовують такі інструменти державної підтримки: юридичні та консультаційні послуги, податкові пільги, пільгові кредити, кредитні гарантії. Ставки кредитних ресурсів для вітчизняного малого бізнесу є значно вищими, ніж у економічно розвинених країнах. Тому, на нашу думку, для адаптації зарубіжного досвіду в Україні необхідна підтримка банківського кредитування з боку держави.

Список використаних джерел

1. Большунов В. В., Рябушка Л. Б., Белова І. В. Аналіз проблем кредитування бізнесу в Україні. Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка. 2019. № 4. С. 62-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2019_4_10.
2. Кредитование малого и среднего бизнеса в Чехии: <https://www.binio.ru/biznes-v-chehii/kreditovanie-malogo-i-srednego-biznesa-v-chehii> (дата звернення: 27.11.2021).
3. Майборода, В. Роль банківського сектора Німеччини у сприянні

розвитку малих та середніх підприємств // Вісник НБУ. 2003. № 4. С. 54-61.

4. Панцир С., Когут А. Політика підтримки МСБ: доступ до фінансово-кредитних ресурсів. Київ, 2015. 17 с.

5. Програму кредитів "5-7-9%" будуть переглядати у 2022 році – Економічна правда - <https://www.epravda.com.ua/news/2021/08/9/676714/>

6 Труш Є. І. Міжнародний досвід з кредитування малого підприємництва та його адаптація до особливостей національної економіки. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2013. № 4. С. 104–107.

7. Умеров Р. Е. Використання зарубіжного досвіду інноваційного розвитку малого і середнього бізнесу в сучасних умовах Українського ринку. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 6. С. 96-105.

АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ МІКРОКЛІМАТОМ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ ГЛИВИ

Попелюх А. О.

студент спеціальність «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник – д.т.н., професор Молодецька К.В.

Постановка проблеми. На території України вже зараз експлуатують досить велику кількість теплиць для вирощування різних культур в сільському господарстві, де використовують морально і фізично застарілі системи для управління технологічними процесами, проте вони суттєво знижують ефективність та енергоємність промислових теплиць. Відомо те, що велику роль у вирощуванні грибів складають затрати на опалення, один із шляхів зниження цього є: оптимізація температурно-вологісного режиму з урахуванням особливостей рослин - алгоритм автоматизації підтримки показників мікроклімату.

Основний матеріал. Наразі в Україні вирощування овочевих культур у спорудах захищеного ґрунту з непрозорим покриттям не практикується, але вирощування грибів здійснюють в приміщеннях підвалів, овочесховищ. Всі необладнані приміщення не мають необхідних умов, які повністю відповідають потребам вирощування культури. Саме тому при будівництві споруд для таких цілей ставлять особливі вимоги де будуть вирощуватись гриби.

Ефективність запропонованого напрямку реалізації систем вирощування буде розглянуто на прикладі гливи. Вибір гливи для проведення досліджень обумовлений тим, що даний гриб досить не вибагливий в догляді та дає високий урожай, користується високим попитом серед покупців завдяки універсальності застосування та приємному смаку, а кількість поживних речовин не поступається печерицям.

Значний вміст водорозчинних і жиророзчинних вітамінів, аскорбінова кислота та біотин, саме цим характеризують лікувальну цінність гливи звичайної. Також велика цінність полягає в тому, що плодове тіла не містять крохмалю, а отже страви які містять ці компоненти корисні для людей хворих на цукровий діабет. Структура оболонки клітини досить тонка та сприяє виведенню шлаків та радіонуклідів з організму.

Відомо, що мікроклімат в теплиці залежить від багатьох факторів, серед яких доцільно виділити: температуру, вологість повітря, вміст кисню в теплиці, температуру зовнішню, освітлення. Для коригування вмісту кисню і вуглекислого газу необхідно використовувати систему вентиляції. Важливим елементом всієї системи є підтримка заданого рівня вологи, саме тому що, рівень вологості в період плодоношення не повинен знижуватися нижче 80%. Оптимальним є показник 90%, що забезпечує умови для отримання максимального виходу готової продукції

У сучасному сільському господарстві стає привабливим і все більшу увагу отримує вирощування грибів, але основним фактором який стримує розвиток цього виробництва є його велика енергоємність. У зв'язку з цим зниження енергоємності можна досягти за допомогою оптимізації температурно - вологісного режиму комплексу з вирощування грибів.

Тому для оптимізації процесу вирощування гливи автоматизована система управління повинна мати такі основні блоки:

- камера вирощування;
- блок комунікацій;
- блок управління та моніторингу.

Камера вирощування – це приміщення, в якому відбувається процес завантаження готового субстрату та подальше його вирощування. В камері будуть знаходитись два субстратних блока, відповідно температура в кожному з них буде вимірюватися датчиками температури. Основа цієї системи повітря, за допомогою якого проводиться підтримка необхідного температурного режиму, також і полив за рахунок його зволоження.

Для контролювання поливу потрібно використовувати датчик відносної вологості, а для регулювання температури використаємо датчик температури повітря в камері.

Комунікаційний блок – використовується для вентиляції камери вирощування попередньо підготовленим повітрям, яке нагрівається за рахунок подачі гарячої чи холодної води в камеру нагрівання. Камера нагрівання повинна мати регулюючі клапани гарячої та холодної води, також датчик температури змішаного повітря. Блок комунікації відповідає також за зволоження робочого повітря, за рахунок використання зволожувача, його параметри контролюються за допомогою датчика температури подачі повітря та клапана зволоження.

Блок управління та моніторингу здійснює збір даних з датчиків та проводить обробку даних по попередньо заданому алгоритму, та генерує

відповідні управляючі сигнали. До його складу входить контролер вирощування та периферійні пристрої, які можна використовувати для зручного управління процесом вирощування.

Висновки. Запропонована схема автоматизації буде гнучка для вирощування інших видів грибів, що дає більшу ефективність комплексу. В подальших дослідженнях буде розроблено технологію вирощування гливи за інтенсивною методикою, також проведені необхідні розрахунки технологічних агрегатів для даних операцій. Також буде проведено розрахунки і вибір обладнання для комплексу автоматизації вирощування гливи.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні трансформації аграрного сектора економіки : / Шубравська О. В., Молдован Л. В., Пасхавер Б. Й. та ін.; за ред. д-ра екон. наук О. В. Шубравської; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. К., 2012 496с.
2. Вдовенко С.А. Вирощування їстівних грибів: Навч. посіб. – К.: 2010. – С.286.
3. Шалашова Н.Б. Культивирование съедобных грибов: Пособие для садоводов-любителей. - М.: «Ниола-Пресс», 2007. - с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Савицька А. С.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – д.е.н., доцент Віленчук О. М.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень Страховий ринок виступає одним з ключових та вагомих складових фінансового ринку. Йому характерний динамізм та гнучкість, оскільки його основна діяльність – надання страхового захисту, мінімізація ризиків страхувальників та підвищення рівня безпеки на індивідуальному на корпоративних секторах національної економіки.

З метою забезпечення сталого розвитку, ринок страхових послуг повинен зазнати таких трансформація, які б зробили його якомога стабільним, ефективним, конкурентоспроможним та перспективним. Враховуючи це, український ринок страхування, який знаходиться на етапі розвитку, варто розглядати як дієвий інструмент досягнення збалансованості між основними складовими сталого розвитку. Саме тому його тенденції виступають предметом досліджень та комплексного аналізу.

Значний вклад у формування теорії та методології страхування внесли такі вчені, як: Ю. Алексєрова, В. Базилевич, О. Віленчук, О. Залетов, О. Козьменко, С. Осадець, А. Шолойко, Т. Яворська та ін. Проте, подальший

трансформаційний процес страхової галузі в Україні, особливо у контексті забезпечення сталого розвитку, потребує здійснення подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. За 9 місяців 2021 р. налічується 169 страхових компаній, з яких 17 спеціалізуються на страхуванні життя. Однак, ще на кінець 2020 р. було зареєстровано 210 страховиків, у т.ч. 10 зі страхування життя., що свідчить про зменшення пропозиції на ринку страхових послуг. Кількість договорів страхування за 2020 р. досягла 120 576,8 тис. од., тоді як за 9 місяців 2021 р. їх обсяг склав 99 940,0 тис. од., тобто існує ймовірність не лише отримання показника попереднього періоду, а також його перевищення [1].

Такий фінансовий показник як страхові платежі (внески, премії), що виражає сукупність сплачених коштів страхувальниками на користь страхової компанії, яка забезпечує страховий захист на умовах страхового договору, розкриває обсяг страхового портфеля. Відповідно, разом із розміром портфелю паралельно підвищується рівень платоспроможності компанії, що дозволяє страховикам відповідати за взятими зобов'язаннями перед страхувальниками.

Одним з основних показників страхового ринку виступають страхові виплати, тобто обсяг коштів, що на умовах договору та згідно з отриманими збитками виплачується страхувальнику страховою компанією у разі фактичного настання страхового випадку.

За 2018–2020 рр. вітчизняний ринок страхових послуг зазнав негативного дисбалансу між ключовими фінансовими показниками його діяльності (табл. 1). Так, згідно із розрахунками, за 2020 р. за рахунок зменшення премій із ризикового страхування, обсяги валових страхових премій скоротились на 8,5%, що пов'язано переважно зі зменшенням ділової активності підприємницького середовища у зв'язку з COVID-19.

Таблиця 1

Структура валових страхових премій та виплат у розрізі видів страхування у 2018-2020 рр., млрд. грн

Показники	2018		2019		2020		Темпи приросту 2020/2018, %
	Всього	у т. ч. life	Всього	у т. ч. life	Всього	у т. ч. life	
Валові страхові премії	49,4	3,9	53,0	4,6	45,2	5,0	-8,5
Валові страхові виплати	12,9	0,7	14,4	0,6	14,9	0,7	15,5
Рівень виплат, %	26,1	-	27,2	-	33,0	-	6,9

Джерело: побудовано на основі [1].

Впродовж зазначеного періоду дослідження, обсяги валових страхових виплат мають тенденцію до стабільного нарощення. Загалом приріст за 2020 р. проти 2018 р. становив 15,5%, що викликано збільшенням виплат саме з майнових видів страхування, в той час як довгострокові не зазнають значних змін та залишаються на рівні 0,7 млрд грн із мінімальними коливаннями у 2019 р.

Такий відносний показник, як рівень виплат, показує частоту страхових виплат за договорами страхування. У 2020 р. він становив 33,0%, що на 6,9%

більше, ніж у 2018 р. Такий рівень страхових виплат дає підстави говорити про те, що український страховий ринок перебуває на стадії становлення [3, с. 168]. Проте, його зростання на фоні зменшення обсягів страхових премій вказує на ймовірні фінансові ризики, яким необхідно протидіяти за допомогою вжиття комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня платоспроможності та ліквідності страхових компаній на середню та довгострокову перспективу.

За 2020 р. загальні активи страхових компаній зросли до 64,9 млрд грн, тобто на 2,2% більше ніж у 2018 р. (табл. 2). Нарощення також спостерігається й в активах, що законодавчо закріплені на покриття страхових резервів – на кінець 2020 р. вони становили 46,1 млрд грн, тобто зросли на 13,3% порівнюючи з 2018 р.

Таблиця 2

Фінансові результати страхових компаній у 2018-2020 рр., млрд. грн

Показники	2018	2019	2020	Темпи приросту, % 2020/2018
Активи по балансу	63,5	63,9	64,9	2,2
Активи, визначені ст. 31 Закону України "Про страхування"	40,7	44,6	46,1	13,3
Сплачені статутні капітали	12,6	11,1	9,7	-23,0
Сформовані страхові резерви	27,0	29,6	34,2	26,7

Джерело: побудовано на основі [1].

Впродовж зазначеного періоду обсяги сплачених статутних капіталів постійно зменшувались. Так, за два роки їх обсяг скоротився на 23,0% до 9,7 млрд грн. Проте, враховуючи те, що загальні активи та сплачені статутні капітали мають обернено пропорційну залежність, можна стверджувати, що сучасний страховий ринок є досить стабільним, оскільки страховики намагаються не лише виконати законодавчі нормативи, а й повною мірою відповідати за зобов'язаннями перед клієнтами.

Позитивна динаміка нарощування обсягів сформованих страхових резервів свідчать про ріст рівня платоспроможності вітчизняних страховиків. Загалом, проти 2018 р. станом на 2020 р. сукупні страхові резерви збільшились до 34,2 млрд грн (на 26,7%).

Висновки. Впродовж останніх років страховий ринок України найбільше зазнав негативного впливу саме від світової кризи, спричиненої пандемією Covid-19. Важливо зазначити, що 2020 р. характеризується виходом значної кількості страхових компаній з ринку, зниженням попиту на страхові послуги, збільшенням обсягу страхових виплат. Однак, попри це, страхові компанії продовжують нарощувати власні активи та страхові резерви. Це відбувається через позитивний вплив підвищення конкуренції, як наслідок, покращення якості пропонованих послуг та підтверджує стабільність ринку, низький рівень залежності від економічних чинників, що сприяє врівноваженню економічної, соціальної та екологічної складових сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#6>

2. Результати аналізу звітності страховиків за 2020 рік. Національний банк України. 2020. URL: <http://surl.li/arhay>.

3. Шинкаренко О. М., Бразілій Н. М. Методичні аспекти аналізу фінансових результатів страхових компаній. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2015. №28. С. 164-172.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕФІЦИТОМ БЮДЖЕТУ

Сидоренко С. В.

магістрант спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н., доцент Шубенко І. А.

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. Дефіцит бюджету має досить поширене явище, котре виникає при перевищенні видатків над постійними доходами бюджету. Втім існування дефіциту бюджету не вказує про незбалансованість бюджету, так як у ході його складання та ухвалення формулюються аргументовані джерела фінансування [1, с. 260]. Але як показує практика дедалі більше країн зіштовхуються із проблемою дефіциту бюджету та значними витратами, що пов'язанні з його управлінням. Отож, зменшення бюджетного дефіциту – є найбільш актуальним завданням фінансової політики не лише для України, але і інших країн світу [2, с. 1060].

Проблемами дослідження причин виникнення дефіциту бюджету займаються багато відомих вітчизняних економістів, серед яких Коляда Т. А., Белей С. І., Дембіцька А. В., Кробинець Г. В., Чугунов І. Я., Мацедонська Н. В., Колісник О. Я., Дем'янишина В. Г.

Метою дослідження є висвітлення досвіду зарубіжних країн у системі управління дефіцитом бюджету та виокремлення напрямків його використання у фінансовій політиці України.

Основний матеріал. Державний бюджет представляється як основний фінансовий план держави, який має статус закону і в якому розписано доходи та видатки держави за певний період. Сформована сума грошових ресурсів відбивається в доходах державного бюджету, а сума їх використання – у державних видатках. Залежно від обсягу доходів і видатків бюджет може бути дефіцитним або профіцитним [3, с. 123].

Сьогодні більшість країн світу, серед них й Україна, має бюджетні дефіцити хронічного характеру, що призводить до поглиблення фінансової нестабільності, адже дефіцит бюджету сприяє розгортанню інфляційних процесів в економіці та відволікає значну частину грошових ресурсів із приватного сектору. Як зазначають науковці, низька бюджетна дисципліна і, як результат, недодержання бюджетних обмежень щодо крайнього обсягу

дефіциту є причинами зниження фінансової ситуації в країні та нарощення фінансової безвідповідальності урядів [3, с. 123-124].

Бюджетна політика забезпечення та регулювання пріоритетів подальшого розвитку суспільства у розвинутих країнах враховує необхідну переорієнтацію економіки на переважно ендогенні чинники економічного зростання. При цьому бюджетна політика як вагомий інструмент системи державного регулювання економіки має спиратися на довгострокову програму економічного й соціального розвитку країни. Упорядкування регулюючих цілей бюджетної політики дозволяє досягти відповідного збалансування процесу перерозподілу фінансових ресурсів у країні, рівня задоволення суспільних потреб. Функція бюджетної політики є комплексною, вона поєднує як фіскальну, так і регулюючу складові. Необхідним є забезпечення перетворення бюджетного механізму в ефективний засіб реалізації соціально-економічної стратегії, підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів [4, с. 47]. Дефіцит або профіцит бюджету є дієвим засобом впливу на економічний цикл у короткостроковому періоді. Стратегія розвитку економіки, пов'язана із підвищенням рівня її ендогенної складової, вимагає відповідних інституційних змін у фінансово-бюджетному регулюванні, зокрема у податковій політиці, державній політиці у сфері видатків, запозичень, державного боргу [9, с. 71].

Ефективна фінансова політика зобов'язана базуватися на формуванні фінансових ресурсів держави та їх продуктивному використанні. Прикладом може слугувати досвід провідних країн світу, переважно в яких діють фінансові правила, що передбачають беззмінні обмеження бюджетних параметрів [5, с. 733]. Заходи та правила щодо регулювання дефіциту бюджету зарубіжними країнами висвітлено в табл. 1. Фіскальні правила залежать від потреб бюджетної системи в ресурсах та інституціональних особливостей країн, а також жорстко обмежені на всіх стадіях бюджетного процесу й набувають форм законодавчих норм, процедур бюджетного процесу і межових показників [3, с. 125]. Загалом усі фіскальні правила і бюджетні обмеження в політиці формування дефіцитного бюджету можна розділити на три групи: правила збалансованого бюджету, правила запозичень, боргові та резервні правила (рис. 1.) [6, с. 32].

Провідними завданнями фіскальної політики є утвердження оптимального обсягу податкового навантаження (визначення величини податків та зборів), оптимізація державних витрат, забезпечення єдності міжбюджетних відносин й продуктивне управління державним боргом [100, с. 51].

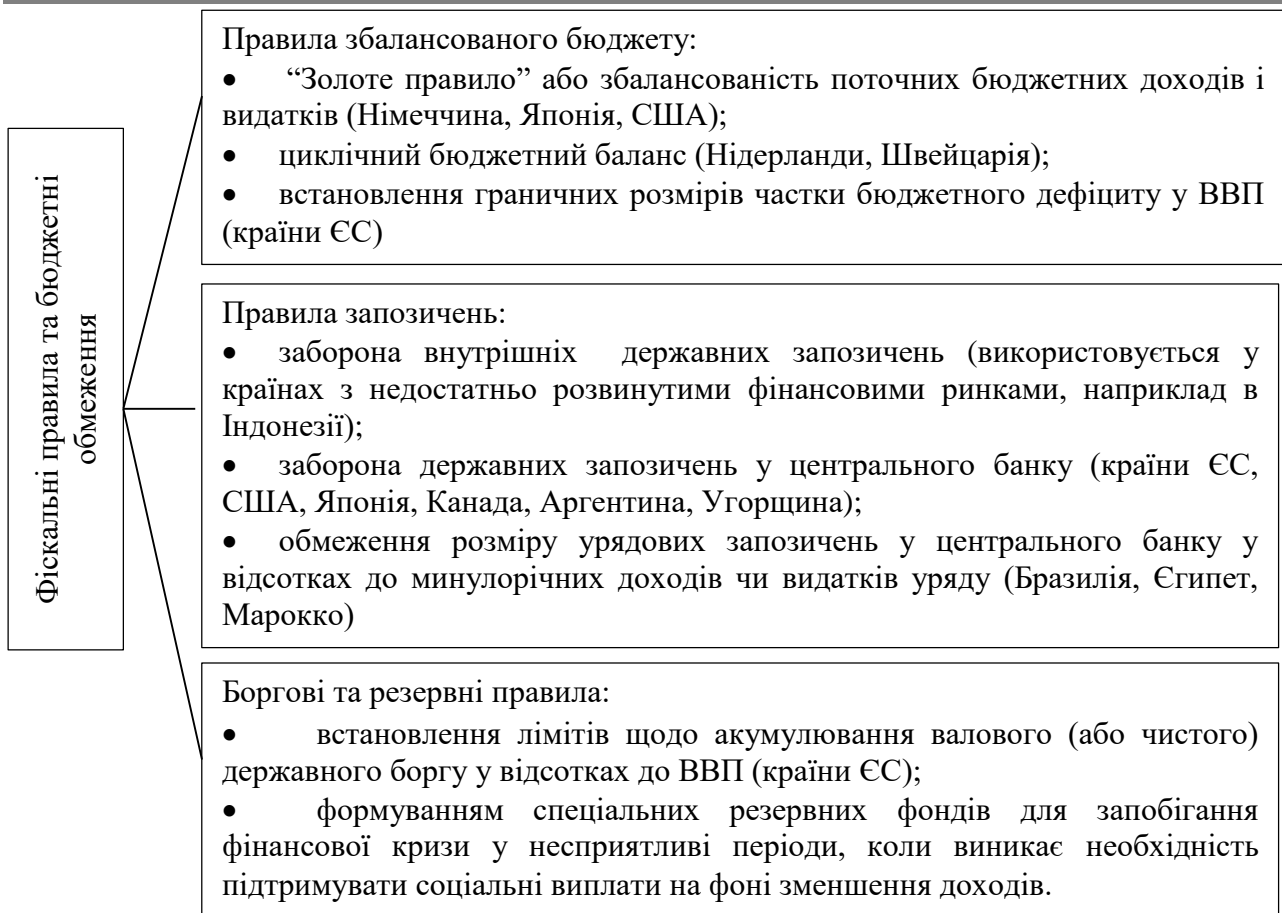

Рис. 1. Фіскальні правила та бюджетні обмеження щодо формування дефіцитного бюджету

Джерело: [7, с. 129-130].

Фіскальні правила у секторі загального державного управління, які закладені у Маастрихтському договорі та пов'язаним з ним “Пактом стабільності та розвитку” (ПСР) повинні дотримуватися усі країни-учасниці Єврозони [8].

Таблиця 1.

Заходи та правила регулювання дефіциту бюджету іноземними країнами

Країна	Мета/Рік	Заходи та правила
Правила		
Велика Британія	Постійно	Запроваджене «золоте правило» – впродовж економічного циклу уряд здійснює запозичення виключно на інвестиційні цілі, а не для фінансування поточних видатків, Правило «стійкості інвестицій», відповідно до якого відношення чистої величини державного боргу до ВВП протягом економічного циклу має бути стабільним та обумовленим.
Японія	Постійно	Правило державних фінансів, яке забезпечує збалансованість поточних бюджетних доходів і видатків.

Заходи		
Велика Британія	Збалансування бюджету у 2018-2019рр.	Поступове скорочення державних витрат та позик для забезпечення економічної стабільності; Реформування пенсійної політики країни (поступово збільшуватиметься пенсійний вік до 69 років); Збалансування податкової політики, через покращення контролю за випадками ухилення від сплати податків; Активізація та боротьба зі шахрайством та допуском помилок у системі соціальних виплат;
Іспанія	Скорочення питомої ваги держ. витрат у ВВП з 44,4% у 2014 р до 40,1% у 2017р.	Скорочення виплат по безробіттю, та деяких інших соціальних виплат; Здійснення пенсійної реформи; Реформування ринку праці; Впровадження нових соціальних та екологічних податків.
Франція	Скорочення дефіциту бюджету у 2015-2017 рр.	Зростання податкового навантаження; Посилення боротьби з шахрайством та ухиленням сплати податків; Збільшення надходжень до пенсійного фонду Проведення економії коштів за рахунок скорочення видатків на утримання: центрального апарату держави, системи соціального захисту та підтримки населення, системи медичного страхування, місцевих бюджетів (регіони, департаменти, муніципалітети), впровадження додаткових податків для домогосподарств
Португалія	Скоротити видатки на 0,8% ВВП у 2015 р.	Скорочення витрат на утримання центральних апаратів міністерств; Скорочення кількості зайнятих у державному секторі економіки; Підвищення податку на капітал та предмети розкоші; Запровадження нових податків на фінансові операції.
Польща	З 1990 р. до сьогодні	Закон про фінансову економію в державних компаніях, що дозволив державним підприємствам оголошувати себе банкрутом; Заборона національному банку фінансувати дефіцит державного бюджету; Скасування пільгового кредитування державних компаній; Запровадження однакових правил оподаткування для всіх компаній та скасування податкових пільг; Запровадження єдиних ставок мита для всіх компаній.
США	2015 р.	Скорочення податкових пільг для великих корпорацій; Збільшення оподаткування заможних верств населення; Пом'якшення податкового навантаження для громадян з низьким рівнем доходу; Запровадження додаткових надходжень від реалізації реформи системи охорони здоров'я; Скасування пільг зі сплати внесків на медичне страхування; Зниження соціальних витрат; Збільшення податкового навантаження.

Джерело: складено автором за наступними джерелами [5, 3, 2].

Фіскальні правила у секторі загального державного управління, які закладені у Маастрихтському договорі та пов'язаним з ним “Пактом стабільності та розвитку” (ПСР) повинні дотримуватися усі країни-учасниці Євросоюзу [8]. Особливо верхніх обмежень, які встановлені для річного дефіциту бюджету на рівні 3% ВВП і загального боргу не вище 60% ВВП. Відповідно до ПСР держава має реалізовувати принцип стабільності бюджету та розробляти річні програми для забезпечення збалансованості та зростання економіки, що сприяють виконанню визначених цільових показників [11].

Висновки та пропозиції. Вивчивши зарубіжний досвід у системі управління дефіцитом бюджету, можна сказати, що більшість країн використовує класичні напрями скорочення дефіциту бюджету, а саме зменшення його видаткової частини, зростання доходів бюджету та здійснення пошуку не інфляційних джерел фінансування бюджетного дефіциту [3]. Послідовність та виваженість заходів бюджетного регулювання має значимий вплив на соціально-економічний розвиток країни і його пріоритетними напрямами є послідовність та узгодженість заходів фінансової політики країни [4].

Таким чином, можна сказати, що заходів для регулювання дефіциту бюджету є досить велика кількість і як показує досвід зарубіжних країн, реалізація цих заходів надасть можливість визначитися із основними бюджетними пріоритетами та напрямками розвитку. Кожна країна визначає свої пріоритети та напрями регулювання дефіциту бюджету відповідно до її економічного зростання, культури та проблем. Адже здійснення заходів регулювання дефіциту бюджету покращує стійкість системи державних фінансів та сприяє досягненню фінансової рівноваги, що дозволить зменшити ризики котрі можуть виникнути при неконтрольованому дефіциті бюджету. Для України, можна запропонувати зниження дефіциту бюджету через зниження рівня запозичень, особливо у іноземній валюті, зниження витрат на державний апарат, запровадження податків на розкіш. Такі дії у довгостроковій перспективі нададуть змогу стабілізувати ситуацію із хронічним дефіцитом бюджету.

Список використаних джерел

1. Коляда Т. А. Формування бюджетної стратегії України: теорія, методологія, практика: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 396 с.
2. Белей С. І. Зарубіжний досвід управління бюджетним дефіцитом / С. І. Белей, А. В. Дембіцька // Молодий вчений. – 2018. – №11. – С. 1060-1062.
3. Кробинець Г. В. Управління бюджетним дефіцитом: вітчизняна практика та найкращий зарубіжний досвід / Г. В. Кробинець, Т. А. Коляда // Економіка і суспільство. – 2018. – Вип. №18. – С. 122-128.
4. Гаврилова Л. В. Формування бюджету в країнах із розвинутою економікою. Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 16. С. 46-51.

5. Мацедонська, Н. В. Зарубіжний досвід управління бюджетним дефіцитом / Н. В. Мацедонська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 3. – С. 732-735.

6. Колісник О. Я. Бюджетний дефіцит: причини, економічні ефекти та особливості управління / О. Я. Колісник // Економіка та держава. – 2014. – № 6. – С. 26-32.

7. Кокота В. М. Світовий досвід подолання дефіциту державного бюджету [Текст] / В. М. Кокота // П'яті Всеукраїнські наукові читання пам'яті С.І. Юрія приурочені 50-річчю кафедри : зб. наук. праць [м. Тернопіль, 22 листоп. 2019 р.] / редкол. О. Ю. Мелих ; відп. за вип. О. П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – С. 128-133.

8. Резолюція Європейської Ради про Пакт стабільності та зростання Амстердам, 17 червня 1997 р. ОВ С 236, 2.8.1997 р., с. 1–2 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31997Y0802%2801%29> (дата звернення 19 жовтня 2021 р.)

9. Тітарчук М. І. Бюджетна політика економічного розвитку. Агросвіт. – 2021. – № 12. С. 68-74.

10. Козакевич О. Р. Фіскально-монетарний менеджмент в умовах корона-кризи в Україні. Державна фінансова політики в умовах євроінтеграції: Погляди науковців та практиків: Зб. тез наук. доп. II Всеукр. наук.практ. конф. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. С. 51-54.

11. Mittelfristige Projekti on der öffent lichen Haus halte für die Jahre 2021 bis 2025. URL <http://www.bundesfinanzministerium.De> (дата звернення 20 жовтня 2021 р.)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ КЛІЄНТСЬКОЇ ПІДТРИМКИ БАНКІВ

Старжинський В. О.

студент спеціальності «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник – д.т.н., професор Молодецька К. В.

Постановка проблеми. У сучасних умовах інформаційні технології все більш активно впроваджуються в усі сфери людської діяльності. Так, за даними досліджень [1] внаслідок застосування технологій штучного інтелекту відбувається автоматизація рутинних завдань, які не вимагають застосування спеціальних навичок людини. Зокрема, такі завдання можуть бути пов'язаними з роботою продавців, касирів, операторів тощо. Однією зі сфер, де актуальним залишається завдання інформатизації процесів клієнтської підтримки банку. Кожного дня до операторів телефонної лінії звертаються сотні людей з

типовими питаннями на кшталт: «Яка комісія за зняття готівки в банкоматі?», створення інформаційної технології, яка б автоматично виконувала однотипні запити значно зменшило затрату ресурсів на забезпечення функціонування інформаційного центру банку.

Основний матеріал. Проаналізувавши різноманітність та кількість запитів за декілька днів можна систематизувати звернення клієнтів та визначити основні тематики за якими частіше всього звертаються клієнти. Систематизувавши тематики звернень можна сформуванати список складнощів, з якими найчастіше стикаються користувачі банківських карток. Маючи ці дані можна зрозуміти недоліки банківських систем і зробити їх більш простішими та ефективнішими, також розробити систему для рішення запитів щодо отримання швидкої відповіді щодо запитів на кшталт: «Баланс карти» чи «Графік роботи відділення». Подібні запити створюють чергу на лінії та зменшують швидкість вирішення запитів, які вимагають невідкладного розгляду, що може спричинити фінансові втрати з боку клієнта, що не є припустимим.

Для розроблення найефективнішого рішення даної проблеми варто оцінити ефективність рішень, які застосовуються в інших банках. Найбільш розповсюдженим рішенням наразі момент залишається вхідна лінія з живими операторами. Вони спілкуються з кожним клієнтом і намагаються швидко вирішити запит клієнта, але на власних лініях вони мають систему розподілу дзвінків, яка перенаправляє виклик до відповідного оператора. Це реалізовано для того, щоб питання фізичних осіб вирішував спеціаліст відповідного підрозділу і на це витрачався час на ручний пошук вільного оператора для вирішення проблеми клієнта. Також в деякі банки реалізували невеличку систему на телефонній лінії, яка може автоматично озвучити баланс чи підключити послугу смс інформування. Найрозвинутіші банки використовують чат бота, який сам задає питання клієнту і на основі його відповіді підбирає тематику звернення клієнта та надає необхідну відповідь. Нажаль, поки що неможливо повністю автоматизувати процес обробки звернень клієнтів, але навіть часткова автоматизація може дати неймовірні результати в напрямку вирішення запитів клієнтів без втручання співробітників банку.

Розроблення інформаційних технологій такого типу необхідно починати необхідно з визначення найпростіших типових запитів. Створити вибірку стандартних тем, які для вирішення потребують найменше часу та мають єдиний алгоритм вирішення, завдяки цьому отримаємо тематики, які потрібно автоматизувати. Для кожної з цих тем необхідно розробити максимально просте і зрозуміле рішення, щоб кожен клієнт міг вирішити свій запит без дзвінка до оператора. Логічність і простота допоможе популяризувати дану систему та зможе допомогти старшому поколінню стати ближчими до сучасності і показати, що в розвитку немає нічого поганого.

Маючи готові рішення певного переліку запитів, які вирішуватиме система, постала необхідність правильного розподілу та надання рішень. На основі списку тематик необхідно розбити їх на базові тематики, підтеми і конкретні запити. Система повинна правильно розуміти ціль звернення

користувача, тому вона буде надавати відразу список основних тем, щоб користувач визначився, з чим пов'язаний його запит, і так в декілька етапів, що дасть змогу системі точно визначити запит і надати необхідну інформацію. Звісно, має бути залишена можливість зв'язатися з оператором, щоб в разі відсутності необхідного рішення розглянути ситуацію індивідуально і в майбутньому допрацювати та розвивати систему [3].

Висновки. Таким чином навантаження на лінію операторів значно зменшиться, що в свою чергу допоможе вирішувати термінові і важливі запити швидше та ефективніше, дасть змогу зменшити витрати на наймання нових співробітників та їх навчання і забезпечення робочих умов, підвищить комфорт користування послугами банку та позбавить клієнтів довго і нудно слухати зациклену музику чекаючи своєї черги, щоб витратити кілька хвилин на рішення.

Список використаних джерел

1. Як діє штучний інтелект і перспективи його використання. URL: <https://aiconference.com.ua/uk/news/printsipi-raboti-iskusstvennogo-intellekta-i-perspektiva-ego-ispolzovaniya-92238> (дата звернення 17.11.2021).
2. Все о чат-ботах: преимущества, типы и схема работы. URL: <https://www.interkassa.com/blog/vse-o-chat-botah-preimushchestva-tipy-i-shema-raboty/> (дата звернення 17.11.2021).

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ДЕРЖАВНИХ ОБЛІГАЦІЙ УКРАЇНИ

Сінько Р. Р.

магістрант спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,

Науковий керівник – к.е.н., доцент Л. В. Недільська

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. Ефективний, стійкий та конкурентоспроможний фінансовий сектор, інтегрований у міжнародний простір, який буде динамічно розвиватися та сприяти економічному зростанню, саме таким є бачення розвитку фінансового сектору України до 2025 року. В економічному розвитку бюджетної політики держави чільне місце займає ринок облігацій, який сприяє залученню необхідних фінансових ресурсів, зокрема іноземної валюти, що в свою чергу зміцнює курс національної грошової одиниці.

Очевидно, довгостроковий позитивний досвід на ринку державних облігацій, шляхи розвитку якого потребують окремого дослідження, є важливою передумовою створення економічного розвитку держави.

Проблеми розвитку ринку державних облігацій в умовах глобалізації фінансового ринку є предметом дискусії світових науковців (Charfeddine L., Dröes M., Gupta R., Lamoën R., Mattheussens S. та ін.). Теоретичні та практичні аспекти

оцінки стану ринку державних облігацій висвітлюються у роботах Аубекерової А., Браткової І., Гончарук Д., Дзюблюк О., Заруцької О., Лободіної З., Камінського А., Могилко Л., Петренко О. та ін. Аналіз останніх досліджень та публікацій доводить, що наразі у полі зору наукової спільноти перебувають переважно проблеми активності на ринку державних облігацій та побудови довіри суспільства до довгострокових інвестицій, таких як державні облігації.

Мета дослідження полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні проблем розвитку ринку державних облігацій України. В межах окресленої мети, було вирішено наступне завдання: дослідити особливості ринку державних облігацій України.

Основний матеріал. Ринок облігацій є важливим сегментом ринку цінних паперів. Тут відбувається обіг боргових зобов'язань – облігацій (облігацій підприємств, облігацій місцевих позик та державних облігацій України). Наразі, ринок державних облігацій посідає чільне місце при формуванні бюджетної політики держави, оскільки державні облігації виступають інструментом державних запозичень, дозволяючи залучати необхідні фінансові ресурси на прийнятних умовах.

Обсяги торгів державними облігаціями України на ринку цінних паперів впродовж 2016-2020 рр. становили від 16 % (у 2016 р.) до 88,9 % (у 2020 р.). Важливо, що у 2020 р. обсяг торгів державними облігаціями України склав 382,3 млрд грн, що менше на 39,3 % обсягу 2019 р. При цьому, питома вага операцій з державними облігаціями на ринку цінних паперів у 2020 р. була найвищою – 88,7 %, що пояснюється загальним значним скороченням операцій на фондовому ринку через кризу внаслідок карантину.

Таблиця 1

Обсяги номінованих випусків ОВДП України у 2016-2020 рр.

Рік	ОВДП, номіновані у гривні		ОВДП, номіновані у доларах		ОВДП, номіновані у євро		Внутрішній державний борг, млрд грн
	Сума, млрд грн	Середня дохідність, %	Сума, млрд дол.	Середня дохідність, %	Сума, млрд євро	Середня дохідність, %	
2016	166,2	9,16	3	7,29	0,14	4	689,7
2017	103,5	10,47	1,8	4,8	0,13	3,95	766,6
2018	65,1	17,79	3,47	5,97	0,5	4,22	771,4
2019	227,5	17,06	4,33	6,52	0,39	4,33	839
2020	258,8	10,06	3,86	3,48	0,84	2,32	1033
Зміна за 2016-2020 рр.	+55,7%	-0,9 п.п.	+28,67%	-3,81 п.п.	у 6 раз	-1,68 п.п.	+49,78%

Джерело: розраховано за даними НБУ та Укрстату [3].

За період 2016-2020 рр. було значно нарощено інтерес на ринку цінних паперів до державних облігацій, які у 2016 р. становили лише 16 % операцій на ринку, а у 2020 р. наростили його до 88,9 %. За цей період обсяги емісії облігацій внутрішньої державної позики, які номінувалися у гривні було значно нарощено (у 1,5 рази), водночас нарощено обсяги емісії ОВДП у доларах (у 1,28 рази) та євро (у 6 разів). Обсяги випусків ОВДП зростали у зв'язку з

підвищенням до них зацікавленості через зростання рівня доходності – у середньому 12,9 % за гривневими, 5,6 % за доларовими та 3,8 % за єврооблігаціями. Однак у 2018 р. висока доходність за номінованими у гривні облігаціями була обмеженого обсягу випуску, оскільки наслідки таких запозичень для держави можуть мати тривалий негативний ефект: для погашення залучених коштів необхідні додаткові ресурси з бюджету.

Наразі, доступ до ринку державних облігацій значно розширено з метою залучення дрібних і середніх інвесторів, серед яких мають місце і фізичні особи. Такий інструмент надає вигоди не лише державі (як метод залучення капіталів), а й інвестору – надійно і вигідно розмістити заощадження, диверсифікувавши вкладення і забезпечивши їх високу ліквідність. По-перше, держава гарантує повернення інвестованих у такі папери коштів; по-друге, доходність у 17 % річних (за вирахуванням військового збору - 1,5 %) проти 14 % за банківськими депозитами, які обтяжені ПДФО (18 %) та військовим збором (1,5 %); по-третє, придбати державні облігації можна невеликими лотами різних емісій поряд з раніше відкритими депозитами, диверсифікувавши свої вкладення; по-четверте, забезпечується можливість швидкого продажу та купівлі, а також отримання додаткового доходу за достроковий продаж, також ОВДП можуть використовуватись як інструмент застави.

Отже, державні облігації об'єктивно користуються популярністю серед внутрішніх і зовнішніх інвесторів (фізичних та юридичних осіб). Такий інтерес пояснюється низькою ризиковістю (гарантії від держави 100-відсоткові) та вищим, ніж по банківських депозитах, рівнем доходності. Прогнозується, що зростання фінансової грамотності населення сприятиме розвитку операцій з ОВДП як альтернативним інструментом розміщення заощаджень [2].

Наразі, з метою підвищення інтересу до ОВДП та актуалізації ринку державних цінних паперів державою обрана стратегія високих цін на таку форму залучення капіталу, що мотивує інвестора, але значно посилює боргове навантаження держави.

З огляду на результати дослідження слід відмітити, що серед перспективних шляхів підвищення ліквідності вітчизняного ринку державних цінних паперів є:

- 1) розширення спектру державних фінансових інструментів, які б дозволили мобілізувати кошти на інвестиційно-інноваційні цілі;
- 2) випуск ОВДП під конкретні інвестиційні програми, тим самим підвищуючи їх інвестиційну привабливість та зменшуючи частку запозичень на покриття бюджетного дефіциту;
- 3) вдосконалення організаційних засад функціонування внутрішнього ринку державних облігацій;
- 4) надання пріоритету у структурі внутрішнього боргу саме середньо- та довготерміновим зобов'язанням, а не короткостроковим;

5) забезпечення прозорості діяльності держави щодо випуску цінних паперів та достатня поінформованість, доступність і зрозумілість усіх умов, на яких базуються операції інвестування у такі боргові інструменти [1].

Висновки. Таким чином, основними напрямками вдосконалення ринку державних цінних паперів може стати розробка та імплементація цілісної комплексної стратегії, яка поєднуватиме: вдосконалення нормативно-правового та інституційного забезпечення державної політики у сфері запозичень, стимулювання диверсифікації та розвитку нових фінансових інструментів на державному ринку цінних паперів та скорочення питомої ваги зовнішніх запозичень до 5% від загальної суми заборгованості країни, що дасть можливість звести фінансову нестабільність держави до мінімуму.

Список використаних джерел

1. Інструменти розширення ринку муніципальних цінних паперів як чинника ресурсного забезпечення регіонального розвитку : аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень* : веб-сайт : URL : <http://old2.niss.gov.ua/articles/1131/> (дата звернення 08.10.2021).

2. Недільська Л.В., Недільська С.С. Сучасні контури ринку державних облігацій України. *Tasks and problems of science and practice. Abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference. Berlin, Germany 2021.* Pp. 30-32. URL: <https://eu-conf.com/events/tasks-and-problems-of-science-and-practice/>.

3. Офіційний сайт Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ

Сус. В. Ю.

студент спеціальність «Комп'ютерні науки»

Науковий керівник – асистент кафедри Терещук В.І.

Постановка проблеми. “Комп'ютерна мережа представляє собою систему розподіленої обробки інформації, яка складається мінімум з двох комп'ютерів, взаємодіючих між собою за допомогою спеціальних засобів зв'язку [1].” Завдяки мережі користувачі можуть взаємодіяти одне з одним та використовувати спільні ресурси, отримують доступ до глобальною мережею Ethernet, також можливість отримати інформацію від інших комп'ютерів цієї мережі. В локальній мережі можуть знаходитись не тільки комп'ютери. Також є можливість під'єднати інші пристрої такі як: камери, принтери, монітори та інші. В залежності від кількості та площі де знаходяться комп'ютери поділяють на дві мережі комп'ютерна та глобальна.

Основний матеріал. Комп'ютерна мережа має забезпечувати:

1. постійний доступ користувачів до зовнішніх сервісів Інтернет;
2. оптимальне збереження даних;
3. можливість дистанційної роботи з робочих станцій Комп'ютерної та глобальної мережі підприємства
4. має працювати з різними операційними системами;
5. можливість модернізації системи через зміну або модернізацію обладнання;
6. надійне збереження даних та можливість відновлення даних у випадку непередбачуваних збоїв системи;

Для ефективної роботи комп'ютерної мережі необхідно змоделювати її за допомогою програмного забезпечення. Нами було обрано і проведено порівняння між двома найбільш популярними застосунками, а саме Cisco Packet Tracer та GNS3.

Cisco Packet Tracer – це програмне забезпечення для моделювання мереж, призначене для моделювання мережевих пристроїв Cisco. Cisco Packet Tracer може використовуватися для проектування простих і складних мережевих топологій. Також можна налаштувати віртуальні машини, маршрутизатори, комутатори та інші пристрої в Packet Tracer для перевірки топології мережі. Основною перевагою Cisco Packet Tracer є те, що програма безкоштовна і не має жодних обмежень щодо використання. Один з конкурентів «Cisco Packet Tracer» являється «GNS3».

Для моделювання складних мережевих технологій широко використовується контейнер віртуальних машин GNS3, який підтримує технологію drugAndDrop для створення мережевих топологій. GNS3 та підтримує дві віртуальні машини Dynamips та Qemu [2, с. 2].

Переваги та недоліки кожної з програм було описано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика програм

Cisco Packet Tracer	GNS3
ПЕРЕВАГИ	
Платформена сумісність. Packet Tracer працює на таких ОС як Windows, macOS High Sierra і Mojave.	Повний функціонал емульованих пристроїв.
Режим симуляції. Packet Tracer – надає можливість відстежити передачу пакетів та виявити в чому проблема.	Можливість побудови гетерогенних мереж.
Присутній термінал CLI, що надає можливість налаштувати пристрої командами.	Додавання в мережу повноцінних робочих станцій та серверів.
НЕДОЛІКИ	
Відсутність лабораторій з готовими топологіями, що ускладнює навчальний процес для новачків.	Дуже високі вимоги до системних ресурсів.
	Велика кількість багів та глюків

Висновки. Розроблення локальних мереж дає можливість: а) змінювати орієнтацію робочих місць для стаціонарних комп'ютерів в межах 2-3м.; б) близько 25% клієнтських місць з'єднується безпроводними засобами; в) до серверного сегменту мережі має доступ лише адміністратор; г) передбачено захист серверного сегменту мережі від кібератак.

Список використаних джерел

- 1) Комп'ютерні мережі URL: https://comp-net.at.ua/index/klasifikacija_komp_juternikh_merezh/0-4.
- 2) Григорьев В.М. Виртуальная лаборатория по компьютерным сетям. Днепропетровск. 2011. 167 с.

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Токарчук В.Р.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н., Сус Л.В.

Актуальність статті полягає в тому, що питання інвестування має одне з першорядних значень, оскільки за рахунок інвестицій відбувається зростання стійкості національної економіки та підвищення рівня привабливості країни на міжнародній арені. Оскільки банківський сектор у сучасних реаліях ринкової економіки має найбільший інвестиційний потенціал, то можна говорити про сприяння комерційних банків збільшенню інвестиційної активності. Сутність інвестиційної діяльності банків полягає у мобілізації фінансових ресурсів на інвестиційні цілі, тим самим вони сприяють розвитку економіки. Цей взаємозв'язок ефективного розвитку банківського сектора та економіки визначає доцільність активізації участі грошово-кредитних організацій в інвестиційному процесі [1].

Основний матеріал. Інвестиційна діяльність комерційних банків представляє собою здійснення фінансово-кредитними установами інвестицій, а також різних заходів, спрямованих на отримання в майбутньому економічного або будь-якого іншого (соціального, екологічного тощо) позитивного ефекту [3].

Інвестиційний портфель — це цілеспрямовано сформована сукупність об'єктів фінансового та/або реального інвестування, призначена для реалізації попередньо розробленої стратегії, що визначає інвестиційну мету [2]. Інвестиційна діяльність комерційних банків має три напрями: операції на ринку цінних паперів, корпоративне фінансування та проектне фінансування.

А, щоб ці напрями ефективно розвивалися, банки, які здійснюють інвестиційну діяльність, дотримуються наступних принципів [2]:

- досягнення стратегічних цілей банку з акцентом потреби ринку;
- створення товарів та послуг, які полегшать доступ банку до дешевих і стійких ресурсів над ринком;
- відповідність крайнім термінам та використанню вихідних ресурсів;
- диверсифікація банківських ресурсів підвищить стійкість ресурсної бази банку загалом;
- враховувати зовнішні та внутрішні чинники банківського середовища, мінімізувати вплив банківських ризиків;
- використання сучасної технічної основи, інформатики та технологій для економічного вивчення рішень

Враховуючи динаміку розвитку банківської системи в Україні, варто зауважити, що за останні 10 років спостерігались як періоди зростання, так і періоди спадання показника фінансового результату банків. Для дослідження залежності фінансових результатів розглянемо рис. 1.

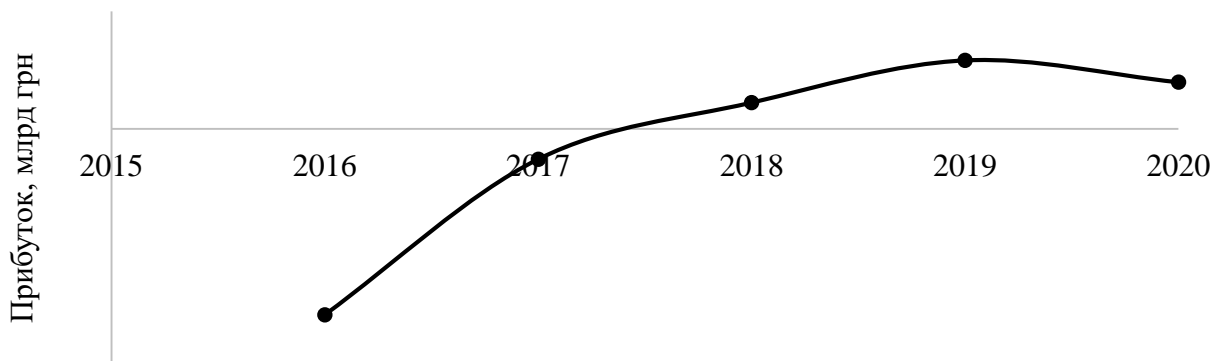

Рис. 1. Динаміка фінансових результатів діяльності банків з 2016-2020 рр., млрд грн

Джерело: побудовано на основі [4]

З 2018 року показник фінансового результату діяльності банків вийшов на новий додатній рівень. Однак внаслідок коронакризи з 2019 року спостерігається загальне зниження активності банківської діяльності та падіння попиту на банківські послуги і кредити, що й спричинило падіння фінансового результату банківської системи.

Розглянемо інвестиційний портфель банків України за 2019-2020 рр. (табл. 1).

Згідно даних таблиці по показникам НБУ можемо зробити висновок, що:

1. Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід зменшились на 25,5 млн грн або 12,2%.
2. Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю збільшились на 95,5 млн грн або 56%.

3. Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії зменшилась на 0,03 млн грн або 7,1%.

Таблиця 1

Інвестиційний портфель банків за 2019-2020 рр., млн грн

Показник	Рік		Відхилення, млн грн	Зміна, %
	На 01.01.19	На 01.01.20		
1.Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	234,1	208,6	-25,5	12,2
2.Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	75,1	170,6	95,5	56,0
3.Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	0,45	0,42	-0,03	-7,1

Джерело: побудовано на основі [4]

Розглянемо кореляційний аналіз залежності між інвестиціями та прибутком (рис.2).

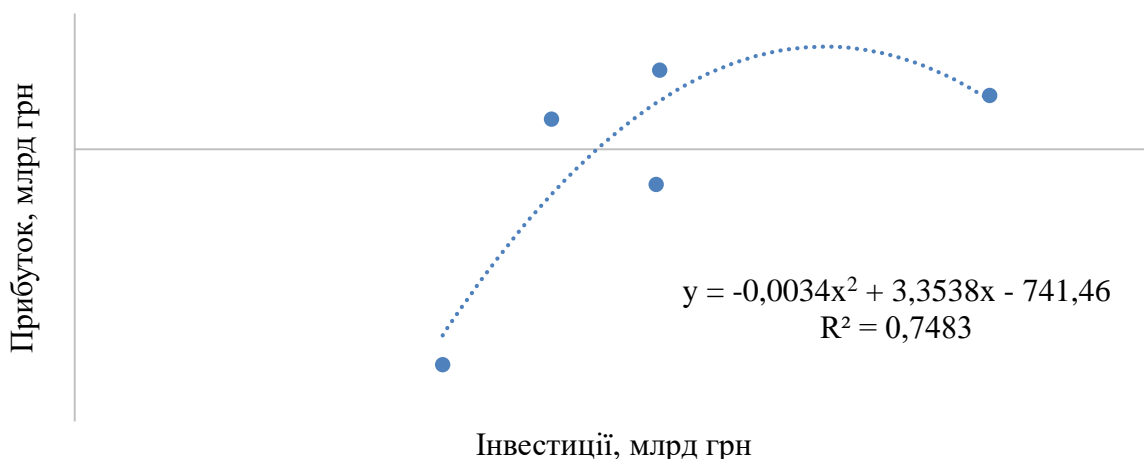

Рис. 2 Кореляційна залежність між інвестиціями та прибутком

Джерело: побудовано на основі [4]

Як бачимо, за даними аналізу при росту інвестицій підстав до збільшення прибутку не буде, так як залежність є обернено пропорційна. Значення парного коефіцієнта кореляції $R^2 = 0,7483$ показує, що 74,83% варіації (зміни або коливання) рівня прибутку пояснюється інвестиціями і 25,17% залежить від зміни чи коливань інших факторів.

Висновок. В ході проведеного дослідження було виявлено, що основна потреба комерційних банків, що стосується інвестиційної діяльності обумовлена взаємозалежністю банківської системи та економіки загалом. Банківська установа зацікавлена в стабільному економічному середовищі, яке є основною необхідною умовою для їх діяльності, а з іншого - стабільність фінансового розвитку багато в чому залежить від великого відсотку надійності банківської системи, та її ефективного функціонування.

Список використаних джерел

1. Василенко Д. В. Особливості здійснення банківської інвестиційної діяльності в Україні. Київ, 2018. 343
2. Капран В. І., Кривченко М. С., Коваленко О. К., Омельченко С. І. Банківські операції: навчальний посібник. Київ, 2019. 208 с.
3. Мельников А. Е. Теоретичні аспекти банківської інвестиційної діяльності: збірник наукових праць. №2(29). 2011. С. 110-116
4. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМИ
ПЕРЕВАГАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Федорова О.С.

магістрантка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н., доцент Абрамова І.В.

Постановка проблеми. Об'єктом управління конкурентоспроможністю фірми доцільно вважати рівень її конкурентоспроможності, необхідний і достатній для забезпечення можливості успішно конкурувати на ринку й випускати й реалізувати товари та послуг. Різні аспекти дослідження ефективності управління конкурентними перевагами підприємства висвітлені в працях багатьох науковців, таких як Б.М. Андрушків, О.Ю. Біленький, Н.В. Валінкевич, О.С. Воронова, Б. Карлоф, Р. Л. Лупак, В.В. Матвеев, Л.В. Михальчук, М. Портер, І.М. Труніна, Л.Ф. Чумак тощо.

Результати досліджень. Складовою конкурентоспроможності підприємства є конкурентоспроможність продукції. Якість продукції ТОВ «Ді-Стар Сервіс» контролюється у технічному відділі. Злагоджена робота цієї структури, а також взаємодія з головним технологом та майстрами дільниць гарантує стабільність технічних та експлуатаційних характеристик продукції, що випускається.

Технічний відділ здійснює контроль сировини та комплектуючих, що поступають та допоміжних матеріалів, технологічного процесу забезпечуючи технологів і працівників цехів достовірною інформацією про всі якісні характеристики продукції і проходження технологічного процесу. Технічний відділ технологічного контролю відстежує параметри готової продукції і лише вона дає право на відвантаження продукції покупцю (замовнику).

Оцінимо ефективність системи управління конкурентоспроможністю товару на підприємстві ТОВ «Ді-Стар Сервіс». Система управління якістю і конкурентоспроможністю продукції виступає організаційною структурою, яка

чітко розмежовує відповідальність, процедури, процеси і ресурси для управління якістю. Характеристика існуючої діяльності підприємства у розрізі управління конкурентними перевагами підприємства представлена у табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика системи управління конкурентними перевагами підприємства ТОВ «Ді-Стар Сервіс»

Рівні системи управління конкурентоспроможністю	Діагностика системи управління конкурентоспроможністю підприємства
Технічний рівень торгового процесу	Максимальне відповідність існуючого рівня торгових процесів сучасним вимогам. Застосування західних технологій під час здійснення продажу продукції. Ефективна система взаємодії функціональних служб і виробництва.
Рівень маркетингу і рекламно-інформаційного забезпечення	Присутні елементи виробничо-збутової діяльності, кон'юнктурних досліджень.
Рівень системи управління для підприємства	Збір, аналіз політики та використання діючих стандартів, міжнародними нормами та рекомендацій, розробка вищих вимог до якості процесу продажу з урахуванням фірмових стандартів. Чітко налагоджений механізм контролю якості надання послуг.
Стратегія, ціноутворення	Використовується стратегія «витрати плюс торгова надбавка», що передбачає встановлення ціни відповідної рівню граничних витрат.
Управління кадрами, творчою діяльністю колективу	Навчання продавців і персоналу принципам і методам роботи з сучасних технологій, на підвищення кваліфікації торгового персоналу.

Докладніше доцільно розглянути рівень маркетингу і рекламно-інформаційного забезпечення, позаяк у основі торгової діяльності лежить просування запропонованої, що, власне, вимагає управління маркетингом.

Критерій конкурентоспроможності товару розраховується як співвідношення якості товару до його ціни споживання. В табл. 2 наведений результат розрахунку показників, які використовуються у формулі розрахунку інтегрального показника конкурентоспроможності підприємств.

Умовно коефіцієнт задоволеності продукцією приймався рівний 1,0, тому що продукція повинна бути стандартна, відповідати нормам якості.

Можемо сказати, що при нормативному коефіцієнті конкурентоспроможності $>1-2$, досліджуване підприємство в 2018 р. має значення набагато вище за мінімальний рівень, бо коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства становить майже 45, проте в 2019 р. ТОВ «Ді-Стар Сервіс» має трохи нижчий рівень – 44,3. В 2020 р. значення цього показника трохи вище. та лишається на дуже високому рівні – 49,6.

Зважені показники для розрахунку інтегрального показника конкурентоспроможності ТОВ «Ді-Стар Сервіс», 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Відносний показник витрат виробництва на одиницю продукції	0,289	0,293	0,291
Відносний показник фондівддачі	1,721	1,341	1,072
Відносний показник рентабельності продукції	2,880	2,211	2,492
Відносний показник продуктивності праці	259,426	258,957	292,234
Критерій ефективності виробничої діяльності	264,316	262,802	296,090
Відносний показник автономії підприємства	0,223	0,209	0,201
Відносний показник платоспроможності підприємства	0,124	0,149	0,072
Відносний показник ліквідності підприємства	0,052	0,052	0,033
Відносний показник оборотності оборотних коштів	1,560	1,215	1,311
Критерій фінансового стану діяльності підприємства	1,959	1,625	1,616
Відносний показник рентабельності продажів	18,663	18,256	19,682
Відносний показник затовареності готовою продукцією	0,247	0,249	0,252
Відносний показник завантаження виробничих потужностей	0,193	0,179	0,193
Відносний показник ефективності реклами і засобів стимулювання збуту	0,032	0,035	0,038
Критерій ефективності збуту і просування товару	19,135	18,719	20,165
Критерій конкурентоспроможності товару	0,363	0,363	0,363
Інтегральний показник конкурентоспроможності підприємства	44,736	44,317	49,640

Висновки. Результатом комплексного дослідження конкурентоспроможності підприємства є висновок, що продукція підприємства на даний час є конкурентоспроможною, ефективність виробництва перебуває на високому рівні. Підприємство є одним із лідерів по конкурентоспроможності. Тобто, досліджуваний суб'єкт господарювання – ТОВ «Ді-Стар Сервіс» має високий рівень конкурентоспроможності потенціалу. Тобто, йому не загрожує банкрутство.

Список використаних джерел

1. Грицишин Н. А. Оцінка конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / Н. А. Грицишин. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/vnulp/Management/2019_727/39.pdf
2. Кваско А.В. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємства / А.В. Кваско // Наукові записки. – 2017. – №1 (54). – С. 111-118.
3. Маслюк О.В. Інтегральна модель конкурентоспроможності машинобудівного підприємства на основі його економічної стійкості / О.В. Маслюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econa.org.ua/index.php/econa/article/view/203/133>.

4. П'ятак Т.В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / Т.В. П'ятак, В.І. Борзенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2014/90.pdf>.
5. Пермінова С.О. Підвищення конкурентоспроможності підприємств в контексті їх стратегічного розвитку / С. О. Пермінова, О. М. Савицька, Я. В. Омельченко // http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/42.pdf.
6. Радченко О.П. Управління конкурентоспроможністю підприємства в ринкових умовах / О. П. Радченко, А. С. Вигоняйло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2018/40.pdf.
7. Скоробогатова Н. Є. Модель оцінки конкурентоспроможності промислового підприємства / Н.Є. Скоробогатова, М.Ю. Гергель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Image_file_name=PDF/ecfor_2014_1_30.pdf.
8. Ставничий Р. С. Діагностика конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/108/1/%202018.PDF>.
9. Яцковий Д. В. Сучасні методики оцінки конкурентоспроможності підприємства / Д.В. Яцковий // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2019. – №4 (51). – С.183–188.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМ ДЕФІЦИТОМ

Цицилюк А.

магістр спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н. Сус Л.В.

Постановка проблеми та аналіз останніх публікацій. Великою проблемою в «житті» країн всього світу є високий рівень бюджетного дефіциту. Адже завдяки бюджету країни ми можемо оцінити її соціально-економічний стан. На жаль, все більше та більше країн стикаються з цією проблемою. Причиною цього можуть бути різні: непослідовність проведення реформ в соціально-економічних сферах, значна перевага видатків над доходами в бюджеті та інші. Брак державного бюджету призводить до проблем в виконанні державою покладених на неї обов'язків, зупинки прогресу в економічному зростанні. Крім цього для закордонних інвесторів та кредиторів вона стає менше приваблива для ведення своєї діяльності. Дослідженню проблеми дефіциту державного бюджету приділяється значна увага науковців як в Україні так і за кордоном. Серед видатних вчених-економістів можна відмітити таких, як: Дж. Кейнс [4], Лапко О.С. [5], Мацедонська Н.В. [6]. Всі вони доклали не мало зусиль та часу на дослідження проблеми нестатку бюджету, однак є необхідність у більш глибокому дослідженні цього явища та в знаходженні важелів управління дефіцитом державного бюджету.

Метою наукової роботи є аналіз зарубіжного досвіду в формуванні та управлінні бюджетним дефіцитом.

Виклад основного матеріалу. Різні взаємовідношення доходів та витрат бюджету істотно впливає на стан бюджетного фонду. Залежно від цих показників бюджет може бути: збалансованим (доходи дорівнюють видаткам), профіцитним (лише тоді коли сальдо бюджету є позитивним, або ж тоді коли доходи перевищують видатки) та дефіцитним. Лапко О. зазначає, що бюджетний дефіцит являє собою значну перевагу видаткової частини бюджету над доходною. Це говорить про бюджетну незбалансованість. А саме це являється нестачею бюджетних коштів для фінансування вимог держави у плановому році [2]. Варто згадати класика економічної науки Дж. Кейнс, який вважав що: «Всякий раз, як тільки ми забезпечуємо сьогоднішню рівновагу шляхом збільшення інвестицій, ми поглиблюємо труднощі, які пов'язані із забезпеченням завтрашньої рівноваги» [1]. Саме цим він підкреслював, що одним з джерел труднощів в майбутньому бюджетів всіх країн може бути його соціалізація.

Згідно договору про утворення Європейського Союзу, або ж Маастрихтського договору (що був підписаний 7 лютого 1993 року) ніякого негативного впливу на економіку будь-якої країни зі сторони дефіциту державного боргу не буде, якщо він не перевищує межу в 3% ВВП.

Насамперед, для визначення ступеню впливу державного дефіциту на економіку України, потрібно дізнатися в якому стані зараз знаходиться державний бюджет України та оцінити динаміку зміни бюджетного дефіциту взявши офіційні дані за останні 6 років, а саме з 2014 по 2020 роки (табл.1).

Таблиця 1

Порівняння сальдо державного дефіциту в період з 2014 - 2020 рр. (% ВВП).

Роки	Надходження	Видатки	Кредитування	Дефіцит бюджету
2016	25,86	28,73	0,07	-2,94%
2017	26,59	28,13	0,06	-1,60%
2018	26,08	27,70	0,04	-1,66%
2019	25,12	26,99	0,09	-1,96%
2020	25,66	30,71	0,12	-5,18%

Джерело: побудовано за даними [4].

Можемо дійти висновку що з роками видатки та надходження лише збільшувались. Так як дефіцит бюджету це різниця між надходженнями та сумою кредитувань і видатків, то опираючись на отримані розрахунки ми можемо скласти таблицю в якій знайдемо сальдо дефіциту бюджету України та порівняємо цей показник по роках.

За весь взятий нами період дефіцит бюджету був від'ємним. Але не дивлячись на це, якщо порівнювати 2016 р. (-2,94%) та 2019 р. (-1,96%), то помітний деякий прогрес (0,98%). Це було причинене зменшенням видатків (на 1,74 % ВВП) та збільшенням кредитування (на 0,02% ВВП). Але відбулось також істотне зменшення надходжень і кредитування, а саме на 0,74% ВВП. Проте, бюджет України має різку негативну зміну в 2020 році. А саме, в порівнянні з 2019 р., збільшення видатків з бюджету (на 3,72% ВВП) та

кредитування (на 0,03% ВВП). Незначні збільшення показника були лише в надходженні до бюджету, на 0,54% ВВП.

Це можна пояснити тим що Україна за 2020 р. повернула зовнішні та внутрішні борги на суму близько 346 млрд. грн [4]. Також не варто забувати про коронакризу, яка збільшила витрати в бюджеті. Це спричинило збільшення видатків більше ніж втричі, а саме з 96 млрд. грн. до 298 млрд. грн. [5].

Для більш об'єктивної оцінки бюджетного дефіциту України проаналізуємо даний показник в інших країнах світу (табл. 2).

Таблиця 2

**Фіскальний баланс та валовий
державний борг в країнах світу, % до ВВП**

Країни та групи країн	Фіскальний баланс					Валовий державний борг				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Світ</i>	-3,5	-3,1	-3,0	-3,6	-10,8	83,2	82,0	82,3	83,7	97,3
<i>Розвинуті економіки</i>	-2,7	-2,4	-2,5	-2,9	-11,7	105,5	103,1	102,5	103,8	120,1
США	-4,3	-4,6	-5,4	-5,7	-15,8	106,6	105,6	106,6	108,2	127,1
Єврозона	-1,5	-0,9	-0,5	-0,6	-7,6	90,1	87,7	85,8	84,0	96,9
Німеччина	1,2	1,4	1,8	1,5	-4,2	69,3	65,1	61,8	59,6	68,9
Франція	-3,6	-2,9	-2,3	-3,0	-9,9	98,0	98,3	98,0	98,1	113,5
Італія	-2,4	-2,4	-2,2	-1,6	-9,5	134,8	134,1	134,4	134,6	155,6
Іспанія	-4,3	-3,0	-2,5	-2,9	-11,5	99,2	98,6	97,4	95,5	117,1
Японія	-3,8	-3,3	-2,7	-3,1	-12,6	232,5	231,4	232,5	234,9	256,2
Об'єднане Королівство	-3,3	-2,4	-2,2	-2,3	-13,4	86,8	86,3	85,8	85,2	103,7
Канада	-0,5	-0,1	0,3	0,5	-10,7	91,7	88,8	88,8	86,8	117,8
<i>Економіки з ринками що формуються</i>	-4,8	-4,1	-3,8	-4,7	-9,8	48,4	50,5	52,4	54,7	64,4
Азія	-4,0	-4,0	-4,5	-5,9	-10,8	50,0	52,8	54,4	57,3	67,6
Китай	-3,7	-3,8	-4,7	-6,3	-11,4	48,2	51,7	53,8	57,1	66,8
Індія	-7,1	-6,4	-6,3	-7,4	-12,3	68,7	69,5	70,2	73,9	89,6
<i>Країни, що розвиваються, з низьким рівнем доходів</i>	-3,8	-3,5	-3,4	-3,9	-5,5	39,8	42,2	42,8	44,3	49,5
<i>Виробники нафти</i>	-5,3	-2,9	0,0	-0,5	-8,3	41,3	41,8	44,0	45,5	58,8

Джерело: побудовано за даними [6].

За даними таблиці видно, що в 2020 р. фіскальний дефіцит у країнах що досягли розвитку дорівнював 11,7 % ВВП. В країнах що знаходяться на стадії формування ринків сягнув 9,8 % ВВП. Якщо взяти за порівняння 2019 рік то можна замітити, що в 2020 р. було значне збільшення дефіцитів бюджету у розвинутих країнах (а саме в 4 рази) та вдвічі збільшився дефіцит в країнах з ринками, які знаходяться на стадії формування (див. табл.2).

Значно скромніші показники фінансового балансу ми можемо спостерігати в країнах Єврозони. Від ослаб з -0,6 % ВВП (станом на 2019 р.) до -7,6 % у 2020 р. За прогнозами МВФ, в країнах які саме формують ринки, відбудеться зменшення бюджетного дефіциту з 9,8 % до 7,7 % ВВП. А у країн з розвинутими ринками з 11,7 % до 10,4 % ВВП. Фінансовий баланс самої Єврозони буде сягати 6,7% ВВП при завершенні 2021 року відповідно.

Починаючи з 2018 р. по всьому світі відбулося значне збільшення державних боргів та бюджетних дефіцитів. Це відбулося внаслідок посилень заходів бюджетно-податкової політики задля підтримання населення та економіки в цілому. Наприклад можемо розглянути Іспанію, яка вирішила скоротити значну кількість державних витрат у ВВП з 44,4 % у 2015 р. до 40,1 % у 2019 р. відповідно. Уряд провів пенсійну реформу, реформу на ринку праці, значно врізав виплати по безробіттю та ввів низку екологічних і соціальних податків.

Уряд Сполучених Штатів Америки намагається знизити федеральний дефіцит бюджету завдяки зменшенню федеральних видатків. Також проводить активну реформу оподаткування та економію витрат на обслуговування державного боргу. Завдяки вдалій реформі охорони здоров'я, в 2019 р. надходження до федерального бюджету виростили до 409,2 млрд. дол. США (а саме: 210,2 млрд. дол. через скасування пільг під час оплати медичного страхування; 32 млрд. дол. та 20 млрд. дол. з допомогою підвищення акцизу на медичне страхування та на виробників з імпортерами медичного обладнання відповідно) [3].

Франція, задля подолання бюджетного дефіциту, почала посилену боротьбу з тими хто ухиляється від сплати податків, шахрями та значно підвищила податкове навантаження та доходи Пенсійного фонду. Через зменшення витрат французького бюджету на утримання центрального апарату вдалось зекономити майже 18 млрд. євро. Допомогає і скорочення видатків на місцеві бюджети (11 млрд. євро), систему медичного страхування (10 млрд. євро). На 3 млрд. євро французький бюджет поповнився також за рахунок активних впроваджень нових податків на господарства та підприємства. Крім цього почали оподатковувати 10 % пенсійної надбавки для французьких сімей що мають від трьох дітей. Це допомогло поповнити бюджет на 1,2 млрд. євро.

Висновки. Одними з основних причин виникнення нестачі коштів в бюджеті, а тому і бюджетного дефіциту, є:

- Економічна нестабільність в Україні;
- Зростання державного боргу та нераціональне використання бюджетних коштів;
- Проведення військових дій та боротьба з COVID-19;
- Недоопрацьованість законодавчої бази та повільне реформування системи.

В Україні для підвищення ефективності управління бюджетним дефіцитом необхідно впровадити ряд заходів, зокрема:

- 1) провести реформування та удосконалення законодавчої бази, взявши приклад держав які навчилися регулювати доходи і витрати грошових ресурсів. Крім цього потрібно і заохочувати інвесторів, створюючи привабливі умови для них та розвивати фінансовий ринок;
- 2) повністю знищити або максимально мінімізувати відсоток тіньової економіки. Адже за її наявності ми можемо і далі зустрічатися з корупцією, «лівими» (фіктивними) підприємствами, махінаціями зі сплатою податків або ж взагалі з несплатою вище вказаних податків.
- 3) посилити процес планування бюджету, що може допомогти відобразити найбільш важливі проблеми і знайти шляхи їх вирішення.

Одним з найважливіших завдань сучасної фінансової системи України є подолання бюджетного дефіциту. Якщо ж вчасно та вдало знайти важелі для вирішення цієї проблеми, ми зможемо побачити стрімке економічне зростання ті підвищення рівня життя українців.

Список використаних джерел

1. Fiscal monitor. PDF File «Full Report»
URL: <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2021/03/29/fiscal-monitor-april-2021#Full%20Report>.
2. Державна казначейська служба України: URL:
<https://www.treasury.gov.ua/>.
3. Державний бюджет України. URL:
<https://index.minfin.com.ua/finance/budget/gov/>.
4. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Перевод с англ. Н.Н. Любимова; под. ред. Л.П. Куракова. – М.: «Гелиос-АРВ», 2002. – С. 106.
5. Лапко О., Давиденко С. Регулювання бюджетного дефіциту держави в умовах кризи: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць* 2012. № 1(12). С. 235-245.
6. Мацедонська Н.В., Вовк В. К. Проблема дефіциту бюджету України та шляхи його збалансування. *Ефективна економіка та менеджмент: теорія і практика: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 14-15 листопада 2014 р.)*. – Дніпропетровськ: видавничий дім «Гельветика», 2014. – с. 89-92.

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ДП «ЖИТОМИРСЬКИЙ ОБЛАВТОДОР»

Шевчук К.О.

магістрант спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доцент І.В. Абрамова

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В управлінні грошовими потоками істотним стає впорядкування інформаційних потоків системи: розробка організаційної схеми прямих зв'язків, зворотних зв'язків, розподіл повноважень між відповідними підрозділами підприємства (залежно від його організаційної структури) стосовно передачі та отримання інформації, формування лінійних та функціональних відносини між цими одиницями, що визначають чергу і ступінь обов'язкового реагування на інформацію, моніторинг її передачі. Необхідність побудови такої схеми обумовлена потребою підприємства своєчасно отримувати якісні, інформативні дані про стан його грошових потоків та динаміки грошових потоків в система управління через оцінку прямих і зворотних потоків інформації. Особливо важливим це є для державних підприємств системи обласвтодорів, що разом формують складний механізм руху грошових коштів в межах держави, на який суттєво впливає комплекс факторів пов'язаний особливостями державного фінансування, розподілу коштів між територіальними одиницями та розподілом державного замовлення на виконання робіт.

Питання аналізу грошових потоків підприємства розглянуто в багатьох роботах як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, як Н. Піскунова, В. Ковальов, Л. Лігоненко, Г. Ситник, Г. Савицька, М. Білик, Т. Черниченко, Л. Витковская, А. Поддєрьогін, І. Спільник, О. Загородна, В. Яріш та багатьох інших, які формували та удосконалювали теоретичні, методологічні основи аналізу й управління грошовими потоками.

Основний матеріал. Для того щоб розпочати аналіз грошових потоків необхідно дати загальну оцінку динаміки залишків грошових коштів та чистого руху грошових коштів з метою загальної оцінки тенденцій та закономірностей (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка залишків грошових коштів та чистого грошового потоку підприємства за 2018 – 2020 рр.

Показники	2018	2019	2020	Абсолютна динаміка (тис. грн.)		Темп приросту (%)	
				2019-2018	2020-2019	2019-2018	2020-2019
Чистий рух за звітний період	679	-943	65	-1622	1008	-238,88	-106,89
Залишок грошових коштів на кінець року	1053	110	175	-943	65	-89,55	59,09

За даними табл. 1 залишок грошових коштів на кінець 2019 р. у порівнянні з 2018 р. зменшився на 943 тис. грн. Натомість, на кінець 2020 року у порівнянні з 2019 роком залишок грошових коштів зріс, а саме на 65 тис. грн., або на 59,09%. Така динаміка свідчить, що у 2020 році підприємство підвищило рівень платоспроможності, а також поступово виходить із кризи, що була характерна в минулі роки.

Відсутня чітко виражена тенденція щодо динаміки чистого руху коштів. У 2018 р. чистих грошових коштів – 679 тис. грн. Так, підприємство у 2019 р. отримало у результаті своєї діяльності від’ємне значення чистого руху грошових коштів, а вже у 2020 р. позитивне значення – в сумі 65 тис. грн.

Для розширеного аналізу грошового потоку підприємства використано аналітичну таблицю 2. Це дозволить визначити види діяльності, що впливали на грошові потоки підприємства в 2018-2020 рр.

Таблиця 2

Грошові кошти підприємства за 2018 - 2020 рр. (в розрізі видів діяльності)

Показники	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення		Темп приросту	
	тис. грн	тис. грн.	тис. грн.	(2019-2018)	(2020-2019)	(2019-2018)	(2020-2019)
Залишок грошових коштів на початок року, тис. грн	374	1053	110	679	-943	181,55	-89,55
Чистий рух коштів від операційної діяльності, тис. грн.	1480	-874	65	-2354	939	-159,05	-107,44
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності, тис. грн.	-801	-69	-	732	-69	-91,39	-
Чистий рух коштів за звітний період	679	-943	65	-1622	1008	-238,88	-106,89
Залишок грошових коштів на кінець року	1053	110	175	-943	65	-89,55	59,09

Залишок грошових коштів на початок року у 2019 році порівняно з 2018 роком збільшився на 679 тис. грн. або на 181,55%. Водночас, залишок грошових коштів на початок року у 2020 р. порівняно з 2019 р. зменшився на 943 тис. грн. Чистий позитивний рух грошових коштів від операційної діяльності у 2019 в порівнянні з 2018 зменшився на 2354 тис. грн. Чистий позитивний рух грошових коштів від операційної діяльності у 2020 в порівнянні з 2019 роком збільшився на 939 тис. грн. Щодо інвестиційної діяльності, то чистий позитивний рух грошових коштів у 2019 в порівнянні з 2018 зріс на 732 тис. грн.

Отже, як свідчить проведений аналіз, негативні процеси що характеризували підприємство впродовж 2018-2019 року зупинились, хоча обсяги грошового потоку за 2020 рік сигналізують про суттєве зменшення обсягів господарської діяльності та рух в сторону стагнації підприємства.

Щодо структури грошового потоку підприємства, то в складі додатного грошового потоку підприємства найбільшу частку займають надходження від операційної діяльності, частка яких за 2018-2020 роки склала 100 %. Хоча надходження від операційної діяльності в 2019 році порівняно з 2018 роком зменшився на 214463 тис. грн., а в 2020 році порівняно з 2019 роком - на 89544 тис. грн. Важливим елементом винайдення резервів оптимізації грошових потоків підприємства є аналіз динаміки і структури витратного грошового потоку підприємства.

Висновки. В результаті проведеного дослідження грошових потоків у ДП «Житомирський облавтодор» встановлено, що підприємство вийшло з кризового періоду, однак наявна оптимізація використання активів підприємства не призвела наразі до стійкого розвитку підприємства та формування збалансованої структури грошових потоків. Основне джерело формування грошових коштів будь-якого підприємства – а саме надходження від реалізації товарів, робіт, послуг – перестало бути визначальним, а отже це в короткостроковій перспективі, цілком ймовірно, може призвести до витіснення підприємства з ринку та, як наслідок, неможливості виконання основних зобов'язань по заробітній платі. Натомість балансування грошових потоків, що відбулось за рахунок надходжень від операційної оренди, є досить ефективним інструментом виходу на необхідний рівень фінансової стійкості в короткостроковій перспективі, однак не в змозі забезпечити поступального розвитку в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. 539 с. URL: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html> (дата звернення: 20.03.2020).
2. Піскунова Н. О. Удосконалення науково-методичного обґрунтування аналізу грошових потоків підприємств. Економічний аналіз. 2016. Том 25. № 2. С. 122–131.
3. Лігоненко Л. О., Ситник Г. В. Управління грошовими потоками: навч. посібник. К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2005. 255 с.
4. Ясишена В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств. Економічний простір. 2008. № 16. С. 123–131.
5. Черниченко Т. А., Витковская Л. В. Метод оптимизации денежных потоков организации. Экономический журнал. 2012. № 25. С. 97–100.
6. Бланк И. А. Управление денежными потоками. К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.
7. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. Міжнародний науковий журнал. 2017. Вип. 1–2. С. 67–85.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПРАТ «ЖИТОМИРПРОМСПЕЦБУД»

Штик Ю. І.

магістрант спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н., доцент І. В. Абрамова

Постановка проблеми. Найважливішим завданням кожного суб'єкта господарювання є збільшення надходжень виручки від реалізації за найменших затрат. Стійке отримання прибутку з прийнятним рівнем ризику забезпечує прийняття стратегічних фінансових рішень поточного та прогнозного характеру. Для забезпечення успішної господарської діяльності підприємства в ринкових умовах, керівництво підприємства зобов'язане оцінювати фінансову стійкість підприємства, при цьому даний аналіз повинен проводитися не тільки по відношенню до власного підприємства, але і по відношенню до партнерів, постачальників, покупців, потенційних клієнтів і конкурентів.

Проведений аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Житомирпромспецбуд» свідчить про досить високий ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, що визначає тип фінансової стійкості як нестійкий фінансовий стан. Також, на підприємстві досить різко зростає вартість основних засобів. Це призвело до того, що нормативним значенням не рівні усі коефіцієнти фінансової стійкості. До того ж, було виявлено, що підприємство у 2019 році знаходиться в зоні ризику банкрутства і навіть в декілька разів має менше граничне значення високої ймовірності його настання.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження з питань покращення системи управління фінансовою стійкістю проводили багато науковців, серед яких: І.О. Бланк, В.Х. Бівер, Ф.Ф. Бутинця, І.В. Абрамова, Л.В. Недільська, О.О. Терещенко, Ю.С. Цал-Цалко, О.Я. Стойко, Грачов А.В., Білик М.Д., Крамаренко Г.О. та Чорна О.Д. та інші вчені.

Виклад основного матеріалу. Підприємству постійно не вистачає коштів для ведення поточної діяльності. У зв'язку з вищесказаним перший захід щодо збільшення фінансової стійкості повинен стати роботою з дебіторською заборгованістю. Політика в галузі управління дебіторською заборгованістю буде включати наступні основні кроки:

- проведення аналізу дебіторської заборгованості, метою якого є виявлення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості;
- моніторинг і розподіл покупців на три групи, щоб застосувати до них три основні варіанти розрахунків (передплата, інші форми розрахунків, відстрочка платежу), при цьому необхідно враховувати три основні чинники обсяг продажів, платоспроможність кожного покупця, історія взаємин з кожним підприємством;
- визначення умов комерційного кредиту, якщо надається відстрочка платежу;
- оцінка можливостей використовувати вексель у разі відстрочення платежу та їх умов;

- оцінка ризиків виникнення сумнівної (простроченої та безнадійної) дебіторської заборгованості, визначення можливих збитків при цьому;
- оцінка ринкової вартості дебіторської заборгованості задля визначення розміру резервів по сумнівних боргах;
- визначення можливості продажу дебіторської заборгованості.

Проведення аналізу фінансової стійкості потрібно для того, щоб узгодити джерела прибуття і напрямки застосування власних коштів. У нинішній час важливий не тільки аналіз фінансової стійкості підприємства, але і складання плану по його вдосконаленню.

Розглянемо план необхідних заходів, до яких відноситься:

1. Розробка резервів з валового та чистого прибутку (збільшення у вартості майна частки власного капіталу, підвищення розміру джерел власних оборотних коштів).
2. Розробка заходів щодо прискорення оборотності оборотних коштів, зростанню забезпеченості власними оборотними засобами. Прискорення оборотності оборотних коштів призведе до звільнення тих коштів, які застосовуються в додатковому наданні послуг та на інші цілі. При застосуванні цієї рекомендації у підприємства буде можливість надавати більшу кількість послуг, швидше її реалізовувати.
3. Зниження рівня витрат та зниження обсягу запасів (поліпшення рентабельності реалізації).
4. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості (безперебійність прибуття коштів від дебіторів, великий запас міцності за показниками платоспроможності).

Спосіб, який відрізняється практично повною відсутністю ризиків, полягає в підвищенні реального власного капіталу за допомогою накопичення нерозподіленого прибутку.

Як на мене, ПрАТ «Житомирпромспецбуд» може зміцнити власну фінансову стабільність в короткостроковому періоді за рахунок:

- створення цінових знижок за умови негайної оплати наданих послуг;
- збільшення рівня цін на реалізовані послуги;
- реструктуризації кредиторських заборгованостей;
- підвищення величини власного капіталу;
- відстрочка розрахунків по внутрішньої кредиторської заборгованості;
- зниження адміністративно управлінських витрат.

Практична значимість запропонованих рекомендацій полягає в тому, що вони допоможуть здійснити перевищення доходів над витратами, поліпшити фінансову стійкість підприємства, привести її до стабільного стану та дозволять вільно маневрувати грошовими коштами.

Висновки. Підприємству необхідно скласти план по вдосконаленню фінансової стійкості, а саме: здійснити аналіз дебіторської заборгованості задля виявлення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості, реструктуризувати кредиторську заборгованість, а також підвищити власний

капітал за допомогою накопичення нерозподіленого прибутку. Це у свою чергу дозволить підприємству здійснювати моніторинг змін показників фінансової стійкості, збір і підготовку вихідних даних для аналізу, оцінки і контролю фінансової стійкості, а також дозволить прогнозувати майбутню зміну фінансової стійкості підприємства. Внаслідок чого керівництво матиме не тільки актуальну інформацію про фінансовий стан, але й можливість своєчасно виявити чинники, що негативно впливають на фінансову стійкість, і прийняти рішення про мінімізацію їх впливу, що допоможе зберегти фінансову рівновагу і запобігти зниженню платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Базилінська О. Я., Панченко О. І. Фінансова стійкість у системі стратегічного управління підприємством. Проблеми економіки. 2019. - № 1. - С. 89-94.
2. Беялов Т. Е., Олійник А. В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" 2016. - № 12(2). - С. 22-26.
3. Заїчко І. В. Фінансова стійкість підприємств як інструмент реалізації фінансової безпеки. Молодий вчений. 2019. - № 10(2). - С. 651-656.
4. Ковальчук Н.О., Руснак Т.В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 11. С. 368–371.
5. Козлова О.С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства / Козлова О.С. Молодий вчений. 2017. – №10 (50). С. 914–918.
6. Лищенко М.О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як елементу забезпечення фінансової стабільності роботи підприємства. Вісник Черкаського університету. Серія: Економічні науки. 2018. № 2. С. 49–56.
7. Момот Т. В., Луб А. І. Фінансова стійкість підприємства: проблеми та їх вирішення на прикладі будівельної компанії. Молодий вчений. 2020. - № 10(1). - С. 49-51.

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

Шишал О.

магістрантка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к. е. н., проф. Дема Д.І.

Постановка проблеми. На сьогодні доходи фізичних осіб є стабільними і значним об'єктом оподаткування. Це є головною причиною проблеми оподаткування доходів населення. У розвиток дослідження щодо оподаткування доходів фізичних осіб суттєвий доробок зробили такі науковці, як І. Гнидюк, Л. Уманець, Т. Гончаренко, В. Вишневський, А. Нікітішин, С. Онишко, В. Опарін, Л. Сідельникова, К. Швабій та інші. Метою статті є дослідження податку на доходи фізичних осіб: механізму його адміністрування та значення у формуванні доходів бюджету.

Оновний матеріал. З 1 січня 2011 р. справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні регламентується розділом IV Податкового кодексу України [4]. Податок на доходи фізичних осіб, на сьогодні, є складовою частиною фінансового механізму держави та відіграє важливу роль при наповненні дохідної частини бюджету. Надходження до зведеного бюджету від цього податку є досить вагомими та поступаються лише податку на додану вартість [2, с. 64]. Але різке підвищення мінімальної заробітної плати з 3200грн. у 2017 році до 6000грн. на початок 2021 року, призвело до таких негативних явищ, як: чергова хвиля тінізації доходів, нові способи мінімізації оподаткування у малому та середньому бізнесі, скорочення кадрів, закриття малих підприємств, нелегального працевлаштування і як наслідок зменшення рівня надходження податку на доходи фізичних осіб, або уповільнення його зростання [2, с. 65].

Важливим критерієм щодо надходження до бюджету податку на доходи фізичних осіб, є податкова конкуренції між регіонами, а саме мобільність людей та зміни місця розміщення їх офісів і виробництва. Зарахування податку з доходів фізичних осіб до місцевих бюджетів за місцезнаходженням підприємств є основною проблемою розбалансування місцевих бюджетів. Більшість значних підприємств в Україні зареєстровані чи розміщені в адміністративних центрах. Тож, саме через це громади недоотримують податок на доходи тих працівників, які проживають та користуються соціальними послугами не за місцем праці. На динаміку надходжень податку з доходів фізичних осіб впливає і рівень заробітної плати. Її зростання не тільки збільшує надходження до бюджету, але і допомагає зупинити відтік кваліфікованих кадрів за кордон. Позитивний вплив на подальше зростання надходжень до бюджету мають і пошуки нових ринків збуту продукції та її належна сертифікація. На можливості управління податковою конкурентоспроможністю регіону впливають і неподаткові фактори, серед яких: загальний рівень розвитку регіону, географічне розташування, кількість та якість природних

ресурсів, рівень розвитку технологій, політичний фактор, рівень життя у регіоні, кваліфікація та кількість трудових ресурсів, темпи росту населення, інвестиційна привабливість, середня заробітна плата та інше. Це також слід врахувати.

ПДФО – основний податок, який сплачують тільки фізичні особи і яким оподатковуються всі доходи фізичних осіб відповідно до податкового законодавства. В Україні ПДФО є загальнодержавним податком, тобто розмір ставок є єдиним і однаковим по усій території держави. Порядок сплати (перерахування) ПДФО бюджету передбачено ст. 168 ПКУ, відповідно до якої ПДФО, утриманий з доходів резидентів, підлягає зарахуванню до бюджету згідно з нормами Бюджетного кодексу України, тобто сплачується податковим агентом – юридичною особою (її філією, відділенням, іншим відокремленим підрозділом), представництвом нерезидента – юридичної особи, чи фізичною особою зараховується до відповідного місцевого бюджету за її місцезнаходженням в обсягах ПДФО, нарахованого на доходи, що сплачуються фізичній особі [4].

Проведений аналіз свідчить про те, що сплата ПДФО в Україні та в країнах ЄС має свої спільні та відмінні риси (табл. 1) [3, с. 578].

Таблиця 1

Спільні та відмінні риси щодо сплати ПДФО в Україні та в ЄС

Спільні	Відмінні
<ol style="list-style-type: none"> 1. ПДФО застосовується в усіх країнах світу. 2. Декларування доходів громадян. 3. Передбачено застосування спрощених технологій оподаткування. 4. Існує знижка оподаткованого доходу – залежно від кількості дітей у сім'ї. 5. Державний контроль та адміністрування. 6. Передбачена система податкових пільг. 7. ПДФО є одним з основних джерел надходження до бюджету країни. 8. Однакова сутність та риси податкових систем України та країн ЄС. 9. Розвиток податкових систем України та країн ЄС залежить від стану економічних, соціальних і політичних процесів у тій чи іншій країні. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прозорість та відкритість оподаткування ПДФО. 2. Прогресивна шкала оподаткування доходів. 3. Існує нульова ставка оподаткування доходів громадян за низького рівня доходів. 4. Правила оподаткування ПДФО в країнах ЄС встановлюються органами місцевого самоврядування, а не на рівні держави. 5. В більшості країн ЄС існують податки на всі доходи, отримані в країні або за її межами 6. Соціальні пільги у справлянні ПДФО не окремим фізичним особам, а сім'ям. 7. В переважній більшості країн ЄС, як правило, в оподаткуванні заробітної плати використовується прогресивна шкала, а в оподаткуванні інших доходів – пропорційні ставки. 8. Майже у всіх країнах ЄС існує податок на розкіш.

Джерело: [3, с. 578].

Разом з цим, на наш погляд, варто звернути увагу на визначення проблем щодо сплати ПДФО, які мають вплив на соціально-економічний розвиток держави. В Україні та в країнах ЄС ці проблеми мають свої, територіальні особливості (табл.2) [3, с. 579].

Нагальною є потреба у реформі податкового адміністрування, яка має покращити податкову дисципліну та створить більш зручні умови сплати податків і мінімізує «тінізацію» доходів. Вирішення питання оптимізації податкових ставок призведе до справедливого перерозподілу, а оптимізація звільнень від оподаткування – до визначення більш справедливої бази оподаткування.

Таблиця 2

Проблеми щодо сплати ПДФО в Україні та в ЄС

Україна	Країни ЄС
<ol style="list-style-type: none"> 1. Не досить повна база оподаткування ПДФО. 2. Низька ефективність національної системи оподаткування ПДФО та її негнучкість. 3. Система оподаткування не враховує досвід країн ЄС. 4. Відсутність прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб. 5. Низький рівень податкової культури. 6. Корумпованість в сфері оподаткування. 5. Загальноприйнята практика ухилення від сплати ПДФО. 6. Практично відсутня практика впровадження заходів щодо легалізації доходів громадян у тіньовому секторі економіки. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. За високих доходів фізичної особи високий рівень оподаткування (у Франції, наприклад, до 75%). 2. Жорсткий рівень адміністрування та контролю за оподаткуванням. 3. Більшість країн Євросоюзу стягують податки на абсолютно всі доходи, отримані в країні або за її межами. 4. В деяких країнах стандартні податкові ставки не завжди застосовні до іноземців, що мають вид на проживання.

Джерело: [3, с. 579].

Перш за все, треба наголосити, що заробітна плата становить більшу частину доходів домогосподарств, а інколи вона є єдиним джерелом доходу. Враховуючи, що в Україні не застосовуються прогресивні ставки ПДФО, це зумовлює соціальну несправедливість, яка проявляється в тому, що ті, хто заробляє менше (наприклад, мінімальну заробітну плату 6000 грн.), сплачують таку саму частку як і ті, хто заробляє більше (наприклад, 25 000 грн.) [1].

Відсутність довіри до державних інституцій є причиною масового ухилення від сплати податків населенням, що є характерною особливістю сучасного оподаткування доходів громадян на території України. Поряд з цим, можливість мінімізації втрат гостро впливає на вибір особи щодо приховування своїх доходів, які пов'язані з таким рішенням. На нашу думку, система оподаткування в Україні залишається недосконалою навіть попри те, що влада останні роки реформувати та покращувати систему оподаткування доходів громадян. Отже така система має значні резерви для підвищення її ефективності.

Для того, аби покращити економічну ситуацію в країні та збільшити податкові надходження до бюджету, важливо здійснити зміни щодо зменшення податкового навантаження малозабезпечених громадян, здійснювати диференціацію ставок ПДФО та єдиного податку залежно від виду діяльності та розміру доходу, а також із врахуванням сімейного стану платників, кількості зайнятих у сім'ї та кількості дітей чи пенсіонерів. Доцільність перегляду шкали

прогресивного ПДФО. Додаткові надходження ПДФО державі повинна надати легалізація заробітних плат, а прив'язання диференційованих ставок податку не до конкретних сум доходу, а до МЗП, дозволить нарешті уникнути щорічний перегляд величини оподатковуваного доходу [2, с. 65, 3, с. 579].

Висновки. Щоб забезпечити ефективне функціонування системи прибуткового оподаткування громадян, її потрібно доповнити заходами щодо посилення податкового нагляду. Для цього необхідно забезпечити чітку й прозору правову систему, сильне й спроможне адміністрування податків, оскільки діючі адміністративні заходи у даний час є малоефективними у боротьбі з «тіньовими» доходами [2, с. 66, 3, с. 580].

Список використаних джерел

1. Гнидюк І. В., Уманець Л. В., Гончаренко Т. В. Оцінка податку на доходи фізичних осіб як фіскального показника. *Бізнес Інформ*. 2021. С. 279-285
2. Лучишин Л.М. Роль податків і зборів у доходах місцевих бюджетів. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. Випуск 2. 2019. С. 61-69
3. Кміть В.М., Лазунда А. В. Перспективи і напрями вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб із використанням зарубіжного досвіду. *Інфраструктура ринку*. Випуск 37. 2019. С. 575-583
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ КІБЕРСПОРТИВНОЇ КОУЧІНГ ОРГАНІЗАЦІЇ

Шевченко М. О.

студент спеціальність «Комп'ютерні науки»

Науковий керівник – д.т.н. професор Молодецька К.В.

Постановка проблеми. Наразі кіберспорт є невід'ємною частиною життя багатьох людей, як і юнаків так і дорослих. З біологічної точки зору, людям подобається відчувати емоції від змагань, аналогічні емоції людина отримує від спортивної частини комп'ютерних ігор, цим вони і приваблюють. Кіберспорт - командні чи індивідуальні змагання на основі відеоігор. У окремих країнах кіберспорт визнаний офіційним видом спорту. Змагання по кіберспортивним дисциплінам стають все більш популярними, а разом з тим збільшується призовий фонд, кількість команд та конкуренція між ними.

В умовах високої конкуренції багато гравців прагнуть якнайшвидше підвищити свій кваліфікаційний рівень. Таким гравцям зможе допомогти тренер, або, так званий, коуч, який сприятиме його розвитку як в ментальному

плані, так і підвищить механічну форму гравця шляхом тренувань та передачі безцінного досвіду. Кіберспортивна коучінг організація – це організація, яка надає послуги тренерів, або коучів, які займаються тренуванням, покращенням ментальної форми та механічних навичок гравця, тим самим підвищуючи його конкурентоспроможність або кваліфікаційний рівень.

Основний матеріал. Наразі ніша коучінгу в кіберспортивних дисциплінах майже не зайнята. Невеликий рівень конкуренції пов'язаний зі складністю пошуку та залучення достатньої кількості коучів. Проблема полягає в тому, що більшість гравців, які можуть претендувати на місце коуча, мають дійсні контракти з кіберспортивними організаціями. Враховуючи те, що попит на такі послуги зростає не тільки у професійних гравців, але і у гравців початкового рівня, завдання створення національної коучінг організації в межах України, де наразі не існує подібних організацій, стає дуже актуальним.

Зважаючи на невисокий рівень об'єднання спортсменів, зокрема в Україні, актуальним завданням є розроблення платформи для побудови нетворкінгу між гравцями. Така система в цілому буде мати концепцію, аналогічну до існуючих англійських організацій. Однак, її функціонування запропоновано акцентувати на діяльності організації LegionFarm. Особливості системи, що розробляється, розглянемо нижче.

Доцільно реалізувати систему пошуку тренерів простішою ніж в аналогічних систем, так як підбір тренерів буде здійснюватися за меншою кількістю країн, наприклад країн СНД. Також перспективним є зменшення штату працюючих тренерів до виключно професійних гравців. Збільшення якості наданих послуг буде досягнуто за рахунок підвищення показників критеріїв відбору. Також необхідно змінити спосіб надання послуг, замість погодинної оплати клієнт зможе придбати помісячну. Окрім того, він зможе розраховувати на додаткові функції типу регулярного аналізу ігрових відеозаписів клієнта, створення плану тренувань, регулярно навчатися під час ігрових сесій із вибраним тренером та отримати доступ до закритої спільноти, в якій він зможе спілкуватися з іншими тренерами та клієнтами. Кожен клієнт зможе залишити повноцінний відгук про тренера, а також про якість наданих послуг. Кожен відгук буде проходити додаткову модерацію, якщо відгук буде неадекватним – скоріше за все репутація тренера не постраждає, а клієнт буде попереджений. Крім цього, клієнт може розраховувати на повне або часткове повернення витрачених коштів якщо він буде незадоволений якістю наданих послуг. В перспективі доцільно додати систему накопичувальних бонусів і знижок для постійних клієнтів.

Отже, створення інформаційної системи для кіберспортивної коучінг організації – перший крок на шляху до побудови альтернативної регіональної системи тренування гравців. Створювана інформаційна система буде складатися з Web-сайту та бази даних, в якій будуть зберігатися всі дані тренерів, клієнтів, дані про покупки та про надані послуги. Інтерфейс системи буде характеризуватися дружністю до користувача, усі потрібні дані коучів будуть доступні для клієнтів, як і всі відгуки про кожного коуча окремо. Клієнт

отримуватиме більше інформації про коуча, і при замовленні послуг коуча клієнт зможе вказати мотив і ціль свого звернення, компетентності, які заплановано здобути в процесі навчання, та чому хотів би навчитися. Такий підхід сприятиме кращому взаєморозумінню і побудові взаємовідносин між клієнтом та коучем.

Висновки. Таким чином, зростаюча популярність кіберспорту та наявність невеликої кількості конкурентів означає, що створення організації, спрямованої на національний ринок, є перспективним напрямком досліджень. Зростання попиту на послуги коучінг організацій підтверджує доцільність створення кіберспортивної коучінг організації та відповідного інформаційного ресурсу для її ефективного функціонування. Внаслідок інформатизації роботи кіберспортивної коучінг організації, створення і використання відповідних інформаційних ресурсів відкриваються можливості для реалізації набутих здібностей та залучення додаткового фінансування для професійних гравців.

Список використаних джерел:

1. Ветошкіна Ю. В., Титова Е. С. Киберспорт и студенты-киберспортсмены как новіе реалии жизни URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kibersport-i-studenty-kibesportsmeny-kak-novye-realii-obschestvennoy-zhizni/viewer>.
2. Вікіпедія. [електронний ресурс] URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B8%D0%B1%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82>.
3. LegionFarm [Електронний ресурс] URL: <https://legionfarm.com/>.

ПОРТРЕТ ПОДАТКІВЦЯ: ФАХОВІСТЬ, КУЛЬТУРА, ЕТИЧНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ

Шуневич А. В.

*студент спеціальності «Облік та оподаткування»,
Науковий керівник – к. е. н., О. М. Дмитренко*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Важливою складовою формування податкової культури платників податків є усвідомлення ними об'єктивної необхідності сплати частини своїх доходів на користь держави. Особлива роль у формуванні податкової свідомості громадян відводиться податківцям – посередникам між державою та громадянами у вирішенні питань щодо наповнення державного бюджету та розв'язанні податкових конфліктів в межах чинного законодавства. Окрім виконання визначеного чинним законодавством кола посадових обов'язків, на податківцях

лежить відповідальність за підтримання іміджу та репутації інституту всієї податкової служби. Тому враховуючи трансформаційні зміни у суспільстві важливим є обґрунтування особистих, ділових якостей податківця, визначення кваліфікаційних вимог до даної професії з метою формулювання портрета сучасного податківця – відповідального і справедливого представника держави та надійного помічника бізнесу.

Питання щодо особливостей професійної діяльності податківця та особистісні його характеристики не є широко досліджуваними. У літературних джерелах даною проблематикою займалися Гавренкова Т.С., Поночовна-Рисак Т.М. Правила етичної поведінки працівниками Державної податкової служби закріплені в нормативних документах, також окремі їх аспекти досліджував Рудакевич М.І. Роль державної податкової служби у формуванні податкової культури в державі досліджували Денисова А.В. та Слаблюк Н.С.

Основний матеріал. Історія професії податківця сягає своїм корінням в далеке минуле. У стародавні часи так само, як і зараз, з людей стягувалися різні збори для забезпечення існування королівського двору і королівства в цілому. В ті часи вони носили назву «мити» (плата, мито), а сьогодні ці збори називають податками. Фахівці цієї ланки називалися митарями. Пізніше, в 18 столітті, такі працівники стали називатися фіскалами – від слова «конфіскація» [1].

Податківець – це державний службовець, який здійснює контроль за дотриманням податкового законодавства, надходженням до бюджету податкових та інших платежів, вивчає правильність складання бухгалтерських документів фізичними і юридичними особами, аналізує результати перевірок різних організацій, здійснює збір і обробку даних бухгалтерського обліку і звітності та застосовує відповідні санкції до порушників податкової дисципліни. Працівник податкової служби повинен пам'ятати, що вплив на платника податків здійснюється й за рахунок особистих якостей та етичної поведінки, що забезпечують йому довіру і повагу платників податків. Також важливими в діяльності податківця є його інтелект.

На основі аналізу наукових джерел та нормативно-правової бази нами визначено основні особисті та ділові якості податківця, а також обґрунтовано кваліфікаційні та етичні вимоги до даної професії в сучасних умовах (рис. 1).

Посадові обов'язки податківців залежать від займаної посади та напрямів роботи. До основних професійних обов'язків податкового інспектора належать такі: забезпечення реєстрації та обліку платників податків; надання адміністративних послуг та сервісного обслуговування платників; надання роз'яснень і вказівок щодо податкового законодавства та його застосування; керівництво молодшим канцелярським та технічним персоналом; розслідування потенційних випадків шахрайства шляхом інтерв'ю, візитів та досліджень; проведення правової експертизи податкових документів; оформлення декларацій про доходи громадян; розгляд заперечень і суперечок з податкових перевірок; проведення податкових перевірок; контроль своєчасності сплати податків і мит; застосування штрафних санкцій до порушників; ведення податкової статистики, написання звітів; узгодження розрахунків особисто або

шляхом письмового листування з платниками податків або їх представниками (бухгалтерами та юристами) [3, 4].

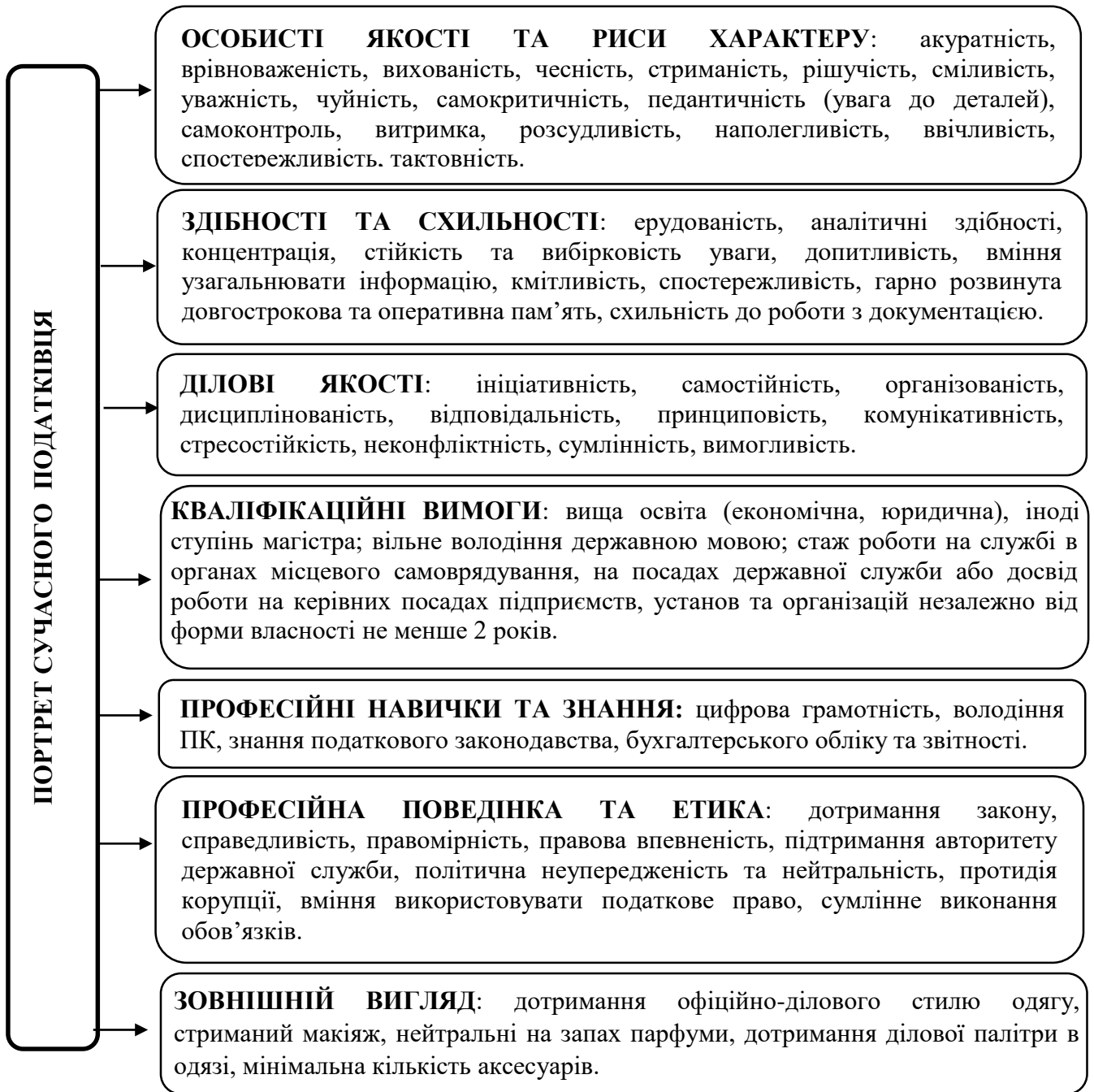

Рис. 1. Портрет сучасного податківця

Відповідно до затверджених Правил етичної поведінки в органах Державної податкової служби податківці зобов'язані «неухильно дотримуватися загальноновизнаних етичних норм поведінки та цих Правил, бути доброзичливими та ввічливими, дотримуватися високої культури спілкування, з повагою ставитися до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднань громадян, інших юридичних осіб. Етика працівника податкових органів повинна сприяти правильному формуванню свідомості,

поглядів працівників податкових органів, орієнтуючи їх на обов'язкове дотримання моральних норм, забезпечення справедливості, захисту прав, свобод, честі і гідності людей, культури спілкування, охороні власної честі і репутації» [2].

Висновки. Таким чином, портрет податківця є комплексом його особистих якостей, рис, здібностей, професійних навичок і вмінь, а також кваліфікаційних та етичних вимог, які в узагальненому вигляді формують представлення про професію податківця та його призначення. В сучасних умовах важливим для податківців є усвідомлення необхідності корегування професійних пріоритетів, що передбачають перехід від фіскальних функцій до стимулювання ділової активності, ефективного адміністрування податків, надання якісних і зручних послуг для платників податків.

Список використаних джерел

1. Податківці – помічники у веденні бізнесу : веб-сайт. URL: <https://ode.dcz.gov.ua/publikaciya/podatkivci-pomichnyku-u-vedenni-biznesu>.
2. Про затвердження Правил етичної поведінки в органах Державної податкової служби : Наказ Держ. подат. служби України від 02.09.2019 р. № 52. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0052872-19#Text>.
3. Професія Податковий інспектор : веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/podatkovijinspektor/home>.
4. Tax inspector: job description : веб-сайт. URL: <https://targetjobs.co.uk/careers-advice/job-descriptions/tax-inspector-job-description>.

АВТОМАТИЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ

Яковенко В. Б.

студент спеціальності «Комп'ютерні науки»

Науковий керівник – П. П. Топольницький, к.т.н., доцент

Постановка проблеми. Наразі людство повністю залежить від сучасних технологій; інформаційні системи та технології інтегровані в усі області людської діяльності. Справедливо стверджувати, що допитливість є рушієм технічного та технологічного розвитку суспільства, своєрідною причиною безлічі технологічних відкриттів, джерелом науково-технологічного прогресу в сучасному світі. Сфера дистанційного зондування Землі є одним із таких технологічних проривів, який відкрив нові можливості для вирішення актуальних суспільних, економічних, екологічних проблем.

Перелік можливостей дистанційного зондування Землі сьогодні невпинно розширюється внаслідок винайдення нових моделей та збільшення кількості існуючих космічних апаратів. Покращення апаратури дистанційного

зондування та оперативності доставки інформації клієнтам – це далеко не весь список тих можливостей, які надає ця технологія. Зокрема, за допомогою дистанційного зондування Землі здійснюється спостереження за планетою із використанням знімальних пристроїв, встановлених на космічних апаратах та інших літальних об'єктах. Фіксація змін і визначення тенденцій процесів, що відбуваються на поверхні Землі й над нею є головною перевагою використання цього методу. Безперечно, із розвитком мережі Інтернет з'явилися нові засоби отримання інформації, проте на дистанційне зондування Землі ця технологія дає більше позитивного впливу, аніж негативного [1, с. 162].

Основний матеріал. Дистанційне зондування Землі використовується в таких галузях як геологічні дослідження; прогнозування погоди; моніторинг небезпечних природних явищ; оцінки збитків від екологічних катастроф; прогноз врожайності сільськогосподарських культур; відновлення топографічних карт для відстеження реального стану територій; контроль стану гідротехнічних споруд; контроль несанкціонованого будівництва та ін. [2]. Очевидно, що актуальність дистанційного зондування Землі неперервно зростає, зумовлюючи пошук можливостей автоматизації цієї технології. Інформаційна система – це складна сукупність засобів взаємодії з інформацією, її неможливо побудувати за короткий проміжок часу, оскільки кожний момент її реалізації (зокрема, визначення логічних відношень в системі, їх послідовностей, зміни об'єкта і станів системи, меж її діяльності) потребує детального обґрунтування. Реалізація інформаційної системи – складний процес, що вимагає, насамперед, функціонального моделювання. Функціональне моделювання дає можливість лаконічно та зрозуміло для всіх стейкхолдерів оформлювати логічні відношення роботи інформаційної системи.

Для функціонального моделювання інформаційної системи дистанційного зондування Землі використано методологію SADT та побудовано IDEF0-модель, яка дала можливість проаналізувати та спроектувати відношення між бізнес-процесами в інформаційній системі. Необхідно розуміти, що IDEF0-модель відображує лише логічні відношення бізнес-процесів у роботі інформаційної системи і нічого іншого. Її основною особливістю є розробка моделі «чорної скриньки». На рис.1 відображено контекстну діаграму IDEF0 моніторингу засобами дистанційного зондування Землі, яка описує її роботу.

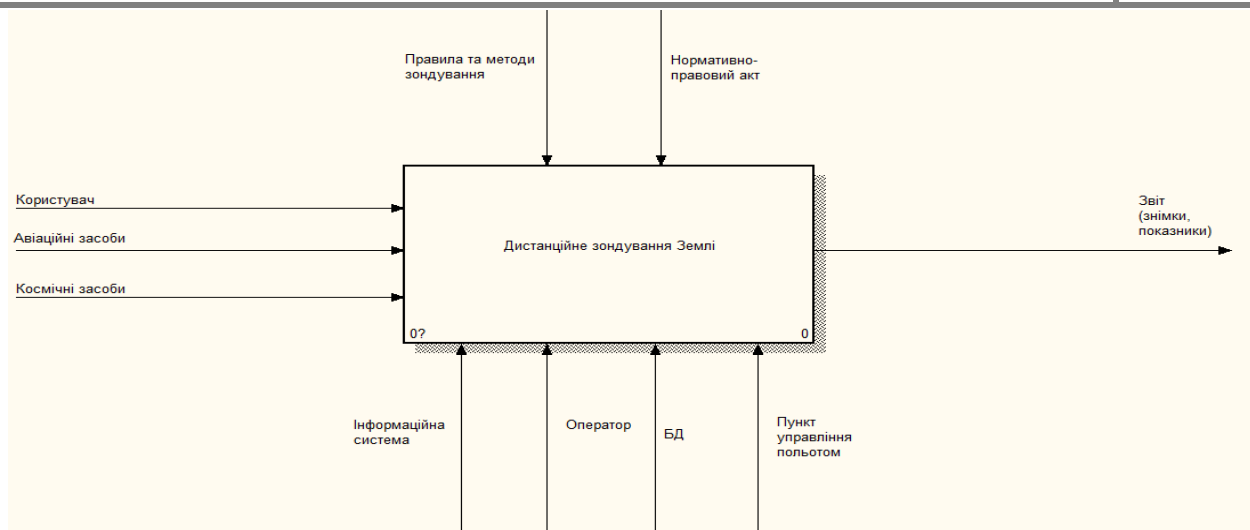

Рис. 1 – Контекстна діаграма моніторингу засобами дистанційного зондування Землі

Вхідні дані моделі включають користувача, авіаційні та космічні засоби. Блок управління складається з правил та методів зондування, а також нормативно-правових актів. До механізмів включено безпосередньо інформаційну систему, оператора, базу даних та пункт управління польотами. Вихідним параметром процесу моніторингу засобами дистанційного зондування є звіт (знімки, показники). Наступним кроком функціонального моделювання є декомпозиція розробленої контекстної діаграми, яка дає можливість детально дослідити кожен окремий бізнес-процес.

Висновки та пропозиції. Отже, використання технологій дистанційного зондування Землі в різних галузях національної економіки не має меж, що вимагає автоматизації цієї технології. Автоматизація процесу моніторингу засобами дистанційного зондування Землі передбачає розробку інформаційної системи, яка максимально відповідатиме вимогам та потребам всіх її користувачів. За результатами функціонального моделювання встановлено, що пропонується система акумулюватиме і оброблятиме авіаційні та космічні знімки, дані яких мають узгоджуватись із запитом користувача. Процес збору та обробки даних має бути узгоджений із діючим законодавством та правилами і методами дистанційного зондування. Результатом використання інформаційної системи буде повноцінний звіт, створений на основі моніторингу.

Список використаних джерел:

1. Використання даних дистанційного зондування Землі для створення актуальних електронних ресурсів. Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва. 2011. Вип. I (21). С. 162–167.
2. Дистанційне зондування Землі. Вікіпедія: веб-сайт. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Дистанційне_зондування_Землі (дата звернення: 23.12.2021).

ПОДАТКОВІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА БІЗНЕС ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Яценко І.М.

*студент спеціальності «Облік та оподаткування»,
Науковий керівник - к.е.н. професор, Л.А Суліменко*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Для забезпечення ефективного функціонування податкової системи в країні однією з важливих умов є виконання своїх обов'язків платниками податків. При недобросовісному виконанні ними податкового обов'язку чинне законодавство передбачає застосування податковими органами системи спеціальних адміністративно-правових санкцій, що спонукають до виконання податкового обов'язку. Умови, за яких платника податків притягнуть до відповідальності, є різними. При розборі податкових суперечок у судах вони можуть вплинути на остаточні санкції, як результат правопорушення. Без розуміння цих умов, а також принципів та особливостей санкцій буде складно розібратися у ефективності їх застосування.

Питання податкових правопорушень і податкових санкцій в Україні досліджували у своїх наукових працях такі вітчизняні науковці, як: Білоус В. Т., Дуравкин П.М., Занфіров М. В., Ковтун В. М., Кононець В. П., Куслій В.О., Ларіна О. В., Христинченко Н. П. та ін. Однак, з врахуванням особливостей сучасних тенденцій податкового адміністрування, такі дослідження завжди залишаються актуальними.

Метою дослідження є вивчення діючих податкових санкцій та розробка ефективних інструментів для покарання за податкові правопорушення.

Основний матеріал. Питання економічної безпеки для бізнесу в кожній сфері діяльності є неабияки актуальним, оскільки підприємства підпадають під дію внутрішніх та зовнішніх ризиків, які не дають можливості керівникам досягати визначених цілей. Як зазначають економісти, ключове місце в структурі економічної безпеки займає податкова безпека. В економічній літературі виділяють п'ять сфер податкового ризику:

- «по-перше, якщо легально нараховувати та сплачувати податки, ризиків для бізнесу майже не існує (безризикова сфера) – підприємство сплачує встановлені податки, і якщо податкове навантаження сприяє розвитку бізнесу, то ще й прибуток отримують;

- по-друге, працюючи відповідально, підприємство матиме мінімальні ризики, і у разі незначних порушень податкової дисципліни, сплатить лише штрафні санкції та пеню;

- по-третє, сфера підвищеного ризику для бізнесу, коли фіксується порушення договірної дисципліни. Підприємство ризикує лише тим, що або покриє всі витрати, пов'язані із такими договорами, або просто отримає прибуток набагато менше очікуваного;

- четверта сфера – це зона критичного ризику для бізнесу, в якій підприємство ризикує втратити не лише прибуток, а й не отримати заплановані

доходи. Така ситуація можлива, коли менеджмент компанії приймає рішення мінімізувати податки за рахунок свідомого порушення Податкового кодексу. Як результат – податківці нараховують штрафні санкції, які істотно перевищують суму податків, сплачених легально, наслідки можуть призвести до скорочення масштабів діяльності, втрати оборотних коштів та до збитків;

- п'ята сфера - неприпустимого ризику, де підприємство ризикує стати банкрутом, сплативши надмірно високі податкові санкції. В результаті цього засновники виходять зі складу акціонерів, заборгованість стає сумнівною, вимоги кредиторів посилюються, а можливе банкрутство стає реальним» [6].

Основним джерелом установлення обставин для доведення факту несплати податків внаслідок вчинення податкового правопорушення, є акт перевірки, складений за результатами проведення податкової перевірки. Податкове правопорушення у правознавстві визначається, як винна протиправна дія (або бездіяльність) платника податків (в т. ч. податкового агента), за яке законодавством встановлено відповідальність [3, с. 39].

Під терміном санкції (походить від латинського *sanctio* – найсуворіша постанова) у правознавстві розуміють міри примусового впливу за порушення встановленого порядку діяльності, які мають попереджувальну, компенсаційну чи репресивну функцію. Податкова санкція визначається, як система заходів податкового примусу, що покликана забезпечити відновлення порушеного платником податків встановленого порядку сплати податків і зборів та полягає у додатковому фінансовому обтяженні порушника норм податкового законодавства [1, с. 75].

У відповідності до діючого податкового законодавства, а також існуючої практики податкових порушень найчастіше органи ДПС України притягують до відповідальності суб'єктів господарської діяльності за:

– порушення встановленого порядку взяття на облік (реєстрації) в контрольних органах (ст. 117 ПК України), строку й порядку подання інформації про відкриття або закриття банківських рахунків (ст. 118 ПК України);

– неподання банками або іншими фінансовими установами відповідним контрольним органам у встановлений строк повідомлення про відкриття або закриття рахунків платників податків;

– порушення платником податків порядку подання інформації про фізичних осіб-платників податків (ст. 119 ПК України);

– неподання або несвоєчасне подання податкової звітності чи невиконання вимог щодо внесення змін до податкової звітності (ст. 120 ПК України);

– порушення встановлених законодавством строків зберігання документів з питань обчислення та сплати податків і зборів, а також документів, пов'язаних із виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контрольні органи (ст. 121 ПК України);

– порушення правил застосування спрощеної системи оподаткування фізичною особою-підприємцем (ст. 122 ПК України);

– порушення порядку отримання й використання торгового патенту, тобто за порушення порядку використання торгового патенту (ст. 125 ПК України);

– порушення правил сплати (перерахування) податків (ст. 126 ПК України) [5].

Варто зазначити, що адміністративна відповідальність настає лише за умови вини громадянина чи посадової особи, тобто коли протиправне діяння (дія чи бездіяльність) було вчинено умисно або через необережність. Кримінальна відповідальність настає за злочини, що вчиняються шляхом невиконання або неналежного виконання вимог законів з питань оподаткування та іншого законодавства.

Однак регулювання відносин, які пов'язані з притягненням до фінансово-правової відповідальності за податкові правопорушення, застосуванням та реалізацією правових санкцій за порушення податкового законодавства в Україні, є не достатньо неефективним. Відсутність єдиного законодавчого закріплення поняття правових санкцій за порушення податкового законодавства призвела до того, що в чинному законодавстві можемо спостерігати постійне дублювання та колізійність нормативних актів.

Основними умовами та принципами при притягненні платника податків до відповідальності, виконання яких підвищить ефективність та незаперечність санкцій за податкові порушення, є:

- нівелювати політичний вплив на уникнення від податкових санкцій;
- всі непереборні протиріччя та неясності актів податкового законодавства розуміються на користь платника податків, щоб уникнути необґрунтованих санкцій;
- притягнення до відповідальності та встановлення санкцій за вчинення податкового правопорушення буде можливе лише на підставах та в порядку, виключно у законодавчому полі;
- особа вважається невинною у вчиненні податкового правопорушення і санкції не застосовуються, доки вина правопорушника не буде доведена;
- притягнення платника податків до адміністративних санкцій не звільняє цього платника та його посадових осіб (при умові наявності відповідних підстав) від кримінальної чи іншої відповідальності, а також від обов'язку сплатити належну суми податку та штрафу;
- санкції за скоєні правопорушення податкового законодавства накладаються на особу, яка вчинила протиправну дію (або бездіяльність) навмисне або з необережності, але при цьому враховуються обставини, як особи, що виключають вину, так і обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність;
- термін давності накладення санкцій та притягнення до відповідальності за податковими правопорушеннями повинен бути не більше п'ять років;
- особа на яку накладено санкції має право оскаржити дії податкових органів ненормативного характеру, дії (бездіяльність) їх посадових осіб до вищого податкового органу або суду. При цьому санкції податкових органів,

прийняті за результатами виїзних перевірок та податкового контролю, можуть бути оскаржені в суді лише після їхнього оскарження в податковій інстанції[4].

Слід зазначити, що суттєвим недоліком діючої системи оподаткування є її нестабільність, непрозорість нормативно-правової бази. Частково ці недоліки було усунуто в межах імплементації Податкового кодексу України, проте його впровадження не розв'язало проблеми нестабільності, чіткості податкового законодавства та відсутності його прогнозованості.

Висновки і пропозиції. Отже, податкові санкції є інструментом забезпечення своєчасної сплати до бюджету державних цільових фондів податків і зборів, установлених законодавством. Водночас, сучасні податкові санкції не завжди є ефективним інструментом впливу на податкові правопорушення. Для зростання ефективності податкових санкцій важливо розглянути основні умови та принципи при притягненні платника податків до відповідальності, виконання яких підвищить ефективність та незаперечність санкцій за податкові порушення. Податкові санкції для бізнесу і платників податків будуть тоді ефективним інструментом, коли в діючому податковому законодавстві прописані чіткі і зрозумілі причини їх виникнення, тоді платник відразу зможе своєчасно заплатити достовірно визначену суму податків, ніж сплачувати суму зобов'язань та нести відповідальність за несплату податків, і таким чином втрачати ще більше.

Список використаних джерел

1. Білоус В. Т., Ковтун В. М. Правова природа фінансових санкцій, що застосовуються за порушення податкового законодавства. *Наука і правоохорона*. 2013. № 4. С. 70-76.
2. Куслій В. О. Питання застосування штрафних санкцій за порушення норм податкового кодексу України. *Наше право*. 2014. № 3. С. 61-66.
3. Кононець В. П. Державна фіскальна служба й органи внутрішніх справ як суб'єкти, що застосовують санкції за порушення податкового законодавства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2015. Вип. 30(2). С. 39-42.
4. Занфіров М. В. Юридична природа податкових санкцій як виду фінансових санкцій. *Право та державне управління*. 2014. № 3. С. 30-35.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Петренко І. Податкові ризики, що впливають на економічну безпеку підприємства. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/443134/iryna-petrenko-podatkovi-ryzyky-shho-vplyvayut-na-ekonomichnu-bezpeku-pidpryyemstva>.

ПЕРЕД ПОДАТКАМИ ВСІ РІВНІ – ЧИ ПОВИННІ БАГАТІ ПЛАТИТИ БІЛЬШЕ, А БІДНІ - МЕНШЕ*Демидюк І. І.**студентка спеціальності «Облік та оподаткування»,
Науковий керівник – к.е.н., доц. О.Ф. Ярмолюк*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Одним із пріоритетних напрямків соціально орієнтованої економіки розвинених країн є подолання бідності та скорочення нерівності в доходах населення. В нашій державі зазначений напрямок економічного розвитку закріплений Цілями сталого розвитку України. Стратегією сталого розвитку України до 2030 року [1] передбачено подолання нерівності шляхом удосконалення бюджетно-податкової політики, а також політики в питаннях заробітної плати та соціального захисту. Податкова система в сучасних реаліях повинна виконувати не лише фіскальну, а й соціальну функцію, забезпечуючи рівність у справлянні податків між різними верствами населення, надаючи соціальні гарантії та здійснюючи належний перерозподіл національних доходів.

Питання додержання принципу соціальної справедливості системою оподаткування знаходиться під пильним наглядом різних науковців: філософів, економістів, правознавців, соціологів тощо. До вітчизняних економістів, що досліджували систему оподаткування через призму соціальної справедливості, належать П. К. Бечко, О. В. Божанова, О. Є. Найденко, Ю. В. Григоренко, А. І. Крисоватий, Л. В. Петрова, О. Й. Юрківський тощо. Разом із тим, питання використання податкових важелів для подолання нерівності у доходах не втрачає своєї актуальності, особливо за умов низької соціальної ефективності податкових знижок і податкових соціальних пільг, а тому потребує подальших наукових досліджень.

Основний матеріал. На сьогодні в Україні функціонує пропорційна система оподаткування доходів громадян, що не враховує частку дискреційного доходу більшості населення. Основним її принципом є встановлення однакових ставок для всіх суб'єктів оподаткування незалежно від рівня їхніх доходів. Неефективною щодо вирівнювання доходів є існуюча система соціальних пільг, оскільки платник податку сьогодні може мати податкову соціальну пільгу лише тоді, якщо розмір його заробітної плати не перевищує 3180,0 грн. (половини прожиткового мінімуму працездатної особи станом на 1 число поточного року, помноженого на коефіцієнт 1,4 та заокругленого до 10 грн.).

Прогресивна система оподаткування передбачає запровадження шкали ставок, залежної від рівня доходів фізичних осіб. Така система дозволяє скоротити нерівність в доходах населення. Якщо платники податків з однаковими доходами сплачують однакову суму податків, досягається горизонтальна рівність, коли платники податків, що мають більшу платоспроможність, сплачують більше, ніж особи з низькою платоспроможністю, має місце вертикальна рівність.

У статті «Progressive Taxation and the subjective well-being of nations» автори знаходять позитивний зв'язок між прогресивною системою оподаткування та суб'єктивним благополуччям у 54 країнах [2]. І. Піонтківська, розглянувши досвід застосування прогресивної системи оподаткування та соціальних трансфертів у 35 країнах, зазначає про суттєве (у середньому на третину) зменшення нерівності доходів серед населення. При цьому в Данії та Ірландії за рахунок застосування прогресивного оподаткування нерівність була скорочена на 40 %, у Південній Кореї - на 8 % [3].

В Україні у 2020 році був зареєстрований законопроект №3076 [4], що передбачав запровадження прогресивних ставок податку на доходи фізичних осіб: 15%, 18%, 21%, 24% і 27% (табл. 1), та застосування мінімального неоподаткованого доходу у розмірі мінімальної заробітної плати, який звільнявся б від оподаткування податком (у разі одержання доходу до 15 мінімальних заробітних плат).

Таблиця 1

Прогресивна шкала для справляння податку з доходів фізичних осіб

Розмір доходу*	Ставка ПДФО
до 5 розмірів мінімальної заробітної плати включно (до 23615 грн)	15%
від 5 до 15 розмірів мінімальної заробітної плати включно (від 23615 грн до 70845 грн)	18%
від 15 до 50 розмірів мінімальної заробітної плати включно (від 70845 грн до 236150 грн)	21%
від 50 до 200 розмірів мінімальної заробітної плати включно (від 236150 грн до 944600 грн)	24%
більше 200 розмірів мінімальної заробітної плати (від 944600 грн)	27%

* розміри доходу вказані за розмірами мінімальної заробітної плати станом на 01.01.2020 р.
Джерело: [3].

І хоча зазначений проект закону не був прийнятий Комітетом Верховної Ради України через прогнозоване зменшення у надходженнях доходів до бюджету, запровадження прогресивного оподаткування, на наш погляд, мало б позитивний соціальний та економічний ефект. Так, встановлення ставок різного розміру сприяло б перерозподілу податкового навантаження з малозабезпечених верств населення на більш забезпечені, формуванню достатньо стійкого прошарку середнього класу населення, скороченню виплат державної соціальної допомоги та інших трансфертів, гармонізації вітчизняної податкової системи із податковим законодавством країн Європи. Як результат, серед малозабезпечених та середніх верств населення відбулося б зростання економічної активності та зайнятості, підвищився споживчий попит та норми заощаджень, мало б місце зростання податкової культури через позитивне сприйняття даного виду оподаткування переважною більшістю громадян з малою та середньою платоспроможністю.

Запровадження прогресивної системи оподаткування доходів може також супроводжуватись невдоволенням та опором з боку заможних верств

населення, що проявлятиметься через «тінізацію» доходів та виведення капіталу в «офшори», демотивацію підвищення доходів роботодавцями, можливими є також ризики, пов'язані зі зростанням соціальної напруженості. Окрім того, перехід на прогресивне оподаткування вимагатиме додаткових матеріально-трудових затрат з боку держави, пов'язаних з налагодженням адміністрування податку на доходи фізичних осіб через ускладнення механізму його стягнення.

Справедливий розподіл податкового навантаження між різними категоріями платників податків можуть забезпечити і майнові податки. На сьогодні в Україні діють підвищені ставки податку для власників великих площ житлової та нежитлової нерухомості та власників дорогих легкових автомобілів. Разом із тим, до суб'єктів оподаткування майновими податками не належать власники літаків, гелікоптерів, яхт або кораблів. Тож питання вдосконалення структури майнового оподаткування, розширення його об'єктів та механізмів справляння за принципом «чим більше матеріальних благ має конкретна особа, тим більший відсоток ставки», потребує додаткового обґрунтування у діючому податковому законодавстві.

Висновки та пропозиції. Дотримання принципу соціальної справедливості, що проявляється через встановлення податків і зборів відповідно до платоспроможності платників податків, є фундаментальною основою для належного функціонування податкової системи. З метою реалізації зазначеного принципу може бути використана як прогресивна система оподаткування, чітка система податкових знижок та пільг, так і майнові податки або податки на предмети розкоші. Запровадження прогресивних ставок оподаткування доходів громадян матиме позитивний ефект лише за умови відсутності ухилення від сплати податків та детінізації доходів населення.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року: Проект Закону України № 9015 від 07.08.2018 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=344>.
2. Oishi, S., U. Schimmack, and E. Diener (2012). Progressive Taxation and the subjective well-being of nations. *Psychological Science*, 23, p. 86-92.
3. Піонтківська І. Податки у світі: навіщо нам потрібні податки та як створити ефективну систему оподаткування? *Вісник. Офіційно про податки*. 2020. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100016559-podatki-u-sviti-navischo-nam-potribni-podatki-ta-yak-stvoriti-efektivnu-sistemu-opodatkuvannya>.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором окремих доходів та запровадження справедливої прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб): Проект Закону України №3076 від 17.02.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68160.

МОДЕЛЮВАННЯ РОБОТИ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ МІСТА

Макеєв Д.С.

студент спеціальність «Комп'ютерні науки»
Науковий керівник – О. М. Николук, д.е.н., професор

Постановка проблеми. Проблемою сьогодення є те, що значна кількість міст потерпає від наслідків екологічно деструктивного впливу антропогенної діяльності (будівництво підприємств, бетонних та металевих конструкцій, неправильна утилізація відходів, використання неекологічних матеріалів). При цьому більшість з цих наслідків є типовими, найбільшою загрозливою та глобальною екологічною проблемою наразі вважається глобальне потепління, одним із основних шляхів вирішення якої на рівні територіальних громад є озеленення.

Крім того, з огляду на високий рівень урбанізації, виникає потреба облаштування території для комфортного існування міського населення. Великі міста та їх жителі все частіше стають жертвами хвиль тепла, які згубно впливають на їх здоров'я, а також екологічну ситуацію на планеті. У контексті цієї проблеми також виникає потреба у проведенні ефективних заходів з озеленення міської території. Звісно, питанням озеленення може зайнятись кожна окрема людина і в такий зробити невеликий внесок у вирішення проблеми. Проте, термін ефективність не дарма використовується при розгляді більшості питань глобального масштабу. Під ним розуміється проведення певних досліджень, порівняння отриманих результатів та визначення тих процесів, що мають найбільший корисний ефект при мінімальних витратах на його досягнення. Тому необхідно скористатись методологією системного аналізу і розглянути всі складові, що беруть участь у формуванні проблеми виникнення зон аномальних температур на території громад та в обґрунтуванні механізмів для її вирішення.

Основний матеріал. За результатами системного аналізу згаданої проблематики виявлено необхідність у створенні інформаційної системи (ІС), за допомогою якої буде проводитись моніторинг екологічної ситуації на території міста, з метою своєчасного, оперативного та максимально ефективного вирішення виявлених екологічних аномалій. Для кращого розуміння роботи ІС та процесів, що відбуваються всередині, побудовано два типи UML-діаграм, а саме: діаграма послідовності та діаграма станів. Діаграма послідовності побудована для візуалізації процесу взаємодії об'єктів, та їх розподілення у часі. На рис. 1 відображено послідовність, відповідно до якої дані про стан територіальної громади передаються від одного об'єкта до іншого (побудовано за методикою [1, 2, 3]). Ключовими елементами цієї діаграми є клієнт, спеціаліст з обробки інформації та проект-менеджер.

Клієнт формує запит, що містить його цілі і який в подальшому буде оброблений проект-менеджером. Менеджер робить оцінку адекватності встановлених умов і проводить попередню перевірку можливості виконання

такого завдання. Далі менеджер разом із клієнтом розробляє технічне завдання, шляхом уточнення окремих аспектів поставленої задачі. Створене ТЗ менеджер передає спеціалісту з обробки інформації та складає план робіт, у якому зазначаються часові рамки виконання кожного етапу плану. На основі плану здійснюється оцінка вартості виконання робіт. Спеціаліст визначається з переліком використовуваних інструментів та вносить дані у відповідний блок обробки. На виході буде отримано оформлений звіт, що можна продемонструвати кінцевому користувачу.

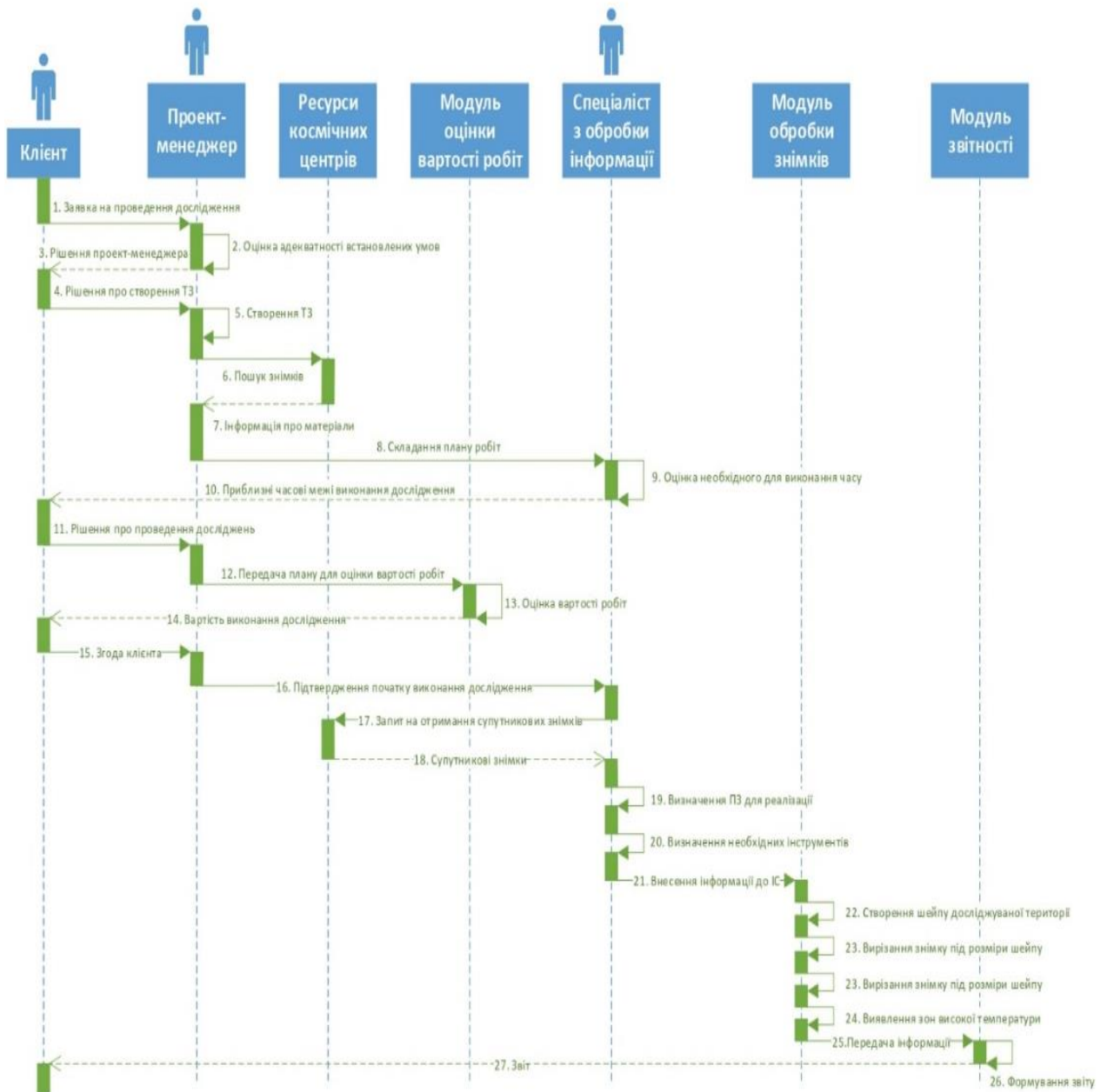

Рис. 1 – Діаграма послідовності екологічного моніторингу територіальної громади

Діаграма станів визначає зміну кінцевого стану об’єктів у часі. Приклад цієї UML-діаграми для системи екологічного моніторингу наведено на рис. 2.

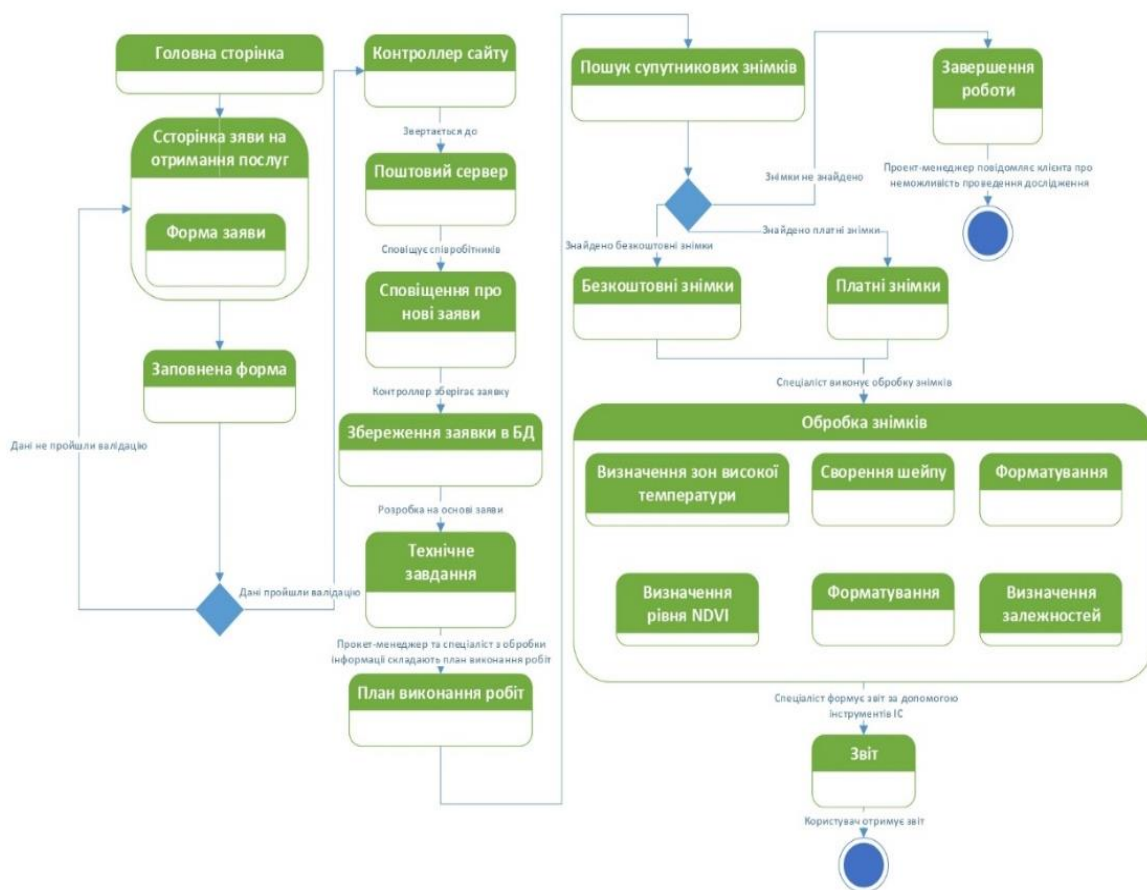

Рис. 2 – Діаграма станів

Висновки. Спроектована інформаційна система екологічного моніторингу міста дасть можливість стежити за екологічною ситуацією на визначеній території та своєчасно виявляти температурні аномалії, а також, на основі аналізу отриманих даних створювати рейтинг найефективніших рішень для вирішення проблеми.

Список використаних джерел

1. Значення ефективності та її види: веб-сайт. URL: <https://library.if.ua/book/3/458.html> (дата звернення: 20.12.2021).

2. Створення UML-діаграми послідовності. веб-сайт. URL: <http://flash.retejo.info/cxefpagho/uml/diagrama-poslidovnosti> (дата звернення: 20.12.2021).

3. Створення UML-діаграми станів. : веб-сайт. URL: <https://support.microsoft.com/uk-ua/office/%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%81%D1%85%D0%B5%D0%BC%D0%B8-%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2-uml-2e46fd66-e861-4e8c-9188-36255395ebf3> (дата звернення: 20.12.2021).

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Мошківська І.С.

магістр спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Малюга Н.М., д.е.н, професор

Постановка проблеми. Ліси України є невід’ємною складовою її національного багатства як джерело важливої індустріальної сировини, продуктів харчування, засіб забезпечення стабільності навколишнього середовища. Одним із основних показників діяльності підприємства є прибуток та пов’язані з ним фінансові показники. Фінансові результати допомагають визначити стан підприємства та знайти його сильні та слабкі сторони для подальшого розвитку. Фінансові показники підприємств на мікрорівні складають загальну ситуацію економічного розвитку країни, тому досягти економічного зростання в Україні можливо лише за умови постійного вдосконалення її обліку та аналізу. Дослідженням процесу обліку і аналізу фінансових результатів на підприємстві займалися ряд вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема, Кучеркова С. О., Єремян О. М., Янок Д. А., Лежненко Л. І., Поливана Л. А., Чайка В. В., Прохар Н. В. Проблема обліку фінансових результатів є предметом постійних дискусій серед науковців.

Зважаючи на важливість фінансових результатів діяльності підприємств, виникає потреба в поглибленому розумінні поняття «фінансові результати» (табл.1). Кінцевим результатом діяльності будь-якого підприємства є його прибуток (або збиток). Він визначається як різниця між доходом від реалізації продукції та її повною собівартістю, враховуючи інші доходи та витрати.

Таблиця 1.

Визначення поняття «фінансовий результат»

№	Автор	Визначення
1.	Ф.Ф. Бутинець	Фінансовий результат – прибуток або збиток організації (співставлення доходів та витрат підприємства, що відображаються у звіті) [1].
2.	А.Г. Загородній та Г.Л. Вознюк	Фінансовий результат – це різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час [2].
3.	А.Б. Борисов	Фінансовий результат – це підсумок господарської діяльності підприємства або його підрозділів, приріст (зменшення) вартості власного капіталу (визначаються шляхом співставлення витрат з отриманими доходами) [3].

Для цілей бухгалтерського обліку доходами є збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників); своєю чергою, витрати – це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу

за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [5]. Згідно з НП(С)БО 15 «Дохід», це певна сума грошей, яку отримує фірма внаслідок продажу товарів і послуг, що зумовлює зростання власного капіталу, за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [6].

Визначення та відображення фінансового результату на рахунках бухгалтерського обліку є одним із важливих процесів, тому позитивним є той факт, що Планом рахунків передбачено використання для обліку фінансових результатів рахунку 79 «Фінансові результати», який містить такі субрахунки:

- 1.791 «Результат операційної діяльності»;
- 2.792 «Результат фінансових операцій»;
- 3.793 «Результат іншої звичайної діяльності» [4].

Процес обміну інформацією між різними користувачами досить складний. Керівництво підприємства має бути забезпечено повною, правдивою та достовірною інформацією. Для прийняття управлінських рішень можна використовувати облікову модель та аналітичне забезпечення формування фінансових результатів лісгоспу. (рис. 1).

Рис.1. Модель формування фінансових результатів діяльності лісгосподарського підприємства

Дана модель складається з блоків, що відповідають процесам виробничої діяльності лісгосподарського підприємства: виробництво, збут. Рисою діяльності такого підприємства є тривалість операційного періоду, який відбувається роками.

Процес виробництва складається з таких етапів:

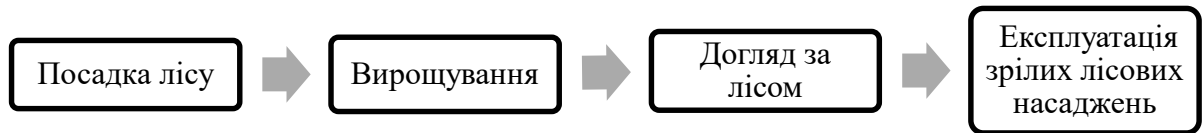

Рис. 2. Етапи процесу виробництва

Процес постачання складається з придбання інструментів, пального, резервних частин для автомобілів та механізмів, задіяних у процесі виробництва. Тому в цій моделі окремо не визначається блок постачання як процес виробничої діяльності підприємства. Головні інформаційні блоки, які забезпечують процес управління внутрішнього середовища є виробництво та збут.

Ці блоки взаємопов'язані між собою та передають інформацію, яка характеризує напрям до конкретних функцій управління, відношення до процесу виробництва та збут готової продукції. Блоки виробництва та збуту інформують про результат роботи лісництва (лісовідтворення, лісозбереження, експлуатація лісових насаджень, наявність лісопродукції на складах, тощо).

Висновки. Фінансові результати підприємства є головним інструментом розвитку даного підприємства та його подальшого життя, тому облік фінансових результатів посідає головне місце в бухгалтерському обліку, що також вимагає від бухгалтерів значної уваги та майстерності.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз : навч. посіб. Житомир : Рута, 2003. 680 с.
2. Борисов А.Б. Великий економічний словник: М.: Книжковий світ, 1999. 895 с.
3. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник: К. : Знання, 2007. 1072 с.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 07.11.2021).
5. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07 січня 2013 р. № 73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 05.11.2021).
6. НП(С)БО 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 05.11.2021).

ESG-ПРИНЦИПИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Назарівська В. О.

студентка спеціальність «Облік та оподаткування»,

Науковий керівник – к.е.н., доцент О.П. Русак

Постановка проблеми. Важливим викликом сьогодення щодо ведення сучасного бізнесу є дотримання більш стійкої і соціально відповідальної поведінки. Зважаючи на регіональні особливості, все більше інвесторів, виробників і споживачів вимагають поетапного забезпечення рівноваги між робочим потенціалом, екологічним та етичним аспектом ведення бізнесу.

Більшістю науковців доведено, що перспективи і ризики суб'єктів господарювання залежать від принципів ESG (environment, social and governance – екологічна, соціальна та управлінська складові). Тобто соціальні і екологічні критерії роботи структур орієнтовані на благо навколишнього середовища і суспільства, в структурі якого вагоме місце займає правлінський аспект.

Основний матеріал. ESG-принципи були прийняті на Саміті ООН 2015 року. Ключова їх роль полягає у сприянні економічного зростання, вирішенню соціальних потреб та раціональному природокористуванню. Ці орієнтири описані у 17 Цілях сталого розвитку, яких неможливо досягти без зусиль з боку бізнесу. З-поміж основних цілей, на нашу думку слід виділити саме такі, що мають загальний заклик до конкретних дій (рис. 1) [2, 8].

Рис. 1. Основні цілі сталого розвитку та принципи їх досягнення

Джерело: власні дослідження

Бізнес, який претендує на хорошу ESG-оцінку, має відповідати стандартам розвитку у трьох категоріях: соціальній, управлінській та екологічній. Екологічна складова включає індикатори, що визначають, наскільки компанія дбає про навколишнє середовище і як намагається скоротити збитки, які завдають екології.

Індикатори соціальної складової відображають ставлення компанії до персоналу, постачальників, клієнтів, партнерів та споживачів. Щоб відповідати стандартам, бізнесові структури мають працювати над якістю умов праці, стежити за гендерним балансом чи інвестувати у соціальні проекти.

Управлінські індикатори торкаються якості управління компаніями: прозорість звітності, зарплати менеджменту, здорову обстановку в офісах, відносини з акціонерами, антикорупційні заходи (рис. 2).

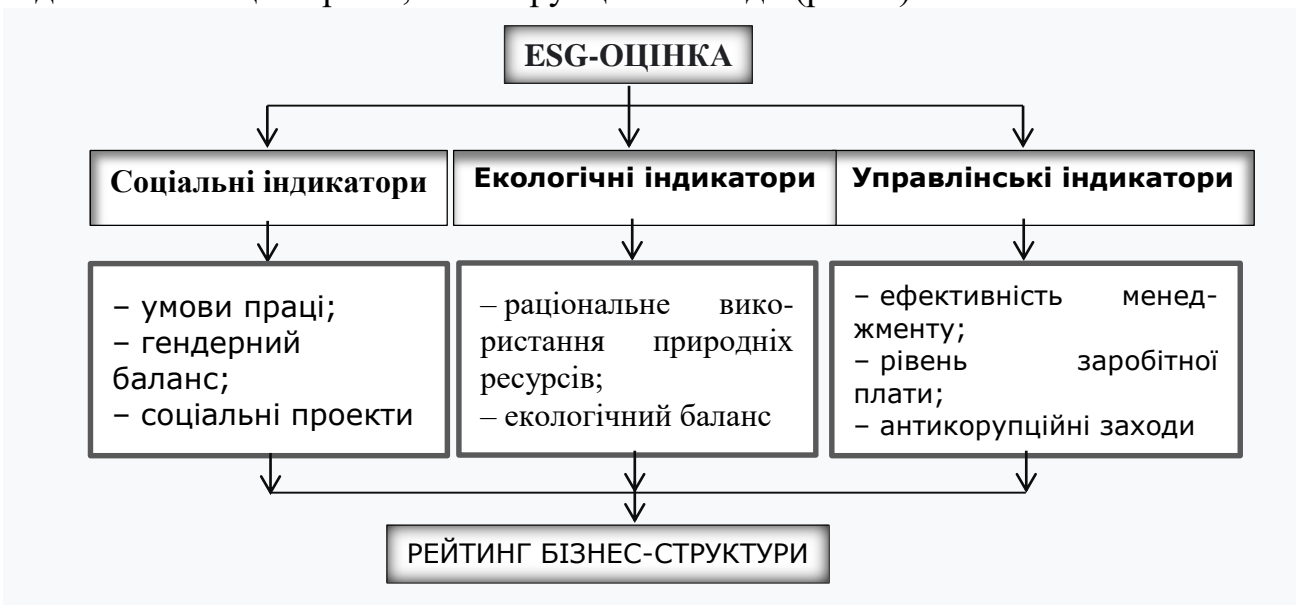

Рис. 2. ESG-діагностика бізнес-структури

Джерело: власні дослідження

Впровадження таких принципів дозволяє вдало комунікувати з громадськістю та показує інвесторам стабільність компанії і її готовність до змін. Своєю чергою бізнес є дуже важливим для досягнення Цілей сталого розвитку. Компанії насправді є рушійною силою розвитку інновацій, економічного зростання та зайнятості, а також джерелом фінансування.

Концепція соціальної відповідальності в сфері бізнесу означає, що суб'єкт господарювання функціонує для досягнення своїх фінансових цілей і крім цього допомагає суспільству. Суть соціальної відповідальності ведення бізнесу полягає в тому, що підприємства повинні поєднувати прибуткові види діяльності з діяльністю, що приносить користь суспільству [7]. Таким чином, соціально-відповідальні представники бізнесу, орієнтуючись на максимізацію прибутку, дотримуються рішень щодо виконання дій, які є прийнятними з точки зору цілей і цінностей суспільства.

Поряд із соціальною відповідальністю не менш вагомого значення набуває корпоративна соціальна відповідальність (КСВ). КСВ – концепція

управління, в рамках якої підприємства інтегрують соціальні та екологічні проблеми у бізнес-операції і взаємодіють зі своїми зацікавленими сторонами. На теперішній час у соціально середовищі свідомі громадяни надають велике значення роботі та витрачають гроші на підприємства, які розглядають корпоративну соціальну відповідальність як пріоритет. Вона вимагає від кожного суб'єкта бізнесу етичної поведінки з метою покращення якості життя суспільства. Кожен вид бізнесу має добровільно приймати рішення щодо особистого внеску в покращення розвитку суспільства, збагачення довкілля, дотримання екологічних норм, а отже виконання соціальної місії. КСВ можна вважати не лише доповнюючим елементом, а й ототожненою категорією соціальної відповідальності. Адже відмінність лише в тому, що соціальна відповідальність бізнесу характеризує загальне розуміння цього процесу, а КСВ – саме механізм управління бізнесом [7].

Висновки. Дослідження останніх років вказують на новий тренд ведення бізнесу, в основу якого покладено соціальна відповідальність та екологічність. Внаслідок цього виникло поняття ESG-принципи, яке в широкому розумінні передбачає стійкий розвиток господарської діяльності, ключова роль якого полягає у відповідальному ставленні до навколишнього середовища (E — environment), високій соціальній відповідальності (S — social); належній якості корпоративного управління (G — governance). Дотримання таких принципів бізнес-структурами сприятиме підвищенню стандартів життя українців.

Список використаних джерел

1. В Україні схвалено Концепцію розвитку соціально відповідального бізнесу до 2030 року URL: www.me.gov.ua.
2. Гальчак Х. Р. Забезпечення сталого розвитку підприємства як основа формування соціальної відповідальності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми економіки та управління. 2016. № 847. С. 69-74. URL: <https://science.lpnu.ua>.
3. Значення корпоративної соціальної відповідальності для України: основні принципи URL: <https://comments.ua/infographics/znachenie-korporativnoy-socialnoy-otvetstvennosti-dlya-ukrainy-osnovnye-principy-672158.html>.
4. Принципи – Сталий розвиток для України. URL: <https://sd4ua.org/shho-take-stalij-rozvitok/printsipi>.
5. Соціальна відповідальність бізнесу: що це означає та чому важливо. URL: <https://mainbusinesspartner.ua>.
6. Сталий розвиток : навіщо це світові і як монетизується компаніями URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/business/2021-06-09>
7. Сталий розвиток і економіка природовідтворення: монографія / В. Г. Сахаєв, В. Я. Шевчук. К.: Геопринт, 2004. 214 с.
8. ESG (Environmental. Social. Governance). URL: <https://www.bib.eu>.

ЗЕМЛЯ – ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Савчук Р.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник – к.е.н., професор Д.Дема

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Оподаткування землі є важливим об'єктом оподаткування в податковій системі України та джерелом доходів місцевих бюджетів. Питання, пов'язані з оподаткуванням землі, досліджували багато українських вчених, зокрема Боровик П., Голян В., Демяненко М., Дема Д., Іванов Ю., Левицька С., Лекарь С., Соколовська А., Синчак В., Стець Н., Тулуш Л. та ін. В своїх працях дослідники розглядали землю, як об'єкт оподаткування та як власність, пропонували різні підходи до оподаткування сільськогосподарської та іншої землі, показували специфіку оподаткування землі в умовах загальної системи оподаткування та спрощеної. Слід відмітити, що на сьогодні, оподаткування землі не вирішено до кінця, тому продовжуються пошуки оптимального оподаткування землі.

Основний матеріал. Досліджуючи еволюцію становлення та розвитку оподаткування землі слід відмітити, що за не довгий час існування країни, відбулися значні зміни в її оподаткуванні. На сьогодні, земля, як об'єкт оподаткування, перебуває в кількох площинах. По-перше, її оподатковують як ресурс(сільськогосподарська та інша земля), по-друге, її оподатковують як власність(продаж, спадщина, подарунок, оренда). Незалежно від механізму оподаткування землі вона є важливим джерелом доходів місцевих бюджетів(табл.1).

Таблиця 1.

Доходи місцевих бюджетів України, 2017-2020 рр., млн. грн.

Показники	Роки			
	2017	2018	2019	2020
Податкові надходження	201005	323533	270546	285571
в т.ч. ПДФО	110653	138159	165504	177603
податок на прибуток	6485	9300	10230	9777
рентна плата	2471	4821	5278	4637
акцизний податок	13156	13798	13718	15554
місцеві податки	52587	61026	73575	75686
в т.ч. плата за землю	26384	27320	32845	31422
екологічний податок	2978	2142	2238	2090
інші податки	12675	94287	3	224
Неподаткові платежі	301093	238889	289985	185911
Усього	502098	562422	560531	471482

Розраховано автором на основі[1-4].

З даних таблиці 1 видно, що за останні роки надходження від оподаткування та використання(оренда) землі зросли. Так, в 2021 році в порівнянні з 2017 роком, надходження до місцевих бюджетів від оподаткування землі зросли на 19%. Частка надходжень від землі в 2021 році в податкових надходженнях місцевих бюджетів становила 11,0 %, а в доходах від місцевих

податків та зборів 41,5 %. Збільшенню надходжень до місцевих бюджетів від оподаткування землі сприяло успішне проведення реформи органів місцевого самоврядування(децентралізація) та передача землі з державної власності до комунальної власності об'єднаних територіальних громад. Разом з тим, на сьогодні ще є значні резерви збільшення доходів від використання землі через її оподаткування та оподаткування продукції, яка на цій землі вирощується. Цьому буде сприяти внесення змін щодо оподаткування земельних ділянок шляхом запровадження мінімального податкового зобов'язання.

Висновки. Для збільшення надходжень до місцевих бюджетів від оподаткування землі необхідно провести інвентаризацію земельних ділянок, які знаходяться на територіях об'єднаних територіальних громад та провести перегляд договорів оренди земельних ділянок, які були передані в оренду до передачі цих земель громадам.

Список використаних джерел

1. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2017 рік.
<https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richniy-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukraini-za-2017-rik>.
2. Річний звіт про виконання державного бюджету України за 2019 рік.
<https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2019-rik>.
3. Річний звіт про виконання державного бюджету України за 2019 рік.
<https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2019-rik>.
4. Річний звіт про виконання державного бюджету України за 2020 рік.
<https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2020-rik>.

Студентські наукові читання: 2021

***матеріали конференції
першого туру Всеукраїнського конкурсу
студентських наукових робіт
Поліського національного університету
(м. Житомир, 23 листопада 2021 р.)***

Комп'ютерна верстка Сус Л. В.

Умов. друк. арк. 8,44

Поліський національний університет, 2021.

10008, м. Житомир, бульвар Старий, 7